Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2026–2027

Homogene Groep Internationale Samenwerking 2027 (HGIS-nota 2027)

Nr. 1 **HOMOGENE GROEP INTERNATIONALE SAMENWERKING 2027 (HGIS-NOTA 2027)**

INHOUDSOPGAVE

1 Aanbiedingsbrief 3

2 Leeswijzer 4

3 Inleiding: Nederland en de wereld in 2027 6

4 HGIS 2027 NAAR BELEIDSTHEMA'S 12
4.1 Beleidsthema 1: Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid 12
4.2 Beleidsthema 2: Vrede, veiligheid en stabiliteit 15
4.3 Beleidsthema 3: Effectieve Europese samenwerking 22
4.4 Beleidsthema 4: Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen 24
4.5 Beleidsthema 5: Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen 28
4.6 Beleidsthema 6: Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat 32
4.7 Beleidsthema 7: Sociale vooruitgang (incl. onderwijs) 36
4.8 Beleidsthema 8: Versterkte kaders voor ontwikkeling 40
4.9 Beleidsthema 9: Apparaatskosten (incl. postennet) en overige uitgaven 42

5 BIJLAGEN 46
5.1 –Bijlage 1: De HGIS verticaal: wijzigingen na de HGIS-nota 2026 46
5.2 Bijlage 2a: De HGIS uitgaven horizontaal: meerjarencijfers per begroting 47
5.3 Bijlage 2b: De HGIS ontvangsten horizontaal: meerjarencijfers per begroting 52
5.4 Bijlage 3: De uitgaven naar beleidsthema 53
5.5 Bijlage 4: De geplande ODA-uitgaven binnen de BHOS-begroting per regio in 2027 58
5.6 Bijlage 5: Berekening ODA-budget 2026-2031, realisatie ODA-prestatie 2025 en raming ODA-prestatie 2026-2031 64
5.7 Bijlage 6: Internationale klimaatfinanciering voor ontwikkelingslanden 2027 66
5.8 Bijlage 7: Internationale inspanningen voor migratie en humanitaire actie in 2027 71

1 AANBIEDINGSBRIEF

Geachte voorzitter,

Graag bied ik u de HGIS-nota 2027 aan. In de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) worden de uitgaven van de verschillende ministeries op het gebied van buitenlandbeleid gebundeld, waarmee de onderlinge samenhang geïllustreerd wordt. Het uitgangspunt van de HGIS is het bevorderen van de samenwerking en de afstemming tussen de betrokken ministeries op het terrein van internationale samenwerking. Hiermee beoogt de HGIS een geïntegreerd en coherent buitenlandbeleid.

De Minister van Buitenlandse Zaken

Tom Berendsen

2 LEESWIJZER

Wat is de HGIS?
De Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) is sinds 1997 een budgettaire constructie binnen de Rijksbegroting. In de HGIS worden de uitgaven van de verschillende ministeries op het gebied van het buitenlandbeleid gebundeld, waarmee de onderlinge samenhang geïllustreerd wordt. Het doel van de HGIS is het bevorderen van de samenwerking en afstemming tussen de betrokken ministeries, voor een geïntegreerd en coherent buitenlandbeleid. Binnen de HGIS worden de uitgaven voor ontwikkelingssamenwerking expliciet zichtbaar gemaakt. Deze uitgaven dienen te voldoen aan de criteria voor officiële ontwikkelingssamenwerking (*Official Development Assistance, ODA*).

De minister van Buitenlandse Zaken coördineert het Nederlandse buitenlandbeleid en daarmee de HGIS. De minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking heeft een coördinerende bevoegdheid voor de uitgaven aan ODA binnen de HGIS.

Twee keer per jaar wordt het parlement geïnformeerd over de ontwikkelingen binnen de HGIS. Op Prinsjesdag wordt de HGIS-nota aangeboden en op Verantwoordingsdag wordt het HGIS-jaarverslag aangeboden aan de Staten-Generaal. Deze documenten geven een integraal overzicht van alle uitgaven op het terrein van internationale samenwerking, die op de verschillende departementale begrotingen staan. Daarnaast wordt het parlement geïnformeerd over de ontwikkelingen binnen de HGIS middels de departementale begrotingsstaten.

Buitenlandse betrekkingen zijn een zaak van het Koninkrijk der Nederlanden: Nederland in Europa, Aruba, Curaçao en Sint-Maarten, alsmede de Nederlandse openbare lichamen in het Caribisch gebied (Bonaire, Sint-Eustatius en Saba). Waar de HGIS-nota spreekt over ‘Nederland’ of ‘Nederlands’ wordt daarmee bedoeld: ‘(van) het Koninkrijk der Nederlanden’, tenzij het gaat om zaken die specifiek het land Nederland betreffen, zoals het EU-lidmaatschap en ontwikkelingssamenwerking.

Zoals vermeld in de Voorjaarsnota 2025 gelden nieuwe budgettaire afspraken over de HGIS vanaf 2026. Daartoe is de HGIS non-ODA bij de voorjaarsnota overgegaan op de Rijksbrede indexatiesystematiek op basis van Loon- en Prijsontwikkeling (LPO). Conform Rijksbrede systematiek wordt het budget nu éénmaal per jaar geïndexeerd op basis van deze LPO-systematiek. Ook is de HGIS eindejaarsmarge in lijn gebracht met de reguliere eindejaarsmargesystematiek (1% van de begrotingsstand bij ontwerpbegroting).

Opzet HGIS-nota 2027
HGIS-Beleidskader
De HGIS-nota 2027 geeft inzicht in de begrote middelen voor internationale samenwerking in 2027. De HGIS is ingericht langs negen beleidsthema’s. Deze indeling is gebaseerd op de begrotingen van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssanenwerking en de internationale paragrafen van overige begrotingen. De toelichtende teksten zijn ontleend aan de Memories van Toelichting bij de begrotingen voor 2027 van de verschillende ministeries en geven een overzicht in vogelvlucht.

Meer uitgebreide toelichtingen worden in de begrotingen van de betrokken departementen weergegeven.

In de nota wordt eerst een aantal kaders geschetst ten aanzien van het buitenlandbeleid. Vervolgens wordt per beleidsthema de algemene beleidsdoelstelling genoemd en wordt op hoofdlijnen verder ingegaan op de geplande beleidsinzet in 2027 voor dit specifieke thema. Deze inzet is ontleend aan de beleidsagenda's van de departementale begrotingen 2027 zoals deze tijdens Prinsjesdag 2026 zijn gepresenteerd. De financiële inzet wordt per beleidsthema in een tabel weergegeven waarbij de ODA- en non-ODA componenten specifiek worden benoemd. Deze tabel geeft inzicht in de realisatiecijfers van 2025 en de ramingen voor 2026 en 2027. Ten slotte volgt een toelichting op de instrumenten die worden weergegeven in de tabel.

Bijlagen
Na de beleidsthema's volgen diverse bijlagen. In deze bijlagen worden gegevens, die verspreid staan over verschillende departementale begrotingen, gebundeld tot een overzichtelijk geheel:

Tabel 1 Bijlagen bij de HGIS-nota 2027

Bijlage 1	Een verticaal overzicht van de begrotingsontwikkelingen binnen de HGIS tussen de HGIS nota 2026 en HGIS nota 2027.
Bijlage 2a en 2b	Een overzicht van de HGIS-uitgaven (bijlage 2a) en HGIS-ontvangsten (bijlage 2b) per departement.
Bijlage 3	Een overzicht van de ODA en non-ODA uitgaven per beleidsthema.
Bijlage 4	Een totaaloverzicht gegeven van de ODA-uitgaven per regio.
Bijlage 5	Een berekening van het ODA-budget voor de periode 2026-2031.
Bijlage 6	Een raming van de verwachte publieke klimaatuitgaven voor ontwikkelingslanden in 2027.
Bijlage 7	Een uiteenzetting van de internationale inspanningen in 2027 op het gebied van migratie.

3 INLEIDING: NEDERLAND EN DE WERELD IN 2027

Optimistisch en realistisch buitenlandbeleid
De wereld verandert snel en de geopolitieke situatie blijft onverminderd in flux. Dit onderstreept het belang van een breed, geïntegreerd buitenlandbeleid om onze veiligheid, welvaart en vrije manier van leven te beschermen. In de beleidsbrief Buitenlandse Zaken 2026 heeft het kabinet de hoofdlijnen van het Nederlandse buitenlandbeleid uiteen gezet: een realistische koers, sterk verankerd in onze normen en waarden, met een samenhangende inzet van doelen en instrumenten: diplomatie, handel, ontwikkelingssamenwerking en defensie.

Veiligheid van het Koninkrijk in een instabiele wereld
Tegen de achtergrond van de Russische agressieoorlog in Oekraïne pakken Europa en Nederland meer de regie voor de eigen veiligheid en worden significante stappen gezet om de Europese militaire slagkracht en de weerbaarheid van onze samenleving te versterken. In een situatie waarin China en Rusland steeds inniger samenwerken, hebben de VS en Europa een groter wederzijds belang bij sterke trans-Atlantische banden.

Nederland speelt een voortrekkersrol om Europa binnen de NAVO sterker te maken door de opbouw van Europese defensiecapaciteiten en een betere, effectievere Europese samenwerking binnen de NAVO. De rol van de EU om met andere Europese NAVO-partners structureel bij te dragen aan NAVO-doelstellingen is cruciaal. Binnen de EU en de NAVO vormt Nederland kopgroepen om sneller meer gedaan te krijgen en samenwerking binnen de NAVO en de EU door vraagbundeling, coproductie en standaardisatie verder te brengen. Nederland streeft ernaar dit breed te verankeren door openheid voor samenwerking met de NAVO-bondgenoten VK, Noorwegen, Canada, VS en Turkije. Ook partnerschappen met landen als Japan, Zuid-Korea en Australië kunnen daarbij een rol spelen.

De oorlog in Oekraïne blijft onverminderd onze aandacht opeisen en Nederland gaat dan ook door met de militaire en niet-militaire steun aan Oekraïne. Dat blijft in ons belang, ook om na een eventueel bestand mogelijke toekomstige agressie af te schrikken. Andere sporen van onze inzet zijn ondersteuning van het streven naar gerechtigheid via onder meer het Speciaal Tribunaal voor het Misdrijf Agressie tegen Oekraine.

Hoe sterk we kunnen opereren als Nederland en EU hangt af van hoe sterk we zelf staan. Dat vraagt om het versterken van ons verdienvermogen en tegelijkertijd om het afbouwen van risicovolle strategische afhankelijkheden op onder meer het gebied van veiligheid, energie, kritieke grondstoffen en (digitale) technologie. De Europese meerjarenbegroting – het Meerjarig Financieel Kader – moet gemoderniseerd worden en gericht zijn op de strategische prioriteiten: het versterken van het Europees concurrentievermogen, een stevig migratie- en asielbeleid, veiligheid, defensie en onderzoek en innovatie, terwijl de Nederlandse netto-betalingspositie niet moet verslechteren.

Veiligheid in het Koninkrijk is onlosmakelijk verbonden met de stabiliteit in de rest van de wereld, zoals geïllustreerd wordt door het Iran-conflict en de veiligheidssituatie in Venezuela en het Caraïbisch gebied. Instabiliteit in Afrika, het Midden-Oosten en Latijns-Amerika raakt ons door irreguliere migratie, terrorisme en ondermijnende criminaliteit, en vraagt om die reden ook onze aandacht. Nederland verdiept partnerschappen met

landen in het mondiale Zuiden omwille van wederzijdse veiligheids- en economische belangen, en beoogt zodoende tegenwicht te bieden tegen andere machtsblokken.

Het Kabinet blijft zich inzetten voor het versterken van de veiligheid van mensen wereldwijd, inclusief van de allerarmsten. Het kabinet zet in op onder meer conflictpreventie, een functionerende democratische rechtsorde en (civiele) veiligheidssector, handhaving van het humanitair oorlogsrecht en bescherming van hulpverleners.

Vrijheden en internationale rechtsorde als fundament
Voor het eerst in meer dan twee decennia zijn er wereldwijd meer autocratieën dan democratieën[1]. Deze wereldwijde democratische terugval is zichtbaar in landen en multilaterale fora, bijvoorbeeld als beperking van pers- en artistieke vrijheid, teruggang in vrouwenrechten, gendergelijkheid, en seksuele en reproductieve rechten en gezondheid (SRGR), aantasting van de onafhankelijke rechtsmacht en verspreiding van desinformatie. Dit raakt de Nederlandse kernwaarden van democratie, rechtstaat en individuele vrijheden én heeft negatieve gevolgen voor de internationale stabiliteit en veiligheid.

Nederland zet zich in voor het versterken van democratische krachten met gelijkgestemde landen en in samenwerking met maatschappelijke organisaties en burgerinitiatieven. Dit doen we bijvoorbeeld door specifiekeprogrammering gericht op versterking van democratie en het maatschappelijk middenveld en tijdens ons voorzitterschap van de Raad van Europa in 2027. We onderzoeken met welke nieuwe bondgenoten we de samenwerking op dit terrein kunnen vergroten.

Het kabinet staat pal voor vrouwenrechten, gendergelijkheid en SRGR. We nemen onze verantwoordelijkheid en zetten ons (weer) actief in om in internationale afspraken te beschermen en bevorderen. Nederland bouwt aan coalities in Europees en multilateraal verband en zet zich in voor een ambitieus Europees Gender Actie Plan. Naast deze diplomatieke inzet, steunt Nederland internationale en maatschappelijke organisaties die zich inzetten voor de bescherming van deze rechten en het bevorderen van dienstverlening.

In de verschuiving naar een meer geopolitiek geïntegreerd buitenlandbeleid worden multilateralisme en mensenrechten, democratie en internationale rechtsorde nadrukkelijk ingezet als onderdeel van een breder pakket aan instrumenten om veiligheid, strategische autonomie en verdienvermogen van Nederland en de EU te versterken. Het Rijksbrede beleidskader Mondiaal Multilateralisme is daarin instrumenteel met de drieslag van het beschermen van de fundamentele beginselen van de internationale orde, het versterken en verbreden van de samenwerking binnen de EU en daarbuiten, en het hervormen van het multilaterale stelsel om het effectief en inclusief te maken.

De VN blijft – ondanks de druk op het multilaterale systeem – het belangrijkste mondiale platform waar landen elkaar treffen, posities worden uitgesproken en normerende afspraken worden gemaakt. In dat verband zet Nederland in op partnerschappen met bijvoorbeeld Indonesië door het organiseren van een *Peace Keeping* Ministeriele bijeenkomst, met Japan

[1] V-DEM Democracy Report 2026

op o.a. het terrein van accountability, en met China in de aanpak van mondiale klimaat- en duurzaamheidsuitdagingen. Ook maakt Nederland deel uit van een internationale alliantie ter bescherming van het VN-ontwikkelingssysteem en blijft Nederland zich inzetten voor de Agenda 2030 en de Duurzame Ontwikkelingsdoelen.

Welvaart, strategische autonomie en een sterk verdienvermogen
Het Nederlandse beleid voor ontwikkelingssamenwerking, handel en investeringen richt zich op een dubbele doelstelling: het versterken van duurzame economische ontwikkeling in lage- en middeninkomenslanden en het vergroten van het Nederlandse verdienvermogen. Het kabinet koppelt dit aan een bredere geopolitieke en -economische strategie ter versterking van economische veiligheid, strategische autonomie en duurzame geopolitieke partnerschappen. Aandacht gaat uit naar aanpakken van afhankelijkheden, versterken van handelsketens en benutten van strategische kansen, met focus op markten en sectoren waar Nederlandse kennis en kunde aantoonbare meerwaarde bieden. We doen dit samen met overheden, bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties in de diamantbenadering (*Dutch Diamond*). Er wordt opnieuw actief ingezet op financiering van beroeps- en hoger onderwijs en gerichte opleidingsbeurzen.

Wereldwijd neemt honger en de dreiging van watertekorten nog steeds toe, versterkt door conflict,klimaatverandering en verlies van biodiversiteit. Met de Nederlandse kennis en kunde op deze onderwerpen zijn we internationaal van betekenis. Het kabinet zoekt daarbij de samenhang op water, voedsel en klimaat en bouwt op de inzet van de Dutch Diamond. Het kabinet herstelt en versterkt internationaal de positie van Nederland als partner voor een ambitieuze klimaatagenda. Ook zet het kabinet zich weer actiever in op het gebied van hernieuwbare energie.

Nederland investeert in de samenwerking binnen de EU via *Global Gateway* en *Delegated Cooperation* om investeringen op te schalen, meer geopolitieke focus aan te brengen, en de Europese positie te versterken. Via «Team NL» dragen we bij aan Europese investeringsprogramma's en de positionering van Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen. In partnerlanden wordt ingezet op verbetering van het ondernemingsklimaat, versterking van waardeketens en vergroting van toegang tot financiering. Het financiële instrumentarium van onder meer Invest International (II), RVO en FMO wordt ingezet om private investeringen te mobiliseren en toegang van Nederlandse bedrijven tot opkomende markten te vergroten.

Toegang tot kritieke grondstoffen is cruciaal voor de Nederlandse en Europese energietransitie, digitale transitie en defensie–industrie. In 2027 wordt ingezet op verduurzaming en diversificatie van transparante en verantwoorde grondstoffenketens. Centraal staan het bevorderen van duurzame economische ontwikkeling en lokale waardetoevoeging, het ondersteunen van artisanale en kleinschalige mijnbouwers, het verbeteren van arbeidsomstandigheden en milieunormen en het diversifiëren van het aanbod van kritieke grondstoffen. Nederland trekt hierbij zoveel mogelijk op in EU-verband en betrekt Nederlandse bedrijven en expertise.

Nederland voert een actief handelsbeleid om de positie van Nederlandse bedrijven te versterken, het verdienvermogen te vergroten en onze geo-economische weerbaarheid te verhogen. Toenemend protectionisme en

geopolitieke spanningen maken markttoegang complexer en onderstrepen het belang van diversificatie van handelspartners en toeleveringsketens, in het bijzonder voor essentiële producten en kritieke grondstoffen.

De Wereldhandelsorganisatie (WTO) is voor Nederland de kern van het op open en op regels gebaseerde multilaterale handelssysteem. De Internationale Financiële Instellingen vormen een belangrijke stabiliserende factor in de internationale orde, ook tegen de achtergrond van groeiende uitdagingen voor ontwikkelingsfinanciering.

Samenwerking met partners in Europa en de wereld
We bouwen aan een slagvaardig en onafhankelijk Europa. Binnen de EU vormen Duitsland en Frankrijk het anker. Zo blijft Duitsland de belangrijkste handelspartner van Nederland en vormt het economische hart van Europa. Nederland en Duitsland werken nauw samen op thema's als infrastructuur, defensie-industrie, energie en grensoverschrijdende samenwerking. Bovendien kennen Nederland en Duitsland gezamenlijke veiligheidsuitdagingen, en is er geen land waarmee Nederland verder geïntegreerd is op defensiesamenwerking (1GNC). In de relatie met Frankrijk zijn economische weerbaarheid en technologische soevereiniteit belangrijke speerpunten, evenals het investeren in een gebalanceerde relatie met de VS en het versterken van de banden met opkomende wereldmachten en gelijkgezinde landen. Op veiligheidsgebied werken Nederland en Frankrijk actief samen binnen de NAVO, onder andere met het oog op het ontwikkelen van eigenstandige Europese defensiecapaciteiten, en wordt een strategische dialoog over Europese nucleaire en conventionele afschrikking gevoerd.

De betrekkingen tussen de VS en Nederland zijn essentieel voor onze veiligheid en welvaart, binnen de NAVO en multilaterale organisaties. Met Canada wil het kabinet de goede relatie verder verdiepen op onderwerpen als veiligheid, defensie en internationale rechtsorde. Daarom werkt Nederland werkt aan een strategisch partnerschap op het gebied van defensie(-industrie), energie en kritieke grondstoffen. Op diverse terreinen werkt Nederland samen met strategische en gelijkgestemde partners in de regio Latijns-Amerika en het Caribisch gebied (LAC), waaronder met Brazilië – een van de belangrijkste partners in de regio. De bescherming van multilateralisme en internationale rechtsorde, het bevorderen van duurzame handel en investeringen alsook het tegengaan van (de ondermijnende effecten van) grensoverschrijdende criminaliteit staan centraal. Zowel bilateraal als multilateraal is Brazilië op veel prioritaire mensenrechtenthema's gelijkgestemd.

In de Azië-regio zet Nederland in op versterkte samenwerking met gelijkgezinde landen, zoals de Indo-Pacific4 (IP4) – Australië, Nieuw-Zeeland, Japan, Zuid-Korea – en strategische middenmachten als India en Indonesië.

Nederland heeft een strategisch partnerschap met Marokko, waarbij de grote diaspora (van meer dan 400.000 personen) een belangrijke factor is. Marokko is van groot belang bij het voorkomen van instabiliteit in West-Afrika en de Sahel en voor de strijd tegen grensoverschrijdende criminaliteit en contra-terrorisme.

Een ander voorbeeld is de strategische relatie met G20-lid Saoedi-Arabië en de bredere Golfregio, belangrijke partners op het gebied van energiezekerheid en -transitie, handel en investeringen. Ook heeft de regio groeiend geopolitiek gewicht en speelt het een belangrijke rol ten behoeve van

stabiliteit in het Midden-Oosten. De EU en de Golfregio delen belang bij het beschermen van de vrije doorvaart in o.a. de Straat van Hormuz en de Rode Zee. Voor wat betreft Syrië blijft de situatie, na geweldsescalaties in maart en juli 2025 en gevechten in noordoost Syrië in januari 2026, volatiel. Nederland zet in op een inclusieve politieke transitie, bescherming van alle Syrische gemeenschappen, accountability en wederopbouw en heeft in dit kader de formele diplomatieke contacten met de Syrische regering hervat.

De veranderende wereldorde heeft een weerslag op de samenwerking tussen Nederland en landen in het mondiale Zuiden. Allen zijn we erop gebrand afhankelijkheden af te bouwen en relaties te diversifiëren. Wereldwijd staan de beschikbare ODA-middelen onder druk. Samenwerking voor wederzijds voordeel vraagt enerzijds om flexibiliteiten anderzijds om voorspelbare lange termijnrelaties. In deze context verkend het kabinet hoe het ontwikkelingssamenwerking stelsel zich in de nabije toekomst kan ontwikkelen.

Multilateralisme en Europese samenwerking
Ondanks de druk op het multilaterale systeem blijft de Verenigde Naties het belangrijkste mondiale platform voor normstelling en internationale samenwerking op terreinen als vrede en veiligheid, mensenrechten, gendergelijkheid, klimaatverandering, biodiversiteit en duurzame ontwikkeling. Nederland zet zich in voor een effectieve, inclusieve en representatieve multilaterale orde, onder meer via de VN–hervormingsagenda, het UN80–initiatief en het nastreven van de Agenda 2030 en de Duurzame Ontwikkelingsdoelen. In EU–verband wordt gewerkt aan nauwere coördinatie om de Europese invloed in multilaterale fora te vergroten en Europese bijdragen strategisch in te zetten.

De Europese Unie is tegelijk thuisbasis en hefboom voor het Nederlandse buitenlandbeleid. Via een slagvaardige, innovatieve en concurrerende EU–interne markt, een moderne meerjarenbegroting gericht op strategische prioriteiten, en een realistischer besluitvormingsprocessen binnen het Gemeenschappelijk Buitenlands– en Veiligheidsbeleid, draagt Nederland bij aan een EU die beter is toegerust om geopolitieke uitdagingen het hoofd te bieden.

Buitenlandbeleid voor onze toekomst
Met de aangekondigde intensivering in het postennet investeert het kabinet in steviger strategische partnerschappen op het gebied van veiligheid, in economische groeimarkten, bij het afbouwen van afhankelijkheden en bij verbetering van mensenrechten, democratie en rechtsstaat

Postennet: openen en sluiten posten
Ten aanzien van ons fysieke postennetwerk van ambassades, consulaten en permanente vertegenwoordigingen zet het kabinet gerichte stappen om dit netwerk nog beter in te zetten in een veranderende geopolitieke context. Daarbij houden we voortdurend rekening met onze ambities, ons handelingsperspectief en de beschikbare middelen. De te openen en nog te sluiten posten zijn uiteengezet in Kamerbrief d.d. 15 september 2026 als onderdeel van het bestedingsvoorstel van de intensivering op het postennet.

Postennet: versterking bestaand netwerk
Met de budgettaire krapte voor het postennet zal de economische en diplomatieke aanwezigheid op bestaande posten waar mogelijk worden versterkt, daar waar de Nederlandse belangen vragen om extra inzet. Hierin

wordt ook de ondersteuning van het postennet op het departement in Den Haag meegenomen, voor het realiseren van zo groot mogelijke impact van het postennet.

4 HGIS 2027 NAAR BELEIDSTHEMA'S

De HGIS is onderverdeeld in negen beleidsthema's inclusief een categorie apparaatskosten en overige uitgaven, waarbij ook de kosten voor het postennet zijn opgenomen. De totale HGIS-uitgaven voor 2027 komen uit op omstreeks EUR 7,9 miljard. Hiervan kwalificeert ongeveer EUR 6,4 miljard als Official Development Assistance (ODA) en EUR 1,5 miljard als non-ODA.

Tabel 2 Totaalbeeld HGIS in 2027, bedragen in duizenden euro's

Thema's		%	Totaal	waarvan ODA	waarvan non-ODA
1	Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging mensenrechten en gastlandbeleid	1,6%	122.929	51.833	71.096
2	Vrede, veiligheid en stabiliteit	18,8%	1.490.917	1.278.679	212.238
3	Effectieve Europese samenwerking	13,4%	1.061.955	952.662	109.293
4	Consulaire belangenbehartiging en internationaal uitdragen NL waarden en belangen	1,2%	92.990	–	92.990
5	Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen	8,1%	644.389	524.046	120.343
6	Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat	11,6%	918.777	885.225	33.552
7	Sociale vooruitgang	8,3%	659.379	648.234	11.145
8	Versterkte kaders voor ontwikkeling	22,1%	1.748.059	1.721.263	26.796
9	Apparaatskosten	14,9%	1.177.304	356.042	821.262
Totaal		**100%**	**7.916.699**	**6.417.984**	**1.498.715**

Hierna wordt per beleidsthema specifiek ingegaan op de algemene doelstelling, de beleidsinzet voor 2027, de budgettaire gevolgen en een korte toelichting op de tabellen. Per onderdeel zijn expliciet de ODA- en non-ODA aandelen in de uitgaven inzichtelijk gemaakt. In bijlage 2 van deze nota is een totaaloverzicht opgenomen waarin ook per departement aangegeven is welk deel van de uitgaven (bijlage 2a) en ontvangsten (bijlage 2b) ODA en non-ODA betreft.

4.1 Beleidsthema 1: Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid

Algemeen

Het bevorderen van een goed functionerende internationale rechtsorde met een blijvende inzet op mensenrechten, als integraal onderdeel van het buitenlandbeleid. De Beleidsnota Mensenrechten, Democratie en Internationale Rechtsorde vormt hiervoor de basis. Een sterke internationale rechtsorde en eerbiediging van mensenrechten maken de wereld stabieler, veiliger, vrijer en welvarender. Dit vereist goed functionerende internationale instellingen en organisaties met een breed draagvlak, naleving en waar nodig aanvulling van de internationale wet en regelgeving en voortdurende inzet tegen straffeloosheid voor de meest grove mensenrechtenschendingen en het voorkomen van deze schendingen. Omdat de mensenrechten het best worden gewaarborgd in goed functionerende democratieën, zet Nederland zich in om het krimpen van de democratische ruimte wereldwijd tegen te gaan. Binnen het mensenrechtenbeleid hanteert het kabinet de volgende prioriteiten: gelijke rechten voor vrouwen en meisjes, gelijke rechten voor LHBTIQ+-personen, vrijheid van religie en levensovertuiging, vrijheid van meningsuiting online en offline en bescherming van mensenrechtenverdedigers en maatschappelijke ruimte.

Nederland versterkt als gastland (en diplomatiek knooppunt) de internationale rechtsorde door bij te dragen aan de weerbaarheid en effectiviteit van internationale instellingen. Dit betreft i) het borgen van Nederland als vestigingsplaats voor internationale gerechtshoven, tribunalen en organisaties die internationale rechtsontwikkeling dragen (waaronder Internationaal Gerechtshof, Internationaal Strafhof en Organisatie voor het Verbod op Chemische Wapens); ii) het beschermen van de onafhankelijkheid, veiligheid en operationele continuïteit van internationale instellingen; en iii) het investeren in aantrekkelijk vestigings- en werkklimaat voor internationale organisaties en diplomatieke missies.

Beleidsinzet toegelicht

Mensenrechten, internationale rechtsorde en democratie

In de verschuiving naar een meer geopolitiek geïntegreerd buitenlandbeleid worden multilateralisme en mensenrechten, democratie en internationale rechtsorde nadrukkelijk ingezet als onderdeel van een breder pakket aan instrumenten om veiligheid, strategische autonomie en verdienvermogen van Nederland en de EU te versterken. Het Rijksbrede beleidskader Mondiaal Multilateralisme is daarin instrumenteel met de drieslag van het beschermen van de fundamentele beginselen van de internationale orde, het versterken en verbreden van de samenwerking binnen de EU en daarbuiten, en het hervormen van het multilaterale stelsel om het effectief en inclusief te maken. Het Mensenrechtenfonds wordt in de jaren 2027-2030 verhoogd met ODA-middelen vanuit de intensivering Ontwikkelingssamenwerking van de coalitie.

Zoals uiteengezet in de beleidsbrief Buitenlandse Zaken 2026 zet Nederland in op een op waarden gebaseerd en realistisch buitenlandbeleid voor de belangen van het Koninkrijk in de wereld. Nederland komt op voor zijn belangen vanuit zijn waarden – democratie, rechtsstaat en individuele vrijheden – en in de wetenschap dat niet elke partner deze waarden altijd zal delen. Nederland zet zich zowel bilateraal als in multilateraal verband in voor deze waarden waarbij de beleidsnota Mensenrechten, Democratie en Internationale Rechtsorde als leidraad geldt.

Nederland heeft als gastland van een aantal belangrijke internationale organisaties een belangrijke verantwoordelijkheid bij het onderhouden van de internationale rechtsorde, en zet zich nadrukkelijk in voor het beschermen van de onafhankelijkheid, veiligheid en operationele continuïteit van internationale instellingen. Dit betreft in het bijzonder het Internationaal Strafhof en het op te richten Speciaal Tribunaal voor het Misdrijf Agressie tegen Oekraïne (STCA) en onze voortrekkersrol op *accountability*.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 3 Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid (bedragen x EUR 1 000)

Begroting	Artikel	Omschrijving	2025		2026		2027	
			Totaal ODA	**Totaal non-ODA**	**Totaal ODA**	**Totaal non-ODA**	**Totaal ODA**	**Totaal non-ODA**
BZ	1.1	Goed functionerende internationale instellingen met een breed draagvlak	21.785	35.343	22.048	37.565	22.048	37.061
BZ	1.2	Bescherming en bevordering van mensenrechten	29.389	26.534	26.216	25.247	29.585	17.362
BZ	1.3	Gastandbeleid internationale organisaties	–	16.375	–	17.211	–	13.123
JenV	32.02	Adequate toegang tot het rechtsbestel	–	–	–	12	–	11
JenV	32.03	Optimale randvoorwaarden doelmatig en doeltreffend rechtsbestel	–	–	–	750	–	–
JenV	33.03	Opsporing en vervolging	205	898	200	930	200	902
IenW	17.01	Luchtvaart	–	943	–	1.455	–	1.455
IenW	18.01	Scheepvaart en havens	–	1.071	–	1.173	–	1.173
SZW	02.00	Bijstand, Participatiewet en toeslagenwet	–	9	–	9	–	9
		Totaal Thema	**51.379**	**81.173**	**48.464**	**84.352**	**51.833**	**71.096**

Financiële instrumenten

BZ

- Verplichte bijdragen (verdragscontributies) aan de VN waarin de afdrachten aan het Restmechanisme voor Internationale Strafhoven (MICT) zijn inbegrepen.
- Bijdragen aan de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en het Internationaal Strafhof (ICC) en andere hoven en tribunalen.
- Bijdragen en subsidies voor diverse initiatieven gericht op draagvlakversterking voor het Internationaal Strafhof, de strijd tegen straffeloosheid en ter bevordering van de ontwikkeling van de internationale rechtsorde.
- Mensenrechtenfonds: inzet van het mensenrechtenfonds centraal en gedelegeerd naar de ambassades ter ondersteuning van de volgende prioritaire thema's binnen het Mensenrechten, Democratie en Internationale Rechtsorde beleid: gelijke rechten voor vrouwen en meisjes, gelijke rechten voor lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgender, intersekse en queer personen (LHBTIQ+), vrijheid van religie en levensovertuiging , bescherming van vrijheid van meningsuiting online en offline, en bescherming van mensenrechtenverdedigers en maatschappelijke ruimte + accountability. Er is een verdeling tussen de financiële instrumenten subsidies en bijdragen aan (inter)nationale organisaties. Subsidies zijn bedoeld voor inzet van het mensenrechtenfonds binnen Europa en bijdragen aan (inter)nationale organisaties zijn bedoeld voor inzet van het mensenrechtenfonds buiten Europa.
- Mensenrechten multilateraal: bijdragen aan internationale organisaties ten behoeve van verdere bescherming en bevordering van mensenrechten, met name de jaarlijkse bijdrage aan de Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR) van de VN waarbij tevens specifiek wordt ingezet op de ondersteuning van de speciale procedures en verdragscomités, vrijheid van religie en levensovertuiging en accountability.

– Bijdrage aan huisvesting van Internationale Organisaties (IO's) zoals het Internationaal Strafhof, het Internationaal Gerechtshof en het Permanente Hof van Arbitrage.
– Bijdragen aan campagnes en lobby-activiteiten bij acquisitie van IO's.
– Bijdragen aan bijeenkomsten van in Nederland gevestigde IO's en aan bezoeken van hoge functionarissen, voor zover die de internationale zichtbaarheid van Nederland als gastland van IO's bevorderen.
– Financiering van activiteiten met als doel dat de in Nederland gevestigde IO's en diplomatieke missies goed kunnen functioneren binnen de kaders van de Weense verdragen en zetelovereenkomsten, alsmede de toepasselijke Nederlandse wet- en regelgeving.
– Bijdrage aan het meerjaren onderhoudsplan voor het Vredespaleis en de asbestverwijdering binnen het Vredespaleis.

JenV
– Contributie aan de World Intellectual Property Organization (WIPO).
– Bijdrage aan opsporing en vervolging Nederlands Forensisch Instituut (NFI).
– Bijdrage aan opsporing en vervolging drugbestrijding Suriname.
– Bijdrage aan de huisvestingskosten van Europol en Eurojust.
– Oekraïne heeft ingrijpende hervormingen in de rechterlijke macht doorgevoerd om met behulp van de *High Council of Justice* de rechtsstaat te versterken, de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht te vergroten en het vertrouwen in de instellingen te versterken. Hoewel er grote vooruitgang is geboekt, blijven er uitdagingen bestaan met betrekking tot de onafhankelijkheid, verantwoording en transparantie van de rechterlijke macht.

IenW
– Contributies en bijdragen aan diverse internationale organisaties mede gericht op de versterking van de Nederlandse handels- en onderne-mingspositie voor lucht- en scheepvaart:
– Contributie aan International Civil Aviation Organization (ICAO).
– Contributie aan de Centrale Commissie voor de Rijnvaart (CCR).
– Contributie aan de International Maritime Organization (IMO).
– Bijdrage aan de North Atlantic Ice Patrol.

SZW
– Bijdrage aan het Administratief Centrum voor de Sociale Zekerheid voor de Rijnvarenden (CASS).

4.2 Beleidsthema 2: Vrede, veiligheid en stabiliteit

Algemeen
Met een versterkte internationale veiligheidsinzet beschermen we de vrijheid en welvaart in ons Koninkrijk. Met dat doel voor ogen zet dit kabinet de komende jaren in op versterkte Europese veiligheid via de NAVO, de EU en partnerschappen. Het kabinet heeft hierbij de ambitie om een voortrekkersrol te spelen bij het toewerken naar een sterker Europa in de NAVO, waarbij de bondgenoten toewerken naar een gelijkere lastenver-deling en een grotere rol van Europa binnen de collectieve afschrikking en verdediging van de NAVO. Het NAVO-bondgenootschap is de hoeksteen van de Europese veiligheid.

De EU heeft een belangrijke rol in het bevorderen van defensiegereedheid via financiering, wetgeving en coördinatie. Nederland streeft naar het doorbreken van nationale focus en naar een Europese defensie-industrie

die concurrerend en innovatief samenwerkt met internationale partners. Openheid voor derde landen zoals het VK, Canada, Noorwegen, de VS en waar mogelijk Turkije is daarbij cruciaal. Het versterken van de Europese defensiecapaciteiten draagt ook bij aan een sterker Europa binnen een sterkere NAVO. De Europese bondgenoten moeten binnen de NAVO de verantwoordelijkheid gaan nemen voor het overgrote deel van de conventionele capaciteiten op het Europees continent. De Amerikaanse nucleaire capaciteiten zijn en blijven essentieel voor de NAVO-afschrikking. In lijn met het coalitieakkoord stelt Nederland zich constructief op tegenover het versterken van een Europese nucleaire afschrikking.

We zetten onze eigen militaire en financiële steun aan Oekraïne meerjarig en onverminderd voort. De uitkomst van de Russische agressie-oorlog tegen Oekraïne is bepalend voor de toekomst van de Europese veiligheidsarchitectuur, waar Oekraïne deel van uitmaakt en waar Nederland en andere Europese landen van profiteren. We incorporeren de geleerde lessen ten aanzien van moderne oorlogsvoering en innovaties in Oekraïne in het Europese veiligheidsbeleid. Ook dragen we zorg voor het behoud van internationale steun voor gerechtigheid voor Oekraïne middels o.a. het schaderegister en het Speciaal Tribunaal voor het Misdrijf Agressie tegen Oekraïne.

Ook zet het kabinet in op het bevorderen van veiligheid in drie regio's: de MENA regio, de Hoorn van Afrika en de Sahel. Daarnaast wordt door steun aan multilaterale en internationale organisatie ook politiek en financieelbijgedragen aan bevordering van vrede, stabiliteit en veiligheid wereldwijd.

Beleidsinzet toegelicht
Een veilig en stabiel internationaal klimaat is essentieel voor de veiligheid van het Koninkrijk, de weerbaarheid van onze samenleving en onze welvaart. In 2027 zet Nederland zijn geïntegreerde inzet voor vrede, veiligheid en stabiliteit voort langs een strategische koers die drie elementen combineert: versterking van de Europese en trans-Atlantische veiligheidsarchitectuur, gerichte inzet in kwetsbare regio's rond Europa en structurele versterking van multilaterale instrumenten voor conflictpreventie, crisisrespons en humanitaire hulp.

Nederland werkt aan versterkte Europese veiligheid via de NAVO, de EU en partnerschappen, met het bondgenootschap als hoeksteen van onze collectieve afschrikking en verdediging. Dit vereist onder andere investeringen in onze eigen veiligheid, het stimuleren van opschaling binnen Europa, en het sluiten van nieuwe strategische samenwerkingen en partnerschappen.

De Nederlandse veiligheidsinzet is nadrukkelijk ingebed in een breder geopolitiek buitenlandbeleid. Partnerschappen met landen in Europa (zoals Duitsland, Frankrijk, Polen, Spanje, Italië, Benelux, Scandinavië en Baltische staten) en met strategische partners buiten de EU (zoals het VK, Noorwegen, Turkije, Zwitserland, de Westelijke Balkan en oostelijke buurlanden) zijn cruciaal voor de stabiliteit van ons eigen continent en de weerbaarheid tegen agressie en ondermijning. Nederland bouwt samen met deze partners aan een slagvaardig en onafhankelijk Europa, met een sterkere rol binnen de NAVO en een grotere Europese verantwoordelijkheid voor veiligheid, stabiliteit in de buurlanden en steun aan Oekraïne.

Gerichte inzet in kwetsbare regio's rondom Europa vormt de tweede pijler van het beleid. Instabiliteit in Afrika, het Midden-Oosten en Latijns-Amerika, maar ook in de directe omgeving van Europa, biedt ruimte aan

irreguliere migratie, terrorisme, ondermijnende criminaliteit en geopolitieke beïnvloeding, en raakt daarmee direct aan de Nederlandse veiligheid. Vanaf 2026 is de Nederlandse inzet op veiligheid en stabiliteit in ontwikkelingssamenwerking geconcentreerd binnen drie nabuurregio's van Europa (West-Afrika, Hoorn van Afrika, Midden-Oosten en Noord-Afrika). In 2027 wordt deze focus voortgezet en verdiept: Nederland werkt in deze regio's conflictsensitief, met samenhang tussen politieke, diplomatieke en programmatische inzet. Geïntegreerde programma's – zoals de inzet in de Sahel – combineren eerlijke toegang tot basisvoorzieningen (voedsel, water, gezondheidszorg) met conflictbemiddeling, vredesopbouw en versterking van justitie- en veiligheidssectoren en rechtsketens. Daarmee wordt gewerkt aan het doorbreken van neerwaartse spiralen van wetteloosheid, criminaliteit en geweld, en aan het tegengaan van drugshandel, migratieroutes en andere bedreigingen die ons direct raken.

De bestaande Matra- en Shiraka-programma's dragen actief bij aan democratisering, versterking van de rechtsstaat en het steunen van maatschappelijk middenveld in respectievelijk de ring rond de EU en het Midden Oosten en Noord-Afrika en wereldwijd. Het Matra-programma wordt verhoogd met EUR 2 miljoen in 2027, EUR 5 miljoen in 2028 en EUR 4 miljoen vanaf 2029 structureel. Het Shiraka-programma wordt verhoogd met EUR 2 miljoen in 2027, EUR 8 miljoen in 2028 en EUR 6 miljoen vanaf 2029 structureel. Dit betreffen ODA-middelen vanuit de intensivering Ontwikkelingssamenwerking van de coalitie, zodat de gezamenlijke ambities uit het coalitieakkoord, de beleidsbrief (2026D20093) en Kamerwensen (onder meer motie-Piri c.s.) geïntegreerd kunnen worden uitgevoerd.

Steun aan Oekraïne blijft een kernonderdeel van de Nederlandse strategie voor vrede en veiligheid. De oorlog heeft directe implicaties voor de veiligheid van Nederland, Europa en de Europese rechtsorde. Nederland blijft Oekraïne moreel, militair, financieel en humanitair onverminderd en meerjarig steunen. Deze inzet is geïntegreerd: politieke, militaire en niet-militaire steun zijn onderling versterkend. Via de EU, NAVO en coalities met gelijkgestemde landen werkt Nederland mee aan het opbouwen van een sterke verdedigings- en afschrikkingscapaciteit van Oekraïne, zodat het land zich kan handhaven, herstellen en op termijn integreren in Europese en trans-Atlantische structuren. Tegelijkertijd wordt de druk op Rusland verhoogd via sancties en accountability. Nederland blijft een centrale rol spelen bij het bewerkstelligen van gerechtigheid, onder meer door capaciteitsopbouw voor opsporing, vervolging en berechting van internationale misdrijven in Oekraïne, door inzet in en rond de claimscommissie en het Speciaal Tribunaal voor het Misdrijf Agressie tegen Oekraine. Dit verloopt middels het – onder voorwaarden – gastlandschap voor deze internationale justitie- en compensatie-instellingen. Herstel en wederopbouwinzet richt zich op kritieke infrastructuur, humanitaire ontmijning, energie, drinkwater, sociale voorzieningen en de economische basis, met ruimte voor Nederlandse kennis en bedrijfsleven.

Het kabinet zet zich extra in voor humanitaire hulp, stabiliteit, (democratische) rechtsstaatontwikkeling, vredesopbouw, handhaving van het humanitair oorlogsrecht en bescherming van hulpverleners. Hiermee draagt Nederland bij aan veiligheid in de wereld en voor ons Koninkrijk.

Humanitaire hulp en opvang in de regio zijn strategisch gekoppeld aan de inzet voor vrede en stabiliteit. In een wereld waarin fragiliteit toeneemt en humanitaire noden structureel hoog zijn, kiest Nederland voor een

combinatie van meerjarige, flexibele financiering en vernieuwing van het humanitaire systeem. Ongeoormerkte bijdragen aan kernfondsen van VN-organisaties en het Rode Kruis (zoals CERF, UN-OCHA, UNHCR, UNRWA, WFP, UNICEF en ICRC) vergroten de slagkracht en wendbaarheid van de internationale respons. Crisisspecifieke bijdragen en subsidies aan Nederlandse en internationale partners maken het mogelijk om gericht op te treden waar de noden het grootst zijn. Tegelijk zet Nederland in op versterking van humanitaire toegang, veiligheid van hulpverleners en integratie van thema's als geestelijke gezondheid en psychosociale steun, zodat humanitaire hulp beter aansluit bij complexe, langdurige crises. Nederland zet in op het verbeteren van duurzame bescherming en perspectieven voor vluchtelingen en gastgemeenschappen met focus op bescherming, onderwijs en werk, gericht op het bevorderen van zelfred zaamheid en veerkracht. De zelfredzaamheid en veerkracht van vluchte lingen en kwetsbare gastgemeenschappen in de regio worden bevorderd door een beperkt aantal interventies met prioriteit aan ontwikkelings gerichte benaderingen van gedwongen ontheemding, met het oog op duurzame resultaten op de lange termijn. Samenwerking tussen partners en met overheden staat centraal in deze aanpak.

Migratiesamenwerking maakt onlosmakelijk deel uit van de veiligheids- en stabiliteitsagenda. Nederland investeert in brede, gelijkwaardige partner-schappen met landen van herkomst, opvang en doorreis om irreguliere migratie te beperken, bescherming van migranten en vluchtelingen te bevorderen en terugkeer te verbeteren, in samenhang met EU-inzet en het nieuwe Asiel- en Migratiepact. In deze partnerschappen wordt ook ingespeeld op de behoeften van partnerlanden, onder meer op het terrein van voedsel, water en gezondheidszorg, zodat migratiebeleid niet losstaat van bredere stabiliteits- en ontwikkelingsdoelstellingen.

Tot slot wordt gewerkt aan versterking van de internationale rechtsorde en multilaterale veiligheidsmechanismen als fundament onder vrede en stabiliteit. Het Non-Proliferatieverdrag blijft het steunpunt van het wapenbe-heersings- en non-proliferatiebeleid, en via bijdragen aan IAEA, OPCW en CTBTO zet Nederland in op het voorkomen van de verspreiding en inzet van massavernietigingswapens. De inzet in fora als de OVSE en VN-crisis-beheersingsoperaties draagt bij aan vertrouwenwekkende maatregelen, conflictpreventie en vredeshandhaving. In het veiligheids- en stabiliteits-beleid wordt bovendien nadrukkelijk aandacht gegeven aan hybride dreigingen, cyberveiligheid en bescherming van kritieke infrastructuur, in nauwe samenwerking met Europese partners en in lijn met de interna-tionale cyberstrategie en bredere veiligheidsstrategie van het Koninkrijk.

Het kabinet wil actiever optreden in het bestrijden van het toenemende geweld tegen internationale hulpverleners en de krimpende humanitaire ruimte, via diplomatie, sancties en internationaal recht, terwijl tegelijk meer wordt geïnvesteerd in hun fysieke én mentale veiligheid.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 4 Vrede, veiligheid en stabiliteit (bedragen x EUR 1 000)

Begroting	Artikel	Omschrijving	2025		2026		2027	
			Totaal ODA	**Totaal non-ODA**	**Totaal ODA**	**Totaal non-ODA**	**Totaal ODA**	**Totaal non-ODA**
BZ	2.1	Goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid	–	75.295	–	12.782	–	13.520
BZ	2.2	Bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme	–	5.990	–	1.054	–	210
BZ	2.3	Wapenbeheersing	2.996	7.636	3.252	8.447	3.252	8.447
BZ	2.4	Bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband	59.249	76.532	59.482	80.526	58.549	112.470
BZ	2.5	Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	13.083	19.626	15.913	14.196	17.468	7.874
BZ	2.6	Oekraine (V)	–	107.428	10.000	28.550	10.000	55.600
JenV	31.02	Bekostiging politie	–	20.500	–	–	–	–
JenV	31.03	Kwaliteit, arbeidsvoorwaarden en beheer meldkamers	9.147	–	9.147	–	9.147	–
JenV	36.02	Nationale veiligheid en terrorismebestrijding	–	1.500	–	13.100	–	13.100
BHOS	04.01	Humanitaire Hulp	528.300	–	605.360	1.017	470.540	1.017
BHOS	04.02	Migratie en ontheemding	307.015	–	436.315	–	415.080	–
BHOS	04.02	Opvang en bescherming in de regio en migratiesamenwerking	– 65	–	–	–	–	–
BHOS	04.03	Veiligheid en rechtstaatontwikkeling	– 10.292	–	–	–	–	–
BHOS	04.03	Veiligheid en democratische rechtsorde	190.288	–	280.142	–	294.643	–
DEF	01.01	Programmauitgaven	–	4.314.373	–	–	–	–
DEF	09.01	Programmauitgaven	–	239	–	–	–	–
		Totaal Thema	**1.099.721**	**4.629.119**	**1.419.611**	**159.672**	**1.278.679**	**212.238**

Financiële instrumenten

BZ

- Veiligheidsfonds, voor kleinere activiteiten met een aanjagende werking die het Nederlandse veiligheidsbeleid in het buitenland ondersteunen. Dit behelst onder meer activiteiten op het gebied van cybersecurity, versterken bilaterale partnerschappen, multilaterale wapenbeheersing en ontwapening.
- Jaarlijkse verplichte bijdrage aan de NAVO.
- Jaarlijkse bijdrage aan het EU-Satellietcentrum en het Institute for Security Studies ten behoeve van de financiële verplichtingen (uitkering pensioengelden ex-WEU personeel) van de in juli 2011 opgeheven West Europese Unie (WEU).
- Jaarlijkse subsidie aan de Atlantische Commissie, ter ondersteuning van het draagvlak in Nederland voor collectieve veiligheid in het kader van de NAVO, en het bevorderen van het maatschappelijk debat over de nationale en bondgenootschappelijke veiligheid.
- Programma Ondersteuning Buitenlands Beleid (POBB) Om versnippering van de door de taakstelling getroffen budgetplaatsen tegen te gaan en om de flexibiliteit te verhogen wordt een aantal budgetplaatsen onder art 2.1. en 2.2, waaronder Programma Ondersteuning Buitenlands (Veiligheids)Beleid, samengevoegd tot de budgetplaats Veiligheidsfonds.
- Jaarlijkse bijdragen aan het IAEA, de OPCW en de CTBTO.

– Jaarlijkse bijdrage, via PV OPCW, aan TNO om met name de unieke status van OPCW 'Designated Lab' voor biomedische monsters e.a. te behouden.
– Bijdragen ter bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband vanuit het Budget Internationale Veiligheid, onder de financiële verantwoordelijkheid van de minister van Defensie, en in samenspraak met de minister van Justitie en Veiligheid en de minister voor BHOS, waaronder bijdragen aan missies en operaties van de VN, de EU, de NAVO en de OVSE en flankerende activiteiten gefinancierd uit het Stabiliteitsfonds;
– Jaarlijkse bijdrage aan de OVSE en OVSE Open Skies Consultative Commission – Verdragscontributies aan de VN-crisisbeheersingsoperaties (vredesmissies).
– Bijdragen en subsidies uit het Stabiliteitsfonds op het snijvlak van vrede, veiligheid en ontwikkelingshulp in landen in conflictsituaties. Het fonds richt zich specifiek op regio's waar stabiliteit voor Nederland van groot belang is, zoals aan de randen van Europa. Daarnaast worden een aantal lopende activiteiten uit het fonds gefinancierd, zoals training voor Afrikaanse peacekeepers (GPOI) en bijdragen aan de VN op specifieke thema's. Tevens financiert het stabiliteitsfonds humanitaire ontmijningsactiviteiten via het subsidiebeleidskader «Mine Action en Clustermunitie Programma III 2025–2030».
– Er komt een tweede Makandra-programma, zoals aangekondigd tijdens het Staatsbezoek naar Suriname in december 2025. Dit samenwerkingsprogramma (G2G) met de Surinaamse overheid richt zich op capaciteitsversterking en kennisuitwisseling op de voor beide landen prioritaire thema´s in de periode 2026 tot en met 2030.
– De beveiliging van diplomaten en ambassades in gebieden met een hoog-risicoprofiel. Deze taken worden grotendeels uitgevoerd door Defensie. Daarom worden deze middelen jaarlijks overgeheveld naar de Defensiebegroting.
– Bijdragen ten behoeve van de trainingen van buitenlandse diplomaten in Nederland.
– Het Nederlands Fonds voor Regionale Partnerschappen (NFRP) heeft als doel democratische processen, institutionele capaciteit en de rechtsstaat te versterken rondom Europa. Het fonds bestaat uit drie onderdelen met elk hun eigen beleidsaccenten: het NFRP MATRA-programma voor (potentiële) EU kandidaat-lidstaten en landen van het Oostelijk Partnerschap, het NFRP Shiraka-programma in het Midden-Oosten en NoordAfrika, en het NFRP Politieke Partijen Programma (PPP).
– Onder dit artikelonderdeel worden de budgetten voor steun aan Oekraïne gebundeld. Hieronder vallen onder andere de thema's accountability, gastlandschap, niet-militaire veiligheidssteun en humanitair ontmijnen.
– Bijdragen voor accountability Oekraïne worden aangewend voor capaciteitsversterking van Oekraïense actoren verantwoordelijk voor de nationale opsporing, vervolging en berechting van internationale misdrijven, via gespecialiseerde partnerorganisaties. De financiering wordt ook ingezet voor het faciliteren van internationale coördinatie op accountability voor Oekraïne, voor steun voor harmonisatie wetgeving aan internationale standaarden, voor de waarheidsvinding en feitenonderzoek door internationale organisaties en voor contributies aan (toekomstige) internationale justitie- en compensatiemechanismen.
– Daarnaast wordt bijgedragen aan het behoud van identiteitsbepalende cultuur in Oekraïne en worden middelen vrijgemaakt om via de Nederlandse ambassade in Kyiv een aantal projecten van het

maatschappelijk middenveld in Oekraïne te ondersteunen op de prioritaire hervormingsthema's democratie, rechtstaat, goed bestuur, anti-corruptie en pers(vrijheid).

JenV

– Bijdragen in het kader van internationale politiesamenwerking en de uitzending van politiefunctionarissen naar internationale (civiele) missies en operaties.

BHOS

– Ongeoormerkte bijdragen aan het wereldwijde VN-noodhulpfonds Central Emergency Response Fund (CERF), UN-OCHA, het thematisch humanitair fonds van UNICEF en het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC) ten behoeve van de snelle beschikbaarheid en flexibiliteit van humanitaire hulp;
– Ongeoormerkte bijdragen aan UNHCR, UNRWA, en WFP, eveneens ten behoeve van snelle beschikbaarheid en flexibiliteit; – Crisisspecifieke bijdragen aan VN-organisaties, het (Internationale) Rode Kruis en subsidies aan Nederlandse NGO's (Dutch Relief AllianceDRA);
– Subsidies ter versterking van de humanitaire sector, Dit betreft onder andere verbetering van humanitaire toegang en veiligheid voor hulpverleners.
– Bijdragen ten behoeve van de integratie van specifieke thema's in humanitaire hulp, zoals geestelijke gezondheid en psychosociale steun;
– Bijdragen en opdrachten ten behoeve van kennis en trainingen (internationaal) op het gebied van Humanitaire Hulp waaronder Humanitaire toegang.
– Ook zal een extra investering worden gedaan in de stabiliteit en wederopbouw van Syrië.
– Via financieringsinstrumenten draagt Nederland bij aan het bieden van zowel basisvoorzieningen (sanitatie, bescherming) als het langere termijnperspectief (educatie, banen) aan vluchtelingen, intern ontheemden en kwetsbare gastgemeenschappen in landen die grote aantallen vluchtelingen opvangen. Hiermee wordt de weerbaarheid en zelfredzaamheid van mensen versterkt en vermindert de noodzaak van doorreis
– Bevordering van vredes- en politieke processen, bestaande uit stabilisatie, conflictpreventie en -bemiddeling op lokaal en nationaal niveau, wordt voor het overgrote deel uitgevoerd via subsidies aan een mix van Nederlandse en internationale NGO's. Hierin wordt nauw opgetrokken met bijvoorbeeld het Ministerie van Justitie en Veiligheid en het Ministerie van Defensie, om complementariteit te zoeken rondom specifieke veiligheidsuitdagingen. Zo zal meer worden ingezet op de versterking van de effectiviteit en transparantie van de veiligheidssector in genoemde regio's, bijvoorbeeld via de Geneva Centre for Security Sector Governance and Reform (DCAF). Daarnaast wordt bijgedragen aan multilaterale organisaties. Een bijdrage aan het State and Peacebuilding fund van de Wereldbank wordt gebruikt als hefboom om de inzet van de Wereldbank in fragiele landen te versterken. Hetzelfde geldt voor onze bijdrage aan het UN Peacebuilding fund.
– De intensiveringen uit het Coalitieakkoord op dit thema zullen worden ingezet op versterking van democratische weerbaarheid. Een onderbouwing conform de Comptabiliteitswet artikel 3.1 zal tegelijkertijd met publicatie van de begroting plaatsvinden middels een Kamerbrief. Voor de intensiveringen op het thema humanitaire hulp zal ook separaat nadere toelichting worden opgesteld.

4.3 Beleidsthema 3: Effectieve Europese samenwerking

Algemeen
De algemene doelstelling is een effectieve Europese samenwerking om bij te dragen aan een slagvaardige, economisch sterke, weerbare en concurrerende Unie. De EU is essentieel voor onze welvaart, vrijheid en veiligheid. Nederland zal hiertoe nauw samenwerken met internationale partners. Door slagvaardig optreden kan de Europese Unie een antwoord bieden op de geopolitieke uitdagingen waar ons continent momenteel voor staat. Nederland zet zich op constructieve, realistische en optimistische wijze in om vorm te geven aan ontwikkelingen in Europa die direct van invloed zijn op onze economische, sociale en politieke toekomst.

Beleidsinzet toegelicht
Binnen de Europese Unie wordt ingezet op een aantal dwarsdoorsnijdende thema's voor het verder versterken van de Unie, waaronder verbetering van het Europese concurrentievermogen, rechtsstatelijkheid en goed bestuur en positionering van de Unie als geopolitieke speler. Daarbij zullen de gevolgen van de oorlog in Oekraïne, Europese veiligheid en EU-NAVO complementariteit, het verminderen van strategische afhankelijkheden, de groene en digitale transities, het versterken van de open strategische autonomie, de voorbereiding op toekomstige uitbreiding van de Unie en de onderhandelingen over een nieuw Meerjarig Financieel Kader (MFK) de aandacht vragen. Tot slot zet Nederland zich in voor een slagvaardig gemeenschappelijk buitenland- en veiligheidsbeleid (GBVB) en gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid (GVDB). De jaarlijkse Staat van de Uniebrief bevat de geïntegreerde visie van de regering op de Europese samenwerking en de rol van Nederland daarbij.

Van 1 juli tot en met 31 december 2029 vervult Nederland het voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie. Om tijdig gereed te zijn voor dit voorzitterschap zijn de voorbereidingen gestart. Het voorzitterschap van de EU betreft een verdragsrechtelijke verplichting en is ook een belangrijke strategische kans voor Nederland en de Rijksoverheid om zich binnen Europa te positioneren. De voorbereiding en uitvoering van het voorzitterschap vergen gedurende meerdere jaren een omvangrijke interdepartementale inzet, zowel inhoudelijk, organisatorisch als logistiek, boven op de reguliere taken binnen de huidige begroting. Het ministerie van Buitenlandse Zaken coördineert de voorbereiding van het voorzitterschap voor de gehele Rijksoverheid. Daaronder zijn de departementen verantwoordelijk voor de voorbereidingen en inzet op hun beleidsterreinen.

Bij de voorziene inwerkingtreding van het wetsvoorstel internationale sanctiemaatregelen wordt het centraal meldpunt sancties bij BZ opgericht. BZ is coördinerend opdrachtgever en eigenaar, FIN, JenV en EZK zijn mede-opdrachtgevers. In aanvulling hierop brengt BZ interdepartementaal in kaart hoe de Rijksbrede sanctienaleving verder geoptimaliseerd kan worden.

Tabel 5 Effectieve Europese samenwerking (bedragen x EUR 1 000)

Begroting	Artikel	Omschrijving	2025		2026		2027	
			Totaal ODA	**Totaal non-ODA**	**Totaal ODA**	**Totaal non-ODA**	**Totaal ODA**	**Totaal non-ODA**
BZ	3.1	Afdrachten aan de Europese Unie	924.000	75.733	924.000	75.733	924.000	75.733
BZ	3.2	Europees Ontwikkelingsfonds	38.316	–	33.500	–	21.973	–
BZ	3.3	Een hechtere Europese waardengemeenschap	7.484	15.220	7.996	16.188	6.689	13.334
BZ	3.4	Versterkte Nederlandse positie in de Unie	–	5.915	–	7.213	–	20.226
		Totaal Thema	**969.800**	**96.868**	**965.496**	**99.134**	**952.662**	**109.293**

Financiële instrumenten

BZ

- Bijdrage aan het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF). Dit is het instrument waarmee de Europese Unie de ontwikkelingssamenwerking met landen in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan (ACS) en de Landen en Gebieden Overzee (LGO) uitvoerde tot 2021. Het grootste deel van het EOF was bestemd voor de financiering van de steun aan nationale, regionale en lokale projecten en programma's gericht op de economische en sociale ontwikkeling van die gebieden. Met ingang van 2021 wordt de steun aan landen in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan gefinancierd uit het instrument voor het Nabuurschap, Ontwikkeling en Internationale Samenwerking (NDICI) dat onder de EU-begroting valt. Voor de financiering van programma's in LGO is met ingang van 2021 een apart budget voorzien onder de EU-begroting. De aflopende bijdragen aan het EOF in 2022 en de jaren daarna betreffen betalingen op reeds aangegane verplichtingen vanuit het 10e en 11e EOF.
- Raad van Europa: Nederland beschouwt de Raad van Europa als een belangrijke hoeder van mensenrechten, democratie en rechtsstaat in heel Europa. In Raad van Europa-verband zet Nederland o.m. in op versterking van de effectiviteit van het toezichtsysteem van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, accountability voor Oekraïne en democratische weerbaarheid. De Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging in Straatsburg speelt daarbij een centrale rol door goede betrekkingen en, indien opportuun, regelmatig overleg met het secretariaat van de Raad van Europa, permanente vertegenwoordigingen van andere lidstaten en met de Nederlandse delegatie in de Parlementaire Assemblee (PACE) van de Raad van Europa. Van mei tot november 2027 is Nederland voorzitter van het comité van Ministers van de Raad van Europa.
- Bank van de Raad van Europa (Council of Europe Bank – CEB): De Bank van de Raad van Europa is actief in de landen van de Raad. De CEB was een van de eerste multilaterale ontwikkelingsbanken die garanties en leningen uitgaf voor ondersteuning en integratie van ontheemde Oekraïners in buurlanden als gevolg van de Russische oorlog. Deze steun zet de CEB nog altijd voort. In 2023 is Oekraïne lid geworden van de CEB, die daarmee nu 43 leden telt.
- Jaarlijkse bijdrage aan de Benelux Unie. De Benelux Unie dient twee doelen: het vervullen van een voortrekkersrol binnen de Europese Unie en grensoverschrijdende samenwerking, vooral op het gebied van economie, duurzame ontwikkeling en justitie/binnenlandse zaken. Daarnaast werkt Nederland in Benelux-verband ook samen op buitenlandspolitiek terrein.

– Subsidie aan European Institute for Public Administration (EIPA). Het EIPA heeft als doel het ontwikkelen van de capaciteiten van ambtenaren in het omgaan met EU-aangelegenheden.
– Europa College beurzenprogramma: vanuit dit programma worden beurzen verstrekt aan Nederlandse studenten die studeren aan het Europacollege. De afgegeven beschikking is voor de jaren 2023-2027.
– EU-sanctiebeleid: dit programma geeft invulling aan amendement 35924-V14 van dhr. Sjoerdsma inzake het vergroten van de sanctiecapaciteit. In de voorjaarsbesluitvorming 2025 is structureel EUR 36,5 miljoen vrijgemaakt voor de instandhouding en verdere versterking van de sanctienaleving in Nederland.
– Coördinatie van het EU voorzitterschap in 2029.

4.4 Beleidsthema 4: Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen

Algemeen
Het verlenen van goede consulaire diensten aan Nederlanders in nood in het buitenland, evenals het verstrekken van reisdocumenten aan Nederlanders in het buitenland, het verstrekken van publieksinformatie over consulaire en andere diensten van de Rijksoverheid aan Nederlanders in het buitenland en niet-Nederlanders die gebruik willen maken van de diensten van de Nederlandse overheid, consulaire crisisbeheersing en paraatheid. Daarnaast levert het kabinet een bijdrage aan een gereguleerd personenverkeer door de Nederlandse inbreng in het Europese visumbeleid en is het verantwoordelijk voor de verlening van visa kort verblijf (kvv) en de afgifte van machtigingen voorlopig verblijf (mvv).

Het versterken van de Nederlandse cultuursector door internationale uitwisseling en presentatie; verbindingen leggen met economische diplomatie en andere prioriteiten van geïntegreerd buitenlandbeleid, zoals het mensenrechtenbeleid, maatschappelijke ontwikkeling en veiligheidsbeleid.Tevens bijdrage aan o.a. economische en maatschappelijke ontwikkeling en bilaterale verhoudingen door het versterken van de internationale sportstrategie.

De strategische inzet van publieksdiplomatie door het postennetwerk en BZ heeft als doel begrip en draagvlak te vergroten voor het geïntegreerde buitenlandbeleid (HGIS) en het eenduidig versterken van de beeldvorming over Nederland bij buitenlandse doelgroepen via de publieke band. De aanpak verstevigt het netwerk van beleidsbeïnvloeders die kunnen sturen op de besluitvorming op voor Nederland relevante beleidsterreinen.

Beleidsinzet toegelicht
Consulaire dienstverlening
De consulaire inzet richt zich op het beschermen en ondersteunen van Nederlanders in het buitenland en op een zorgvuldig, veilig visum- en reisdocumentenbeleid. Nederland voert het visumbeleid kort verblijf voor het Koninkrijk uit, geeft machtigingen voor voorlopig verblijf (mvv's) af op de posten en neemt inburgeringsexamens in het buitenland af. Daarbij geldt dat de doorlooptijd van visumaanvragen conform de EU–Visumcode binnen 15 dagen moet liggen, met een streefwaarde van 85% van alle aanvragen binnen deze termijn. Groeiende aantallen visumaanvragen brengen uitdagingen met zich mee in de vorm van oplopende wacht- en behandeltijden; het ministerie monitort deze nauwgezet en handelt proactief om de doorlooptijden binnen de norm te houden, inclusief het inzetten van capaciteitsaanpassingen waar nodig. Daarnaast wordt

wereldwijd bijstand verleend aan Nederlanders in nood, waaronder begeleiding van Nederlanders die in het buitenland gedetineerd zijn. Reisadviezen, publieksinformatie over consulaire en andere diensten van de Rijksoverheid, consulaire crisisbeheersing en -paraatheid en de afgifte van consulaire verklaringen, legalisaties, Nederlandse reisdocumenten (inclusief diplomatieke en dienstpaspoorten) en DigiD–activeringscodes voor burgers in het buitenland vormen samen het fundament van de consulaire bescherming. Nederland regisseert de Europese visum- en migratieagenda en het Caribisch visumbeleid, inclusief de bilaterale dimensie van visum- en migratiebeleid, zodat mobiliteit, veiligheid, terugkeersamenwerking en economische belangen in samenhang worden gewogen. Het reisdocumentenbeleid voor Nederlanders in het buitenland wordt verder gestimuleerd en gemoderniseerd, met oog voor toegankelijkheid en digitale dienstverlening, zonder afbreuk te doen aan integriteit en veiligheid.

Internationaal cultuurbeleid
Het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen gebeurt in belangrijke mate via cultuur. Het Internationaal Cultuurbeleid (ICB) 2025–2028, waarvoor Buitenlandse Zaken de coördinatie voert samen met OCW en BHOS, is het strategische kader. Nederland promoot de Nederlandse culturele sector en creatieve industrie in het buitenland, identificeert internationale kansen en stimuleert duurzame samenwerking, onder andere in economische groeimarkten en strategische partnerlanden. Culturele uitwisseling wordt ingezet om bilaterale relaties te verdiepen op basis van wederkerigheid, en om gedeeld cultureel erfgoed te behouden, beheren en ontsluiten – ook in conflictzones, zoals Oekraïne. Beleidsvorming en uitvoering van het ICB, inclusief afstemming met Rijkscultuurfondsen, ondersteunende instellingen en culturele organisaties, zorgen voor coherente internationale activiteiten. Financiële ondersteuning van fondsen, instellingen en programma's binnen het ICB–kader, de Nederlands–Vlaamse samenwerking (via Huis deBuren in Brussel), bezoekersprogramma's en erfgoedgerelateerde cursussen en onderzoek naar gedeeld verleden dragen bij aan een breed internationaal cultureel netwerk. Cultureel erfgoed en samenwerking rond koloniale en andere gedeelde geschiedenissen bieden tegelijkertijd ruimte voor dialoog over gelijkwaardigheid, rechtvaardigheid en mensenrechten. Cultuur wordt expliciet ingezet ter ondersteuning van buitenlandpolitiek en economische doelen, bijvoorbeeld als instrument in gesprekken over mensenrechten, inclusie en maatschappelijke veerkracht. Dit kabinet erkent opnieuw het belang van cultuur binnen het domein van internationale samenwerking, om middels culturele uitingen sociale, democratische en kansrijke samenlevingen te stimuleren, en het Nederlandse koloniale en slavernijverleden bespreekbaar te maken.

Publieksdiplomatie en internationale beeldvorming
Publieksdiplomatie vormt de derde pijler van dit beleidsthema. Via het postennetwerk en de communicatieafdeling in Den Haag wordt gewerkt aan een eenduidige, actieve beeldvorming over Nederland in het buitenland, gericht op het versterken van vertrouwen in Nederland als open, innovatieve, rechtsstatelijke en duurzame samenleving. Inkomende en uitgaande bezoekersprogramma's – voor journalisten, opiniemakers, politici, kunstenaars, wetenschappers en andere beïnvloeders – helpen om netwerken te verstevigen en kennis van Nederland en onze prioriteiten te verdiepen. Strategische inzet van publieksdiplomatie ondersteunt het buitenlandpolitieke en economische beleid. Instrumenten worden tijdig ingezet om de dialoog over thema's als persvrijheid, gendergelijkheid,

mensenrechten en multilateralisme te bevorderen, en om tijdens internationale conferenties of crises de Nederlandse positie helder en consistent over het voetlicht te brengen. Publieksdiplomatie wordt ook benut om de Sustainable Development Goals onder de aandacht te brengen, onder meer via programma's gericht op agendering en bewustwording. Financiële middelen worden gedelegeerd naar posten om gericht activiteiten op het gebied van publieksdiplomatie uit te voeren, passend bij de lokale context en de Nederlandse strategische doelen.

Slavernijverleden

Het volledige budget voor de opvolging van de excuses voor het Nederlandse slavernijverleden is overgeheveld naar Buitenlandse Zaken aangezien de programma's hiervoor in uitvoering zijn. Deze middelen zijn bestemd voor de programma's die voor opvolging van de excuses in Suriname zorgen.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 6 Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen (bedragen x EUR 1 000)

Begroting	Artikel	Omschrijving	2025		2026		2027	
			Totaal ODA	**Totaal non-ODA**	**Totaal ODA**	**Totaal non-ODA**	**Totaal ODA**	**Totaal non-ODA**
BZ	4.1	Consulaire dienstverlening Nederlanders in het buitenland	–	13.069	–	15.791	–	12.340
BZ	4.2	Samen met (keten)partners het personenverkeer reguleren	–	22.814	–	13.218	–	10.590
BZ	4.3	Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	–	6.177	–	6.785	–	4.120
BZ	4.4	Uitdragen Nederlandse waarden en belangen	–	18.765	5.000	31.197	–	59.698
OCW	08.71	Subsidies	–	185	–	191	–	62
OCW	08.77	Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken	–	480	–	494	–	484
OCW	14.71	Subsidies	–	6.264	–	6.492	–	5.696
		Totaal Thema	**–**	**67.754**	**5.000**	**74.168**	**–**	**92.990**

Financiële instrumenten

BZ

- (Stille) diplomatie met oog op eerlijke rechtsgang voor Nederlandse gedetineerden. Subsidies ten behoeve van resocialisatie, extra zorg en juridisch advies m.b.t. gedetineerden.
- Adviseren en ondersteunen van Nederlandse gedetineerden door gedifferentieerde bezoekfrequentie en in bepaalde landen maandelijkse giften aan gedetineerden
- Verlenen van consulaire bijstand aan Nederlanders in nood.
- Bijstaan van Nederlanders in geval van crises; en als dat noodzakelijk en mogelijk is, repatriëringen/evacuaties organiseren, al dan niet in samenwerking met andere partijen.
- Verstrekken van reisdocumenten en opmaken van consulaire akten en verklaringen
- Verstrekken van reisadviezen.
- Organiseren van opleidingen gericht op optimalisatie van consulaire werkprocessen.
- Consulaire informatiesystemen om de primaire consulaire processen te kunnen afhandelen.

- Informeren van Nederlanders in het buitenland en mensen die naar Nederland willen komen via Nederland WereldWijd.
- Behandelen van aanvragen voor visa kort verblijf en het beleid op dit terrein.
- Afgifte van machtigingen voorlopig verblijf (MVV) op de posten.
- In het kader van versterkte Europese samenwerking maken van afspraken over wederzijdse visumvertegenwoordiging
- Afnemen van inburgeringsexamens in het buitenland.
- Verrichten van legalisaties en uitvoeren van verificatieonderzoeken.
- Consulaire informatiesystemen om de primaire consulaire processen te kunnen afhandelen.
- Op verzoek van het Ministerie van Justitie en Veiligheid worden algemene en individuele ambtsberichten opgesteld, waarop zij het toelatings- en terugkeerbeleid baseren.
- Diplomatie voor het bemiddelen bij terugkeer van vreemdelingen zonder rechtmatig verblijf.
- Samenwerking met instanties in en buiten Nederland, de EU en internationale organisaties.
- Voor het beschermen van de mensenrechten van migranten, het voorkomen van irreguliere migratie, het tegengaan van mensensmokkel en -handel en het bevorderen van terugkeer en herintegratie is Nederland actief in onder meer de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM).
- Subsidieverlening via de posten aan Nederlandse cultuurmakers.
- Subsidieverlening aan (Nederlandse) culturele instellingen ten behoeve van activiteiten en (bezoekers)programma's.
- Via publieksdiplomatie verstevigt Buitenlandse Zaken het netwerk van beleidsbeïnvloeders die de besluitvorming op voor Nederland relevante beleidsterreinen kunnen beïnvloeden. Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor de media, het maatschappelijk middenveld en persoonlijke contacten via bijeenkomsten en andere activiteiten. Daarbij worden online kanalen ingezet voor engagement, zoals de website Netherlands and You, het NL platform, Facebook, X en Instagram
- Subsidie ten behoeve van Instituut Clingendael voor trilateraal onderzoeksprogramma met Defensie en Justitie en Veiligheid. Daarnaast ook een opdracht ter ondersteuning van het China Kennisnetwerk en het Oost-Europa/Rusland Kennisplatform.
- Vanuit het Programma Ondersteuning Buitenland Beleid (POBB) worden activiteiten gefinancierd die aansluiten bij de doelstellingen van het Nederlands buitenlandbeleid met het oog op het verbeteren van bilaterale relaties in de veranderende geopolitieke context. Het gaat om activiteiten die katalyserend zijn; dit kan variëren van kleinschalige projecten gericht op het creëren van goodwill in scharnierlanden tot inzet op onderwerpen die thematisch prioritair zijn voor Nederland.
- Voor bezoeken, ontvangsten en overige uitgaven hoogwaardigheidsbekleders, Corps Diplomatique en internationale organisaties wordt EUR 1 miljoen gereserveerd.
- Voor uitgaven ten behoeve van staatsbezoeken, officiële bezoeken en werkbezoeken van het Koninklijk Huis wordt EUR 2,5 miljoen gereserveerd.
- Opdrachtverlening aan CJIB voor verkeersnotificaties (vrijwillige bijdrage) na overtredingen buitenlandse diplomaten in Nederland.
- De Adviesraad Internationale Vraagstukken adviseert gevraagd en ongevraagd over internationale vraagstukken. Dit betreft met name: Europese samenwerking, mensenrechten, buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerking en veiligheidsbeleid.

– De leerstoel Anton de Kom is ingesteld bij de Vrije Universiteit Amsterdam. De leerstoel is gericht op de historische verwerking van het Nederlandse koloniale en slavernijverleden, en hoe dit doorwerkt in het heden, in lijn met het gedachtengoed van Anton de Kom.
– Het kabinet zet in op kennis en bewustwording, erkenning en herdenken en de doorwerking en verwerking van het slavernijverleden. In dialoog met nazaten en betrokken gemeenschappen in Suriname, het Caribisch deel van het Koninkrijk en Nederland zullen de beschikbaar gestelde middelen worden ingezet om opvolging te geven aan de gemaakte excuses voor het slavernijverleden.

OCW
– Programma's ter bevordering van internationale samenwerking voor het Koninkrijk. Uitwisseling ter ondersteuning en versterking van de kwaliteit van onderwijs, cultuur en wetenschap en ter verdere ontwikkeling van internationale competenties van scholieren en studenten, docenten, de creatieve sector en wetenschappers.
– Het internationaal cultuurbeleid is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de bewindspersonen van de Ministeries van OCW en BZ. In de periode 2025-2028 ontvangen culturele instellingen een bijdrage voor het realiseren van een sterke positie van de Nederlandse culturele sector in het buitenland door zichtbaarheid, uitwisseling en duurzame samenwerking; het met Nederlandse cultuuruitingen ondersteunen van de bilaterale relaties met andere landen; en het benutten van de kracht van de culturele sector en creatieve industrie voor de Sustainable Development Goals (SDG's), met name in verbinding met de agenda van BHOSS in de focusregio's.

4.5 Beleidsthema 5: Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen

Algemeen
We versterken onze welvaart, wereldwijd. Daarbij hebben we een dubbele doelstelling: het versterken van duurzame economische ontwikkeling in lage- en middeninkomenslanden en het vergroten van het Nederlandse verdienvermogen. Volgend uit de beleidsbrief worden diplomatie, ontwikkelingssamenwerking, handel en investeringen gericht ingezet ter versterking van welvaart. Hier in Nederland en elders in de wereld.

Nederland intensiveert de samenwerking met partnerlanden in Afrika, Azië en Latijns-Amerika vanuit gelijkwaardigheid, gebaseerd op wederzijdse materiële en immateriële belangen. Deze samenwerking richt zich op versterking van lokale economieën, verduurzaming van waardeketens, vergroting van wederzijds verdienvermogen en betere toegang tot regionale en internationale markten. Klimaat en gender worden hierbij dwarsdoorsnijdend toegepast, zodat de inzet ook bijdraagt aan inclusieve en klimaatbestendige ontwikkeling. Met deze inzet én effectief gebruik van een duurzaam en goed gefinancierd handels- en financieringsinstrumentarium, draagt Nederland bij aan duurzame economische ontwikkeling, sterkere handelsrelaties en een stevigere geopolitieke positie in strategisch belangrijke regio's. We streven naar zo groot mogelijke effectiviteit van dit beleid. Dit doen we door ons te baseren op beschikbaar bewijs, het volgen van resultaten op bijvoorbeeld aantal banen ondersteund door programma's op het gebied van privatesectorontwikkeling (streefwaarde

565.000) en aantal bedrijven met een ondersteund plan voor investering, handel of dienstverlening (streefwaarde 16.000), en door te leren en bijsturen tijdens de uitvoering, en evalueren achteraf.

Door te werken aan een toekomstbestendig handels- en investeringssysteem, gebaseerd op hoge internationale standaarden, Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO), draagt het beleid onder dit artikel ook bij aan het bevorderen van vrijheden wereldwijd. Door internationale standaarden onderdeel te maken van een toekomstbestendig handels- en investeringssysteem dienen markten deze vrijheden te respecteren. Ten behoeve van de veiligheid geven we vorm aan het beleid en uitvoering van exportcontrole, als ook het ontwikkelen, uitvoeren en toezichthouden op sancties op technologie en goederen.

Beleidsinzet toegelicht
Met de Beleidsbrief Buitenlandse Zaken wordt het beleid voor ontwikkelingssamenwerking en handel in 2027 verder geïntegreerd vormgegeven, met een expliciete focus op wederzijdse economische belangen en duurzame partnerschappen. De dubbele doelstelling – duurzame economische ontwikkeling in partnerlanden en versterking van het Nederlandse verdienvermogen – wordt daarbij structureel gekoppeld aan een bredere geo-economische strategie. De inzet richt zich op het aanpakken van de afhankelijkheden op het gebied van grondstoffen, energie en technologie, het versterken van weerbare handelsketens en het benutten van kansen in strategische sectoren. Bij de programmering van activiteiten, landenkeuzes en instrumenten wordt daarom systematisch beoordeeld in hoeverre deze bijdragen aan zowel ontwikkelingsimpact als het Nederlandse en Europese verdienvermogen op de langere termijn. We doen dit samen met overheden, bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties in de diamantbenadering (Dutch Diamond). Er wordt opnieuw actief ingezet op financiering van beroeps- en hoger onderwijs en gerichte opleidingsbeurzen.

De inzet op handelsbevordering en economische diplomatie richt zich vanaf 2027 op vier categorieën van zowel brede als gerichte inzet. Onder brede inzet valt: wereldwijde inzet door alle posten in hun gastland en inzet op bepaalde focuslanden. Gerichte inzet vindt plaats op combilanden en markten met specifieke sectorale focus . Hiermee ligt de focus op landen en sectoren waar nu of in de toekomst het meeste verdienvermogen zit, die voor de weerbaarheid van ons land van belang zijn, of waar de handelsinzet bijdraagt aan bredere Nederlandse belangen in de bilaterale relatie. Daarbij wordt de inzet van het kabinet om via het postennet wereldwijd ondersteuning te bieden aan het bedrijfsleven gecontinueerd.

Deze focuslanden en sectorale markten zijn mede gebaseerd op het rapport-Wennink, het nieuwe EZK-industriebeleid, en het coalitieakkoord. De publiek-private samenwerking, samenwerking met multilaterale ontwikkelingsbanken en vraaggestuurde financieringsinstrumenten blijft ongewijzigd onderdeel van het beleidsinstrumentarium.

Deze instrumenten worden in 2027 gericht ingezet voor het mobiliseren van private investeringen, het versterken van duurzame economische ontwikkeling in partnerlanden en het vergroten van de internationale positie van Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen in strategische markten en waardeketens. In 2027 wordt opnieuw actief ingezet op financiering van beroeps- en hoger onderwijs en gerichte opleidingsbeurzen om bij te dragen aan goed opgeleid personeel.

Deze inzet richt zich daarbij aansluitend op de vraag naar vaardigheden in de prioritaire sectoren in acht (combi)landen en op de behoeften van Nederlandse bedrijven die in deze sectoren actief zijn. Dit draagt bij aan economische kansen en vergroting van de welvaart.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 7 Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen (bedragen x EUR 1 000)

Begroting	Artikel	Omschrijving	2025		2026		2027	
			Totaal ODA	**Totaal non-ODA**	**Totaal ODA**	**Totaal non-ODA**	**Totaal ODA**	**Totaal non-ODA**
EZK	01.00	Goed functionerende economie en markten	–	2.873	–	4.212	–	3.270
BHOS	01.01	Duurzaam handels- en investeringssysteem, inclusief MVO	13.193	11.200	17.293	14.971	16.545	17.491
BHOS	01.02	Nederlandse handels- en investeringsbevordering	–	108.329	–	102.696	–	–
BHOS	01.02	Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie	–	6.297	–	–	–	97.262
BHOS	01.03	Handel en economie voor ontwikkeling	404.467	2.320	490.337	2.320	–	–
BHOS	01.03	Versterkte private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden	107.960	– 60	–	–	507.501	2.320
		Totaal Thema	**525.620**	**130.959**	**507.630**	**124.199**	**524.046**	**120.343**

Financiële instrumenten

EZK

De bijdragen vanuit de HGIS-middelen op de EZK-begroting betreffen hier onder andere bijdragen aan:

- Universal Postal Union (UPU): een internationale organisatie die de verschillende postovergangen tussen UPU-lidstaten controleert. Elke lidstaat gaat dan ook akkoord met de regels voor het internationaal postverkeer. Het is formeel een gespecialiseerde organisatie van de Verenigde Naties. De UPU speelt een belangrijke rol in het optimaliseren van postdiensten. De hoofddoelen van de UPU zijn de promotie van het mondiale postverkeer, toename van het aantal verwerkte poststukken door te voorzien in moderne producten en diensten, en een hoge servicekwaliteit voor de consument.
- International Telecommunication Union (ITU): binnen de ITU worden o.a. internationale afspraken gemaakt over wereldwijde toewijzing van radiofrequenties aan categorieën van diensten en over de toewijzing van (schaarse) ruimteposities aan satellietsystemen.
- European Conference of Postal and Telecommunications Administrations (CEPT): De inzet in de UPU en ITU wordt regionaal voorbereid. Voor landen in Europa is daarvoor CEPT het aangewezen kanaal. EZK draagt jaarlijks bij aan de kosten van het permanente ondersteunende bureau (ERO) in Kopenhagen.
- Internationale organisaties metrologie: Dit betreft bijdragen aan Organisation Internationale de Métrologie Légale (OIML), WELMEC en Bureau International des Poids et Mesures (BIPM). De bijdragen liggen vast in internationale verdragen.
- European Telecommunications Standards Institute (ETSI): een onafhankelijke, niet-commerciële organisatie die standaarden ontwikkelt voor telecommunicatie, elektronica en netwerken die wereldwijd worden gebruikt.

BHOS

- Jaarlijkse contributies aan verschillende organisaties en het financieren van activiteiten op gebied van handelspolitiek. Hieronder valt bijvoorbeeld ook een bijdrage aan het Standards and Trade Development Facility (STDF) waarmee een bijdrage wordt geleverd aan veilige handel en daarmee voedselzekerheid in ontwikkelingslanden.
- Structurele voortzetting van programma's ter ondersteuning van Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen, mede in relatie tot de implementatie van IMVO-wetgeving en de ondersteuning van het bedrijfsleven daarbij.
- Uitgaven ten behoeve van de bestrijding kinderarbeid. Er wordt ingezet op twee terreinen: een bijdrage aan de International Labour Organisation en subsidies via het door RVO uitgevoerde Fonds Bestrijding Kinderarbeid.
- Er wordt ingezet op bijdragen aan beleidsondersteuning, -onderzoek en -evaluatie, alsmede incidentele projecten.
- Bijdragen aan verschillende programma's voor de verduurzaming van grondstoffenketens.
- RVO is in opdracht van de Minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking de centrale uitvoeringsorganisatie voor publieke handelsbevordering.
- Er worden verschillende programma's gefinancierd voor het stimuleren van internationaal ondernemen, deze programma's betreffen de regeling Starters International Business (SIB) en de programma's Strategische Beurzen, Partners for International Business (PIB) en DHI (Demonstratie, Haalbaarheids- en Investeringsstudies).
- Ter versterking van de concurrentiepositie van Nederland zet het kabinet in op publiek-private samenwerking en afstemming van de export-, investering- en innovatie bevorderende activiteiten van de overheid en het bedrijfsleven.
- Via de publieksontwikkelingssubsidie helpt Invest International bedrijven, overheden en investeerders met het financieren en ontwikkelen van impactvolle projecten in het buitenland.
- Het Dutch Trade and Investment Fund (DTIF) biedt financiering voor investeringen en export van MKB en grote bedrijven, indien banken en andere financiële instellingen deze financiering niet bieden en er voldaan wordt aan de criteria die gelden voor publieke interventie. Daarnaast voorziet het in verdiscontering (liquide maken) van wissels (exportfinanciering) en verschaffen van werkkapitaal.
- Door hulp, handel en investeringen sterker aan elkaar te verbinden, kan ontwikkelingshulp bijdragen aan ons verdienvermogen. Zo investeren we in groeimarkten, zoals in Afrika.
- Infrastructuurontwikkeling gebeurt via de programma's DRIVE, D2B en Building Prospects. Zo wordt geïnvesteerd in publieke infrastructuur die randvoorwaardelijk is voor economische ontwikkeling en private sectorontwikkeling, in de focussectoren.
- Voor infrastructuur zijn er daarnaast instrumenten waarbij wordt samengewerkt met internationale instellingen en andere donoren, zoals Private Infrastructure Development Group (PIDG).
- Verlenen van passende financiering en technische assistentie aan kleine en middelgrote ondernemingen via programma's als het Dutch Good Growth Fund (DGGF) en het door FMO beheersde MASSIF programma. Dit doen we ter versterking van het lokale ondernemingsklimaat.
- Verbeteren van toegang tot en kwaliteit van gezondheidszorg via het Health Insurance Fund, door ondersteuning van ziektekostenverzekeringen, technische assistentie en kredietverlening aan zorgverleners in samenwerking met lokale overheden.

– In samenwerking met RVO worden er subsidies verleent aan bedrijven die hun waardenketens integraal willen verduurzamen en verbeteren via innovatieve, opschoolbare commerciële oplossingen.
– Om Nederlandse initiatieven en projecten op te schalen richten we ons op Europese samenwerking. Zo betrekken we het bedrijfsleven actiever bij EU-initiatieven zoals de Global Gateway.
– Daarnaast werken we ook breder samen met de private sector, waaronder investeerders, om met onze ODA meer private financiering te ontsluiten.

4.6 Beleidsthema 6: Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat

Algemeen
De Nederlandse inzet op voedselzekerheid, water, biodiversiteit en klimaat draagt bij aan de weerbaarheid en duurzame sociaaleconomische ontwikkeling van lage- en middeninkomenslanden en daarmee aan de bredere doelstellingen van het Nederlandse buitenlandbeleid op het gebied van veiligheid, vrijheden en welvaart. Er wordt ook invulling gegeven aan de internationale klimaatafspraken en het aanpakken van de actuele en langere termijn mondiale crises rond voedselzekerheid en water.

Het beleid richt zich op het bereiken van duurzame verbetering op het gebied van voedselzekerheid, water, biodiversiteit en klimaat waarbij we monitoren hoeveel mensen we bereikt hebben met activiteiten op verbeterde toegang tot water, voedsel en energie en hoeveel hectares we bereikten met activiteiten op duurzaam beheer. Voor verbeteringen die duurzaam en conflictsensitief zijn, richt de Nederlandse inzet zich ook op betere randvoorwaarden voor voedselzekerheid, water, biodiversiteit en klimaat, zoals marktontwikkeling, capaciteitsopbouw en versterkt en inclusief bestuur, beleid en wet- en regelgeving. Zo dragen we ook bij aan stabiliteit, het versterken van wederzijdse belangen en het versterken van internationale samenwerking (bilateraal en multilateraal).

Beleidsinzet toegelicht
Dit begrotingsjaar is het eerste jaar waarin het kabinet invulling geeft aan de inzet om de komende vier jaar de positie van Nederland als internationale partner voor een ambitieuze klimaatagenda te herstellen en verder te versterken. Het kabinet intensiveert dan ook 335 miljoen in internationaal klimaatbeleid in de periode 2027-2031. Een onderbouwing conform de Comptabiliteitswet artikel 3.1 zal tegelijkertijd met publicatie van de begroting plaatsvinden middels een Kamerbrief.

Naast de klimaatinzet via water en voedsel is Nederland een betrouwbare partner voor de internationale klimaat- en milieufondsen. In 2027 wordt de bijdrage aan het Green Climate Fund vernieuwd. Nederland is een innovatieve speler op het gebied van het mobiliseren van investeringen via blended finance instrumenten, met name in samenwerking met FMO. Nieuwe instrumenten, zoals de Tropical Forest Forever Facility, worden onderzocht. Programmatisch wordt ingezet op bosbehoud, hernieuwbare energie, early warning en kennis. Biodiversiteit en natuurbehoud worden zoveel mogelijk meegenomen in de klimaat-, water- en voedselinzet.

In het licht van de verslechterde toegang tot energie in ontwikkelingslanden als gevolg van de afsluiting van de straat van Hormuz, alsmede de uitkomsten van de conferentie van april jl. in Colombia over het uitfaseren van fossiele brandstoffen, zal het kabinet de inzet op hernieuwbare

energie deels opnieuw invullen. Mitigatie en het ondersteunen van landen bij de energietransitie krijgt weer een plaats in het beleid voor ontwikkelingssamenwerking.

Met het oog op de VN-klimaattop (COP32) in Ethiopië zal Nederland de samenwerking op adaptatie met Ethiopië specifiek en Afrika in het algemeen actief internationaal uitdragen. Dit past binnen de brede samenwerkingsrelatie op water, voedselzekerheid en klimaat met tussen Nederland en Ethiopië.

De voorbereidingen voor de jaarlijkse vergadering van het Antarctica-verdrag, waarvan Nederland in 2028 gastheer is, worden opgestart. De afsluiting van de straat van Hormuz leidt op het gebied van voedsel, water en energie tot grote uitdagingen. Om bij te dragen aan het oplossen van de gevolgen van de kunstmestcrisis wordt samengewerkt met organisaties als FAO, IFAD en Wereldbank om de kleine boeren op korte termijn te ondersteunen. De komende maanden zal met partners – mede geïnformeerd door het AIV advies over voedselzekerheid van mei 2026 - een passend antwoord worden gegeven in de programmering.

Het kabinet kiest er voor de inzet op de prioriteit internationaal klimaatbeleid te intensiveren, conform het coalitieakkoord. De thema's water en voedselzekerheid blijven belangrijk, ook voor klimaat, waarbij de intensiveringen op deze terreinen worden afgevlakt ten opzichte van de eerdere raming. In 2027 starten programma's gericht op het verbeteren van de groenteteelt en versterking van lokale zaadsystemen in Afrika, als ook en een Team Europe initiatief op landrechten.

Sub-Sahara Afrika heeft de laagste landbouwproductie in de wereld, samen met externe schokken zoals klimaatverandering en conflict, draagt dit bij aan de stagnatie op het terugbrengen van honger en ondervoeding. Gezien deze stagnatie intensiveren we onze inzet o.a. op verbeterde toegang tot inputs zoals verbeterd zaaizaad. Via meerlandenprogrammering zal ingezet worden op het verbeteren van geïntegreerde zaaizaad sector ontwikkeling met aandacht voor marktontwikkeling, toegang tot financiering en wet- en regelgeving.

De huidige verantwoordingssystematiek van de inzet op voedselzekerheid, nu nog vooral gericht op het meten van de Nederlandse bijdrage aan het terugdringen van ondervoeding en het verbeteren van de lokale voedselproductie, zal worden verbreed naar de bijdrage van voedselzekerheid aan versterking van stabiliteit, versteviging van de rechtspositie van boeren/ boerinnen en veehouders, en capaciteitsopbouw door onder meer versterking van coöperaties en lokale organisaties.

Nederland zet zich in 2027 in voor een kopgroep om multilaterale samenwerking op water een impuls te geven. Nederland heeft een coalitie van multilaterale ontwikkelingsbanken en andere partners ondersteund om het Water Forward initiatief te lanceren, een commitment om tot 2030 de waterzekerheid van 1 miljard mensen te verbeteren. Nederland wil de VN Waterconferenties van 2026 en 2028 mede gebruiken om deze coalitie te verbreden en de resultaten duurzaam te bestendigen.

Nederland zet in op water en voedsel voor vrede en veiligheid, met als doel om bij te dragen aan conflictpreventie, klimaatweerbaarheid en veiligheid voor mensen in kwetsbare regio's. Dit doen we via versterking

van bestaande en middels nieuwe, regionale geïntegreerde water, klimaat, biodiversiteit en voedselzekerheid programmering op dit thema onder andere in de Sahel en de MENA regio.

Via diverse programma's versterken we de samenwerking tussen de Nederlandse water- en landbouwsector en lokale overheden en (maatschappelijke) organisaties in onze partnerlanden. Bijvoorbeeld via een nieuw publiek privaat partnerschapsprogramma via RVO en hernieuwde samenwerking met het Netherlands Water Partnership en het Netherlands Food Partnership. Ook werken we aan maximale verbinding tussen de inzet en de multilaterale partners en banken waarmee we werken.

We intensiveren de watersamenwerking met Europese Investeringsbank om waterprojecten in partnerlanden te financieren en we werken aan initiatieven onder de Global Gateway, waar ontwikkeling in partnerlanden wordt gecombineerd met het verdienvermogen van de Europese water- en landbouwsector.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 8 Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat (bedragen x EUR 1 000)

Begroting	Artikel	Omschrijving	2025		2026		2027	
			Totaal ODA	**Totaal non-ODA**	**Totaal ODA**	**Totaal non-ODA**	**Totaal ODA**	**Totaal non-ODA**
IenW	11.01	Algemeen waterbeleid	–	20.631	–	15.527	–	11.919
IenW	19.02	Internationaal beleid, coördinatie en samenwerking	–	3.401	–	2.889	–	2.444
IenW	23.01	Meteorologie en seismologie	39	4.425	38	4.494	38	4.871
IenW	26.01	Bijdrage Mobiliteitsfonds	–	1.200	–	–	–	–
IenW	97.01	Algemeen departement	–	8.848	–	1.334	–	–
LVVN	21.00	Land- en tuinbouw	7.425	3.201	–	–	–	–
LVVN	21.05	Voedselbeleid	–	–	7.693	2.523	7.714	4.175
LVVN	22.00	Natuur, visserij en gebiedsgericht werken	–	1.457	–	–	–	–
LVVN	22.00	Natuur en biodiversiteit	–	–	–	2.414	–	1.854
LVVN	23.00	Kennis en innovatie	–	2.917	–	3.211	–	2.547
BHOS	02.01	Voedselzekerheid	360.509	–	379.134	–	383.105	–
BHOS	02.02	Water	207.896	–	251.325	–	311.173	–
BHOS	02.03	Klimaat	389.826	1.653	246.648	1.583	182.695	4.060
KGG	31.00	Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering	916	2.964	750	3.617	500	1.682
		Totaal Thema	**966.611**	**50.697**	**885.588**	**37.592**	**885.225**	**33.552**

Financiële instrumenten

IenW

- Uitvoering van Partners voor Water ten behoeve van het vergroten van waterveiligheid en waterzekerheid in de wereld met accent op negen deltalanden.
- Uitvoering Blue Deal, een internationaal programma van 21 waterschappen. Het programma Blue Deal heeft als doel: 20 miljoen mensen in 40 stroomgebieden wereldwijd helpen aan schoon, voldoende en veilig water.
- Het ministerie van IenW is beleidsverantwoordelijk voor het satellietnavigatiebeleid en daarmee voor het Europese mondiale satellietnavigatie systeem Galileo. Op basis van internationale afspraken draagt IenW bij

aan de exploitatiekosten van het Galileo Reference Center (GRC) dat gevestigd is in Noordwijk en aan de bouw- en exploitatiekosten voor het Galileo Sensor Station (GSS) op Bonaire; het beheer van beide panden wordt uitgevoerd door het Rijksvastgoedbedrijf. Daarnaast verstrekt IenW opdrachten aan diverse organisaties voor activiteiten in het kader van internationale diplomatie, waaronder het uitvoeren van missies voor het bedrijfsleven en het ondersteunen en faciliteren van delegaties en internationale bijeenkomsten.
– Op grond van wet- en regelgeving en internationale afspraken betaalt Nederland contributiegelden aan de Wereld Meteorologische Organisatie (WMO) en het European Centre for Medium-Range Weather Forecasts (ECMWF). Deze intergouvernementele organisaties zijn van groot belang voor internationale samenwerking op het gebied van weer, klimaat, modelontwikkeling en data.
– Met betrekking tot artikel 19: het ministerie van IenW kent op grond van internationale verdragen of andere internationale afspraken financiële bijdragen toe aan (inter)nationale organisaties voor activiteiten die het internationaal beleid van het ministerie van IenW ondersteunen. Dat is nodig om de kosten te dekken van de doorlopende ontwikkeling van het desbetreffende verdrag of de organisatie. Het gaat hierbij o.a. om een bijdrage aan het United Nations Environment Programme Environment Fund (UNEP). Hiermee wordt de UNEP, als belangrijkste mondiale organisatie op het vlak van milieu, in staat gesteld haar kerntaken op het vlak van kennisbevordering, normering, beleidsontwikkeling en -uitvoering capaciteitsopbouw uit te voeren.

LVVN
– Er zijn middelen gereserveerd ten behoeve van de jaarlijkse contributies voor internationale organisaties. De grootste contributie die hieruit bekostigd wordt, is die aan de Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). Daarnaast zijn er middelen gereserveerd voor kleinere contributies aan verschillende internationale organisaties, zoals het United Nations Environment Program (UNEP).
– Nederland is partij bij verscheidende internationale verdragen die als doel hebben dat de mondiale biodiversiteit en de relatie die dit met de Nederlandse biodiversiteit heeft, behouden blijft. Ondertekening en toetreding bij een verdrag leidt tot contributieverplichting. Er wordt onder andere contributie betaald aan de Convention on Biological Diversity (CBD), de Convention on Migratory Species (CMS), de Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES) en de International Union for Conservation of Nature (IUCN).
– Voor HGIS beleidsondersteunend onderzoek zijn middelen beschikbaar gesteld voor onderzoekprogrammering met focus op internationale voedselzekerheid.
– Via de LVVN-raden zet LVVN in op voedselzekerheid, biodiversiteit, water en klimaat middels haar netwerk, kennis en kunde en seed-money.

BHOS
– De financiering van diverse programma's en fondsen gericht op basisvoorzieningen die armoede bestrijden door hun bijdragen aan voedsel- en waterzekerheid, hernieuwbare energie en klimaatweerbaarheid. In toenemende mate wordt hierbij ingezet op financiering van programma's waarin oog is voor de dwarsverbanden die bestaan tussen deze en andere mondiale uitdagingen zoals conflict, klimaatmitigatie, klimaatadaptatie, natuur- en biodiversiteitsbehoud.

– De financiering van programma's gericht op het mobiliseren van financiering en (door) ontwikkelen van (lokale) markten voor diensten voor water, voedselzekerheid, duurzame energie en klimaat.
– De financiering van verschillende multilaterale en internationale instellingen die een sleutelrol spelen bij verzamelen en analyseren van gegevens en het aanpakken van vraagstukken op het gebied van water, voedselzekerheid, klimaat en duurzame energie. Voorbeelden zijn het CGIAR, het internationale netwerk van onderzoeksinstellingen op gebied van landbouw en voedselzekerheid, en het International Fund for Agricultural Development (IFAD), maar ook de Wereldbank, regionale ontwikkelingsbanken, UNICEF en de Wereldgezondheidsorganisatie voor bijvoorbeeld hun werk op het gebied van toegang tot drinkwater, sanitatie en hygiëne en de Food and Agriculture Organisation (FAO) voor hun werk op het gebied van watergebruik in de landbouw. Met de Wereldbank werkt Nederland ook samen op het gebied van energietransitie.
– Waar mogelijk wordt financiering ingezet in EU verband, bijvoorbeeld Global Gateway, team Europe Initiatieven of EU Delegated Cooperation.
– Het financieren van de belangrijkste klimaat- en milieufondsen Global Environmental Facility (GEF) en het Green Climate Fund (GCF).

KGG
– Bijdragen en contributies aan internationale organisaties waardoor Nederland een actieve participatie heeft in diverse internationale energie- en klimaatgerelateerde organisaties en netwerken.
– Opdrachten rondom mondiale klimaatprojecten, zoals de jaarlijkse Conference of Parties (COP).

4.7 Beleidsthema 7: Sociale vooruitgang (incl. onderwijs)

Algemeen
De bevordering van mondiale gezondheid, toegang tot gezondheidszorg, seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR), vrouwenrechten en gendergelijkheid en de versterking van het maatschappelijk middenveld draagt bij aan veerkrachtige samenlevingen en inclusieve sociaaleconomische ontwikkeling in lage- en middeninkomenslanden, en daarmee aan de bredere doelstellingen van het Nederlandse buitenlandbeleid op het gebied van veiligheid, vrijheden en welvaart. Omdat deze thema's nauw samenhangen, zet Nederland in op een geïntegreerde aanpak via partnerschappen met onder andere maatschappelijke en internationale organisaties, waar mogelijk in EU-verband, waarbij gebruik wordt gemaakt van Nederlandse expertise. Lokaal geleide initiatieven en lokaal zeggenschap staan daarbij centraal.

De Mondiale Gezondheidsstrategie vormt het kader voor onze inzet. Hiermee focussen we op het versterken van de mondiale gezondheidsarchitectuur en nationale gezondheidssystemen; het verbeteren van de internationale pandemische paraatheid en het minimaliseren van grensoverschrijdende gezondheidsbedreigingen en het adresseren van de impact van klimaatverandering op de volksgezondheid (en vice versa).

Nederland werkt internationaal samen om rechten en verworvenheden op het gebied van SRGR, gender en vrouwenrechten te beschermen en versterken. We komen op voor deze rechten via internationale samenwerking en diplomatie. Een sterk maatschappelijk middenveld en een open

maatschappelijke ruimte, ook in Nederland, is hierbij onmisbaar. Daarnaast creëren we ruimte voor gemarginaliseerde en uitgesloten groepen om op te komen voor hun rechten en deel te nemen aan besluitvorming die hen raakt.

Het beleid richt zich op het bereiken van duurzame verbetering op het gebied van gezondheid, SRGR, vrouwenrechten en maatschappelijke ruimte. Om resultaten te monitoren gebruiken we zowel kwalitatieve als kwantitatieve indicatoren, waaronder het percentage vrouwen in de vruchtbare leeftijd (15-49 jaar) dat moderne voorbehoedsmiddelen gebruikt, of van wie de partner dit doet. Dit is een goede graadmeter voor de voortgang van programma's op het gebied van SRGR en basisgezondheidszorg. Daarnaast monitoren we waar onze resultaten bijdragen aan goede randvoorwaarden voor duurzame verbetering, zoals hoeveel lokale organisaties zijn bereikt met capaciteitsversterking, welk percentage van de financiering van het Focus-beleidskader rechtstreeks (of door maximaal één intermediaire organisatie) naar lokale organisaties gaat en de mate waarin programma's lokaal geleid zijn en genderaspecten meegenomen worden in de programmering.

Middels evaluaties wordt de doeltreffendheid en doelmatigheid gemeten. Op de strategische evaluatieagenda staan onder andere de evaluatie van de Product Development Programma's en de baseline en mid-term evaluatie (MTE) van het Focus-beleidskader. Deze MTE evalueert de effectiviteit van lokaal geleide ontwikkeling en gender mainstreaming en meet resultaten op het gebied van capaciteitsversterking, SRGR en vrouwenrechten en gendergelijkheid.

Beleidsinzet toegelicht
Dit kabinet gaat zich, zoals aangegeven in het coalitieakkoord en de beleidsbrief Buitenlandse Zaken, weer sterker inzetten voor SRGR, vrouwenrechten en gendergelijkheid, en maatschappelijke ruimte. Deze thema's, inclusief toegang tot veilige abortus, seksuele voorlichting, preventie en behandeling van hiv-aids staan wereldwijd onder druk door groeiende antirechten bewegingen. Dit kabinet maakt hier daarom structureel middelen voor vrij.

Het kabinet kiest ervoor om de Nederlandse bijdrage aan SRGR en gezondheid substantieel te verhogen via een intensivering op begrotingsartikel 3.1. In een internationale context van afnemende ontwikkelingsfinanciering en toenemende druk op fundamentele rechten, beoogt deze intensivering de weerbaarheid van gezondheidssystemen te vergroten en de toegang tot kwalitatieve SRGR zorg voor vrouwen, meisjes en gemarginaliseerde groepen te verbeteren. De aanvullende middelen worden ingezet via het Global Financing Facility (GFF) van de Wereldbank, dat met financiële steun, technische assistentie en beleidsdialoog landen ondersteunt bij het duurzaam financieren van basisgezondheidszorg voor moeders en kinderen en SRGR. Met deze keuze draagt het kabinet bij aan de doelstellingen van het Nederlandse buitenlandbeleid: het versterken van democratische vrijheden, veiligheid en welvaart, en het bevorderen van inclusieve en weerbare samenlevingen.

Voor het jaar 2027 is EUR 36 miljoen beschikbaar voor artikel 3.2 vrouwenrechten en gendergelijkheid; dit houdt een intensivering in van EUR 10 miljoen (bovenop de EUR 26 miljoen die reeds beschikbaar was als gevolg van amendement Hirsch c.s., Kamerstuknr. 36725-XVII-21, en eerdere ophoging middels voorjaarsnota 2026). Deze middelen zullen worden ingezet voor intensivering van de inzet t.a.v. de bestrijding van conflict gerelateerd seksueel geweld en het ontwikkelen van verdere

programmering ten aanzien van het bestrijden van (en beschermen tegen) desinformatie op het gebied van vrouwenrechten en gendergelijkheid. Hierbij is ook blijvende aandacht voor het betrekken van jongens en mannen. We blijven daarnaast bijdragen aan belangrijke sleutelorganisaties, in het kader van goed donorschap. De onderbouwing conform de Comptabiliteitswet artikel 3.1 zal het kabinet tijdig aan de Kamer doen toekomen.

Wereldwijd neemt het aantal autocratieën toe. Met de intensivering van EUR 50 miljoen per jaar onder artikel 3.3 van de BHOS-begroting wordt ingezet op het versterken van maatschappelijke organisaties, een essentiële pijler van goed-functionerende democratieën. Hiermee wordt bijvoorbeeld het Civic Space Fund heropgericht en projecten specifiek gericht op democratieversterking gefinancierd. Daarbij wordt tevens bezien hoe deze inzet kan worden vormgegeven in EU-verband. Een onderbouwing conform de Comptabiliteitswet artikel 3.1 zal tijdig plaatsvinden middels een Kamerbrief.

We zetten ook in op ruimte voor pleitbezorging en beleidsbeïnvloeding in Nederland: de rol als waakhond van het maatschappelijk middenveld is namelijk essentieel in onze democratische rechtsorde. Dit doen we onder artikel 3.3 van de BHOS-begroting met de additionele EUR 750.000 per jaar als gevolg van het amendement-Van Ark c.s. (Kamerstuk 36800-XVII, nr. 6).

Vanaf 2027 investeert het kabinet opnieuw in onderwijs en wordt begrotingsartikel 3.4 van de BHOS-begroting hernoemd naar 'Onderwijs voor sociale ontwikkeling'. In 2027 wordt opnieuw actief ingezet op financiering van beroeps- en hoger onderwijs en gerichte opleidingsbeurzen om bij te dragen aan goed opgeleid personeel. Deze inzet richt zich daarbij aansluitend op de vraag naar vaardigheden in de prioritaire sectoren in acht combinatielanden en op de behoeften van Nederlandse bedrijven die in deze sectoren actief zijn. Dit draagt bij aan economische kansen voor het partnerland en voor Nederland en vergroting van de welvaart. In het kader van de intensivering van de kabinetsinzet op onderwijs wordt ook de ongeoormerkte kernbijdrage aan UNICEF vanaf 2027 verhoogd met EUR 5 miljoen per jaar. UNICEF is een strategische multilaterale partner voor Nederland en speelt onder andere een belangrijke rol bij het vergroten van de toegang tot kwalitatief goed en inclusief onderwijs, in het bijzonder voor kwetsbare kinderen en meisjes. Een onderbouwing conform de Comptabiliteitswet artikel 3.1 wordt op een later moment met de Kamer gedeeld.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 9 Sociale vooruitgang (incl. onderwijs) (bedragen x EUR 1 000)

Begroting	Artikel	Omschrijving	2025		2026		2027	
			Totaal ODA	**Totaal non-ODA**	**Totaal ODA**	**Totaal non-ODA**	**Totaal ODA**	**Totaal non-ODA**
OCW	06.70	Bekostiging	2.873	–	2.478	–	2.478	–
OCW	06.74	Bijdragen aan ZBO's/RWT's	–	1.825	–	1.878	–	1.838
OCW	07.70	Bekostiging	57.831	640	51.263	659	51.263	645
OCW	07.71	Subsidies	–	559	–	576	–	563
OCW	07.76	Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	–	1.189	–	1.323	–	1.280
OCW	14.71	Subsidies	523	–	271	–	380	–
OCW	16.70	Bekostiging	477	–	494	867	494	842
VWS	02.60	Zorgverzekeringsstelsel	–	–	2.500	–	–	–

Begroting	Artikel	Omschrijving	2025		2026		2027	
VWS	09.10	Internationale samenwerking	1.905	3.868	4.100	4.068	3.770	4.068
BHOS	03.01	Mondiale gezondheid en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten	486.544	23	419.736	2.103	389.437	1.909
BHOS	03.02	Vrouwenrechten en gendergelijkheid	34.668	–	27.000	–	36.000	–
BHOS	03.03	Maatschappelijk middenveld	140.281	–	141.750	–	141.082	–
BHOS	03.04	Onderwijs voor sociale ontwikkeling	6.757	–	1.315	–	23.330	–
		Totaal Thema	**731.859**	**8.104**	**650.907**	**11.474**	**648.234**	**11.145**

Financiële instrumenten

OCW

– Bijdragen aan internationale onderwijsinstellingen en organisaties ten behoeve van internationaal wetenschappelijk onderwijs en onderzoek.

VWS

– In het kader van het meerjarig partnerschapsprogramma met de WHO, wordt conform de overeenkomst voor de periode 2024 t/m 2028, jaarlijks vanuit de HGIS een bijdrage van EUR 1,2 miljoen ter beschikking gesteld voor het RIVM.
– In het kader van het meerjarig partnerschapsprogramma met de WHO, wordt conform de overeenkomst voor de periode 2024 t/m 2028, jaarlijks vanuit de HGIS een bijdrage van EUR 2,7 miljoen ter beschikking gesteld;
– Vanuit de HGIS wordt voor de periode 2026 t/m 2030 jaarlijks EUR 2,1 miljoen ODA budget beschikbaar gesteld voor de Mondiale gezondheidsstrategie (MGS) in ODA landen en EUR 200.000 non-ODA budget ter bevordering van de G2G samenwerking in non-ODA landen langs de lijnen van de MGS.
– In het kader van de Mondiale Gezondheidsstrategie wordt ter bestrijding van antibioticaresistentie, vanuit de HGIS-middelen voor de periode 2026 t/m 2029, een bedrag van EUR 2 miljoen bijgedragen aan het Multi Partner Trust Fund (MPTF).
– EUR 2,5 miljoen medische evacues uit Gaza: Dit betreft de ODA-bijdrage vanuit de HGIS aan de kosten voor medische evacuaties uit Gaza, zoals verwerkt bij de 1e suppletoire begroting 2026.

BHOS

– De Nederlandse Mondiale Gezondheidsstrategie 2023-2030 vormt het kader voor de inzet van het kabinet op het terrein van gezondheid in 2026. Het verbeteren van toegang tot primaire gezondheidszorg en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR) is daarbinnen een belangrijk speerpunt.
– Een waardengedreven en realistisch buitenlandbeleid zoals verwoord in de Beleidsbrief Buitenlandse Zaken 2026, betekent ook dat Nederland zich weer internationaal actief zal inzetten voor vrouwenrechten en gendergelijkheid – belangrijke elementen van onze waarden en vrijheden en randvoorwaarden voor inclusieve groei, duurzame stabiliteit en democratie. Dat doen we zowel door stelling te nemen wanneer deze rechten onder vuur liggen, als door organisaties die hier aan werken te ondersteunen. Dit is hard nodig, want deze vrijheden staan steeds meer onder druk: wereldwijd zien we toenemende polarisatie rond gender, SRGR en lhbtiq+-rechten en financiering voor vrouwenrechtenorganisaties neemt verder af.
– Versterking van maatschappelijke organisaties is essentieel als tegenkracht tegen toenemend autoritarisme en als pijler van inclusieve en weerbare democratieën. Het beleidskader Focus (2026–2030) richt zich specifiek op de versterking van deze organisaties. Als gevolg van

het amendement Hirsch en De Korte (Kamerstuk 36725-XVII-20) is het budget voor Focus verhoogd tot EUR 600 miljoen. Een deel van deze aanvullende middelen is toegevoegd aan bestaande instrumenten. Een ander deel is gereserveerd voor de versterking van maatschappelijke organisaties die zich inzetten voor goed bestuur, conform de motie Hirsch en De Korte (Kamerstuk 36725-XVII-35). Deze programmering wordt momenteel uitgewerkt. Daarnaast worden de intensiveringsmiddelen (jaarlijks EUR 50 miljoen onder artikel 3.3) ingezet voor het versterken van maatschappelijke organisaties en voor projecten die specifiek zijn gericht op het versterken van democratie wereldwijd.

4.8 Beleidsthema 8: Versterkte kaders voor ontwikkeling

Algemeen
Dit kabinet staat pal voor een sterk en goed functionerend multilateraal systeem en een gezaghebbende internationale rechtsorde en beschouwt de bescherming en versterking daarvan als prioriteit. Nederland stelt zich daarom op als een actieve en betrouwbare partner in multilaterale samenwerking, in EU-verband en in samenwerking met andere partners, en zet zich in voor het verdedigen en uitdragen van multilateraal overeengekomen afspraken. Die betrokkenheid vertaalt zich concreet in verdiepte samenwerking op het snijvlak van ontwikkeling en noodhulp; in het bevorderen van ongeoormerkte financiering als blijk van vertrouwen in multilaterale instellingen en de bescherming van normen en waarden, zoals gendergelijkheid en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten, in lijn met het Beleidskader Mondiaal Multilateralisme. Onderdeel van dit beleidsartikel is ook het bevorderen van maatschappelijke betrokkenheid in Nederland; inzet van cultuur en sport binnen internationale samenwerking, en niet-militaire steun aan Oekraïne.

Beleidsinzet toegelicht
Uitwerken van de Nederlandse inzet, in EU-verband, ten behoeve van de post-2030 SDG agenda waarvoor onderhandelingen in 2027 starten.

Ter bevordering van een stabiele financiering van het VN-ontwikkelingssysteem wordt de dalende trend omgebogen en weer toegewerkt naar de doelstellingen van het VN Funding Compact, waarbij 30% van de Nederlandse financiering aan VN-Ontwikkelingsorganisaties als kernbijdragen worden besteed (zie aanbevelingen IOB Periodieke Rapportage over multilaterale samenwerking).

Dit kabinet erkent opnieuw het belang van cultuur binnen het domein van internationale samenwerking, om middels culturele uitingen sociale, democratische en kansrijke samenlevingen te stimuleren, en het Nederlandse koloniale en slavernijverleden bespreekbaar te maken.

Om meerjarige planning van de niet-militaire steun aan Oekraïne mogelijk te maken, zijn de middelen overgeheveld zoals die nog beschikbaar waren op de Aanvullende Post: namelijk EUR 231 miljoen in 2027, EUR 321 miljoen in 2028 en EUR 326 miljoen in 2029. Voor 2027 wordt de gebruikelijke reserve aangehouden om te kunnen inspringen op urgente noden (EUR 37 miljoen), terwijl er een hogere reserve is aangehouden voor 2028 en 2029 t.b.v. voldoende flexibiliteit in de inzet. Bij de Miljoenennota 2027 is ook aanvullend budget beschikbaar gemaakt. Het betreft EUR 149 miljoen voor 2027, EUR 89 miljoen voor 2028 en wederom EUR 89 miljoen voor

2029. Thematisch wordt de inzet voortgezet op de onderwerpen die al langer steun ontvangen, waarbij het uitgangspunt blijft daar bij te dragen waar de noden van Oekraïne het hoogste zijn.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 10 Versterkte kaders voor ontwikkeling (bedragen x EUR 1 000)

Begroting	Artikel	Omschrijving	2025		2026		2027	
			Totaal ODA	**Totaal non-ODA**	**Totaal ODA**	**Totaal non-ODA**	**Totaal ODA**	**Totaal non-ODA**
OCW	01.70	Bekostiging	20.480	–	20.480	–	20.480	–
OCW	01.75	Bijdrage aan medeoverheden	11.856	–	11.856	–	11.856	–
OCW	03.70	Bekostiging	10.416	–	10.416	–	10.416	–
FIN	04.00	Internationale financiële betrekkingen	716.825	1.693	105.496	1.911	473.695	1.691
BHOS	05.01	Multilaterale samenwerking	195.128	–	144.697	–	139.552	–
BHOS	05.02	Overig armoedebeleid	84.806	2.318	61.550	2.937	103.639	3.031
BHOS	05.03	Oekraïne (XVII)	210.957	–	347.600	–	384.200	–
AenM	37.04	Toegang, toelating en opvang vreemdelingen	895.974	10.000	968.599	10.295	577.425	22.074
		Totaal Thema	**2.146.442**	**14.011**	**1.670.694**	**15.143**	**1.721.263**	**26.796**

Financiële instrumenten

OCW en AenM (eerstejaarsopvang asielzoekers)

– De ODA uitgavenbudgetten van OCW en AenM in de tabel zijn ten behoeve van eerstejaarsopvang asielzoekers.

FIN

– De overige verplichtingen betreffen de Wereldbank, technische assistentie en overige betalingsverplichtingen.
– Nederland draagt via algemene bijdragen aan de Wereldbank bij aan ontwikkelingssamenwerking. De opgenomen raming betreft de bijdrage aan de International Development Association (IDA), het onderdeel van de Wereldbankgroep dat concessionele leningen – en in beperkte mate schenkingen – verstrekt aan de armste landen in de wereld. Elke drie jaar worden de middelen voor dit onderdeel van de Wereldbank aangevuld door donoren.
– Voor de komende jaren zijn middelen gereserveerd voor technische assistentie aan landen in de Nederlandse IMF/ Wereldbank/ EBRD-kiesgroepen. De technische assistentie is er vooral op gericht om deze kiesgroeplanden te ondersteunen in hun financieel-economische beleid. Daarbij wordt gebruik gemaakt van Nederlandse expertise.

BHOS

– Bijdragen c.q. verdragscontributies aan VN-instellingen, zoals UNDP, UNICEF en UNIDO. Hiermee levert de minister een bijdrage aan multilaterale samenwerking.
– Middelen- en kapitaalaanvullingen van multilaterale ontwikkelingsbanken, waaronder de African Development Bank .
– Bijdragen aan specifieke programma's en fondsen van het IMF, de Wereldbank en VN-instellingen voor specifieke doeleinden (zogenaamde 'trustfunds').

- Het assistent deskundigenprogramma waarmee Nederland jonge academici middels het junior professionals program (JPO) in de gelegenheid stelt om werkervaring op te doen bij de VN en bij te dragen aan de doelstellingen van de VN-organisatie.
- Compensatie van de Wereldbank (IDA) en de African Development Fund (ADF) voor schuldverlichtingsactiviteiten, zoals Multilateral Debt Relief Initiative (MDRI).
- Activiteiten op de posten voor kortlopende, eenjarige ODA-activiteiten die een bijdrage leveren aan de beleidsdoelstellingen van het kabinet.
- Activiteiten op het gebied van cultuur en ontwikkeling binnen het Internationaal Cultuurbeleid. Deze bestaan onder meer uit bijdragen aan het Prins Claus Fonds, de noodhulporganisatie voor erfgoed Cultural Emergency Response en het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, maar ook aan een EU-programma (DG INTPA) gericht op museale samenwerking tussen Europese en Afrikaanse musea.
- Activiteiten ter ondersteuning van de internationale sportstrategie.
- Bijdrage aan UNESCO, waarvan veertig procent van de totale verdragscontributie kwalificeert als non-ODA.
- Eventuele koersverliezen worden op dit artikel geregistreerd. Deze verliezen kunnen zich voordoen als betalingen in buitenlandse valuta gedurende het jaar afwijken van de door het ministerie vooraf vastgestelde corporate rate.
- Op dit artikelonderdeel op de BHOS-begroting worden de budgetten voor steun aan Oekraïne gebundeld. Hieronder vallen onder andere de thema's herstel en wederopbouw (van onder meer energieinfrastructuur, drinkwatervoorzieningen en ziekenhuizen), mentale en psycho-sociale zorg, steun aan de private sector en humanitaire hulp.
- De toerekening van uitgaven van eerstejaarsopvang van asielzoekers uit DAC-landen is gemaximeerd op 10% van het ODA-budget vanaf 2027.

4.9 Beleidsthema 9: Apparaatskosten (incl. postennet) en overige uitgaven

Algemeen
Dit thema betreft de apparaatsuitgaven van zowel het postennetwerk in het buitenland als het departement in Den Haag, exclusief de personele uitgaven voor de politieke leiding en attachés van andere Ministeries. Het omvat de verplichtingen voor en uitgaven aan het ambtelijk personeel, de overige personele uitgaven en het materieel.

Onder overige uitgaven zijn de uitgaven gegroepeerd die niet onder één van de beleidsinhoudelijke hoofdstukken kunnen worden ondergebracht. Dit betreft vooral de apparaatsuitgaven voor het Ministerie van Buitenlandse Zaken waarbij het merendeel van de uitgaven bestemd is voor het postennet en de uitgaven voor attachés, die vanuit de verschillende vakdepartementen worden uitgezonden naar de Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland om met hun specifieke kennis mede invulling te geven aan het buitenlands beleid.

Beleidsinzet toegelicht
Postennet
Het postennet van BZ is er voor alle inwoners van het Koninkrijk en de meer dan één miljoen Nederlanders in het buitenland. Nederlandse burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties moeten erop kunnen rekenen dat Nederland internationaal hun belangen behartigt. Een adequaat postennet is hiervoor essentieel.

Een adequaat postennet betekent dat Nederland posten heeft op plekken waar Nederland beschikt over handelingsperspectief: Nederland moet daar aanwezig zijn, waar Nederland effectief kan opkomen voor de Nederlandse belangen in een veranderende internationale en nationale context.

Het kabinet heeft besloten om een deel van de EUR 35 miljoen uit de aanvullende post over te hevelen naar de BZ-begroting wat ten goede komt aan het versterken van het postennet. Dit is verdeeld over Personeel en Materieel. Het restant blijft op de aanvullende post staan ten behoeve van het postennet en wordt in voorjaar van 2027 verder ingevuld. Met de aangekondigde intensivering in het postennet investeert het kabinet in steviger strategische partnerschappen op het gebied van veiligheid, in economische groeimarkten, bij het afbouwen van afhankelijkheden en bij verbetering van mensenrechten, democratie en rechtsstaat.

Ten aanzien van ons fysieke postennetwerk van ambassades, consulaten en permanente vertegenwoordigingen zet het kabinet gerichte stappen om dit netwerk nog beter in te zetten in een veranderende geopolitieke context. Daarbij houden we voortdurend rekening met onze ambities, ons handelingsperspectief en de beschikbare middelen. De te openen en nog te sluiten posten zijn uiteengezet in Kamerbrief d.d. 15 september 2026 als onderdeel van het bestedingsvoorstel van de intensivering op het postennet.

Met de budgettaire krapte voor het postennet zal de economische en diplomatieke aanwezigheid op bestaande posten waar mogelijk worden versterkt, daar waar de Nederlandse belangen vragen om extra inzet. Hierin wordt ook de ondersteuning van het postennet op het departement in Den Haag meegenomen, voor het realiseren van zo groot mogelijke impact van het postennet.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 11 Apparaatskosten (incl. postennet) en overige uitgaven (bedragen x EUR 1 000)

Begroting	Artikel	Omschrijving	2025		2026		2027	
			Totaal ODA	**Totaal non-ODA**	**Totaal ODA**	**Totaal non-ODA**	**Totaal ODA**	**Totaal non-ODA**
AP	05.07	Coalitieakkoord Jetten	–	–	–	–	–	1.600
BHOS	05.04	Nog te verdelen i.v.m.wijzigingen BNI en/of toerekeningen	–	–	– 131.838	–	– 287	–
BZ	6.1	Nog onverdeeld (HGIS)	–	–	–	3.233	–	3.601
BZ	7	Apparaat	366.534	758.816	389.239	728.958	355.999	694.506
BZK	11.01	Apparaat (excl. AIVD)	–	240	–	247	–	1.157
DEF	08.02	Apparaatsuitgaven	–	29.927	–	–	–	–
DEF	11.0	Geheim	–	4.500	–	–	–	–
EZK	02.00	Bedrijvenbeleid: innovatie en ondernemerschap voor duurzame welvaartsgroei	–	25.237	–	26.835	–	24.988
EZK	40.00	Apparaat	–	–	–	401	–	401
FIN	01.00	Belastingen	–	3.829	–	3.530	–	4.926
FIN	08.00	Apparaat	–	1.206	–	1.585	–	1.497
FIN	09.00	Douane	–	1.861	–	1.674	–	23.313

Begroting	Artikel	Omschrijving	2025		2026		2027	
IenW	98.01	Personele uitgaven	–	3.021	–	3.287	–	3.172
IenW	98.02	Materiële uitgaven	–	443	–	427	–	427
JenV	33.01	Apparaat Openbaar Ministerie	–	–	–	–	–	3
JenV	91.01	Apparaatsuitgaven kerndepartement	–	20.907	–	28.095	–	29.489
JenV	92.01	Nog onverdeeld	–	–	–	600	–	2.682
LVVN	24.00	Uitvoering en toezicht	–	21.020	–	21.716	–	19.686
LVVN	50.00	Apparaat	–	7.911	–	2.493	–	2.441
OCW	95.01	Personele uitgaven	–	3.867	–	4.524	–	4.432
SZW	96.00	Apparaat Kerndepartement	–	632	–	971	–	955
VWS	10.30	Kerndepartement	–	2.126	–	2.534	330	1.986
		Totaal Thema	**366.534**	**885.543**	**257.401**	**831.110**	**356.042**	**821.262**

Financiële instrumenten

BHOS

– Het ODA-budget is bij Voorjaarsnota 2026 aangepast aan de hand van de ontwikkeling van het bni. Er kan sprake zijn van wijzigingen in toerekeningen aan het ODA-budget, zoals de toerekening van uitgaven van de eerstejaarsopvang van asielzoekers uit DAC-landen. Gedurende het begrotingsjaar worden de middelen op dit artikelonderdeel ingezet om onder andere deze fluctuaties op te vangen, zodat niet direct hoeft te worden ingegrepen in ODA-programma's.

BZ

– Betreft de uitgaven die samenhangen met de HGIS-indexering en onvoorziene uitgaven.
– De apparaatsuitgaven van zowel het postennetwerk in het buitenland als het departement in Den Haag, exclusief de personele uitgaven voor de politieke leiding en attachés van andere Ministeries. Het omvat de verplichtingen voor en uitgaven aan het ambtelijk personeel, de overige personele uitgaven en het materieel.

Apparaatsuitgaven diverse ministeries: BZK, EZK, FIN, IenW, JenV, LVVN, OCW, SZW en VWS

– Uitgaven ten behoeve van attachés van verschillende ministeries. Het attaché-netwerk biedt Nederland permanente aanwezigheid in de wereld waarin attachés kansen identificeren en creëren, voorzien in informatie en kennis, relaties onderhouden en bouwen met verschillende partners, en de belangen van Nederland behartigen. Diverse ministeries zijn via vak-attachés vertegenwoordigd in het buitenland.
– EZK - Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) draagt via de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) bij aan twee internationale netwerken die de Nederlandse economie versterken waaronder het netwerk van Innovatie Attachés (IA). De Innovatie Attachés werken in opdracht van EZK (grotendeels) vanuit Nederlandse ambassades en consulaten in dertien landen. Zij richten zich op het verzamelen en delen van kennis over innovatieonderwerpen die relevant zijn voor Nederlandse bedrijven, kennisinstellingen en overheden. Daarnaast bouwen zij internationale netwerken op en stimuleren zij samenwerking op het gebied van innovatie.

De inzet van het IA-netwerk draagt bij aan een sterke internationale positie van Nederlandse kennisinstellingen en innovatieve bedrijven. Dit versterkt de Nederlandse economie en biedt overheden, bedrijven en onderzoeksinstellingen toegang tot internationale informatie. Hierdoor kunnen zij beter beleid ontwikkelen, baanbrekend onderzoek verrichten en innovatief ondernemen.
Het IA-netwerk richt zich op het versterken van innovatie-ecosystemen en de Nederlandse kennisinfrastructuur. Het draagt bij aan de uitvoering van de Nationale Technologiestrategie en het behalen van de doelstelling om in 2030 3% van het bruto binnenlands product (bbp) te besteden aan onderzoek en ontwikkeling (R&D). Daarnaast zijn de Innovatie Attachés actief betrokken bij beleidsvorming en -uitvoering op het gebied van open strategische autonomie en economische veiligheid.

– EZK - Bijdrage aan RVO - EZK draagt via de RVO bij aan twee internationale netwerken die de Nederlandse economie versterken waaronder de Netherlands Foreign Investment Agency (NFIA). De medewerkers van de NFIA werken in opdracht van EZK (grotendeels) vanuit Nederlandse ambassades en consulaten in zestien landen. De NFIA is erop gericht om investeringen van buitenlandse bedrijven in Nederland te stimuleren. De NFIA ondersteunt buitenlandse bedrijven die zich in Nederland willen vestigen of hun activiteiten in Nederland willen uitbreiden. Dit doet zij door informatie te verstrekken, praktische assistentie te bieden en buitenlandse bedrijven in contact te brengen met relevante partijen in Nederland.
  Daarnaast coördineert de NFIA de samenwerking met regionale partners binnen het Invest in Holland-netwerk. Zij heeft ook een signaalfunctie richting beleidsdepartementen, door ervaringen van buitenlandse bedrijven over het vestigingsklimaat te rapporteren.
  De NFIA richt zich met name op het aantrekken van buitenlandse bedrijven die bijdragen aan de versterking van innovatie-ecosystemen in samenwerking met het IA-netwerk – en aan de verduurzaming en digitalisering van de Nederlandse economie. Door deze focus draagt de NFIA bij aan een toekomstbestendige en concurrerende Nederlandse economie.
– FIN - Om de sanctienaleving in Nederland te continueren en verder te versterken zijn in de 1e suppletoire begroting 2025 extra middelen voor de uitvoering van sanctiemaatregelen beschikbaar gesteld voor de Douane en FIOD (artikel Belastingen). Het betreft tezamen EUR 26,5 miljoen structureel. De overige uitgaven betreffen attachés.
– LVVN - Bijdrage RVO t.b.v. LVVN Attachénetwerk: de bijdrage aan RVO is bestemd voor de uitvoering van het LVVN Attaché Netwerk. Het LVVN Attaché Netwerk stimuleert wereldwijd de internationalisering van het Nederlandse agro- en natuurdomein en draagt daarmee bij aan het verdienvermogen van de Nederlandse economie en aan een duurzame voedselproductie.
– OCW - In opdracht van OCW bevordert het netwerk van Onderwijs- en Wetenschapsattachés (OWA's) de bilaterale vervolgonderwijs- en wetenschapssamenwerking tussen Nederland en strategische partnerlanden van OCW binnen en buiten Europa. Dit doen zij primair door kennisverwerving en -overdracht, duiding van relevante (beleids)ontwikkelingen en bijdrage aan strategievorming, zodat kansen worden benut en knelpunten worden verholpen binnen de samenwerking. Daarbij adviseren en faciliteren OWA's ook het Nederlandse kennisveld in hun samenwerking met deze landen. Hiermee verstevigt het OWA-netwerk de internationale kennispositie van Nederland.

5 BIJLAGEN

5.1 –Bijlage 1: De HGIS verticaal: wijzigingen na de HGIS-nota 2026

Tabel 12 De HGIS verticaal: wijzigingen na de Miljoenennota 2026 (bedragen in duizenden euro's)

	2026	2027	2028	2029	2030	2031
HGIS-uitgaven						
Beginstand HGIS-nota 2026	8.246.793	7.643.256	7.174.909	7.519.341	7.808.412	–
Eindejaarsmarge	23.155	–	–	–	–	–
Extrapolatie	–	–	–	–	–	7.876.567
Generaal dossier	– 118.731	– 132.993	– 135.579	– 137.676	– 143.708	– 166.111
Intensiveringen	– 484.760	1.516.581	2.070.879	2.057.191	1.038.700	852.800
Kadercorrecties	413.345	139.224	10.384	– 26.537	– 50.205	– 87.931
Kasschuiven	– 245.530	– 51.509	111.157	252.364	159.509	– 225.991
Loonbijstelling	13.232	13.861	13.117	13.264	13.406	13.677
Meevallers	–	–	–	–	–	–
Niet-kaderrelevant	– 394.036	– 161.936	– 48.300	– 41.600	– 41.600	– 41.600
Ombuigingen	460.706	– 796.883	– 339.197	– 380.947	– 371.724	– 375.567
Overboekingen Aanvullende Post	–	– 182.682	– 759.500	– 703.750	– 472.200	– 285.800
Overboekingen met andere begrotingen	591.820	– 36.266	– 166.570	– 207.869	– 231.540	– 231.525
Prijsbijstelling	12.474	12.639	8.215	7.998	8.922	7.819
Technisch	– 50.833	– 152.593	5.140	5.321	– 25.205	– 25.368
Tegenvallers	– 620.000	106.000	201.000	235.000	257.000	257.000
Eindstand HGIS-nota 2027	7.847.635	7.916.699	8.145.655	8.592.100	7.949.767	7.567.970
HGIS-ontvangsten						
Beginstand HGIS-nota 2026	– 750.910	– 403.859	– 157.402	– 167.622	– 156.219	–
Extrapolatie	–	–	–	–	–	– 155.516
Kadercorrecties	– 131.407	– 240.791	–	–	–	–
Meevallers	–	–	–	–	–	–
Niet-kaderrelevant	130.729	240.386	– 41	– 960	– 937	– 749
Ombuigingen	–	–	799	830	–	870
Technisch	126.951	240.744	– 46	315	821	821
Tegenvallers	241.000	– 18.600	– 19.000	– 19.000	– 19.000	–
Eindstand HGIS-nota 2027	– 383.637	– 182.120	– 175.690	– 186.437	– 175.335	– 154.574
Netto omvang (HGIS-uitgaven + ontvangsten)	**7.463.998**	**7.734.579**	**7.969.965**	**8.405.663**	**7.774.432**	**7.413.396**

Tabel 13 De HGIS horizontaal: meerjarencijfers per begrotingsartikel

Begroting	Artikel	Omschrijving	2025		2026		2027		2028		2029		2030		2031	
			Totaal ODA	**Totaal non-ODA**	**Totaal ODA**	**Totaal non-ODA**	**Totaal ODA**	**Totaal non-ODA**	**Totaal ODA**	**Totaal non-ODA**	**Totaal ODA**	**Totaal non-ODA**	**Totaal ODA**	**Totaal non-ODA**	**Totaal ODA**	**Totaal non-ODA**
BZ		**5 TOTAAL BUITENLANDSE ZAKEN**	**1.462.836**	**1.287.268**	**1.496.646**	**1.123.894**	**1.449.563**	**1.159.815**	**1.479.666**	**1.069.782**	**1.472.505**	**1.110.337**	**1.459.847**	**962.255**	**1.452.652**	**959.639**
BZ	1.1	Goed functionerende internationale instellingen met een breed draagvlak	21.785	35.343	22.048	37.565	22.048	37.061	22.048	36.785	22.048	36.834	22.048	36.834	22.048	36.834
BZ	1.2	Bescherming en bevordering van mensenrechten	29.389	26.534	26.216	25.247	29.585	17.362	36.248	12.697	37.839	13.211	37.839	13.106	32.839	13.143
BZ	1.3	Gastandbeleid internationale organisaties		16.375		17.211		13.123		10.207		6.835		6.797		10.207
BZ	2.1	Goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid		75.295		12.782		13.520		8.492		8.291		8.327		8.362
BZ	2.2	Bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme		5.990		1.054		210		–		–		–		–
BZ	2.3	Wapenbeheersing	2.996	7.636	3.252	8.447	3.252	8.447	3.252	8.447	3.252	8.447	3.252	8.447	3.252	8.447
BZ	2.4	Bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband	59.249	76.532	59.482	80.526	58.549	112.470	65.316	108.799	68.677	106.028	68.677	106.072	67.677	105.778
BZ	2.5	Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	13.083	19.626	15.913	14.196	17.468	7.874	23.504	5.596	21.108	3.184	21.114	6.182	21.097	6.180
BZ	2.6	Oekraine (V)		107.428	10.000	28.550	10.000	55.600	10.000	67.000	10.000	69.000		28.000		28.000
BZ	3.1	Afdrachten aan de Europese Unie	924.000	75.733	924.000	75.733	924.000	75.733	924.000	75.733	924.000	75.733	924.000	75.733	924.000	75.733
BZ	3.2	Europees Ontwikkelingsfonds	33.316	–	33.500	–	21.973	–	41.000	–	41.000	–	41.000	–	41.000	–
BZ	3.3	Een hechtere Europese waardengemeenschap	7484	15.220	7996	16.188	6689	13.334	6689	10.034	6689	10.034	6689	10.034	6689	10.034
BZ	3.4	Versterkte Nederlandse positie in de Unie		5.915		7.213		20.226		38.964		115.702		10.921		10.921

Begr	Artikel	Omschrijving	2025		2026		2027		2028		2029		2030		2031	
BZ	4.1	Consulaire dienstverlening Nederlanders in het buitenland		13.069		15.791		12.340		8.901		8.901		8.901		8.901
BZ	4.2	Samen met (keten)partners het personenverkeer reguleren		22.814		13.218		10.590		10.590		10.590		10.590		10.590
BZ	4.3	Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur		6.177		6.785		4.120		3.436		3.853		3.877		3.898
BZ	4.4	Uitdragen Nederlandse waarden en belangen		18.765	5.000	31.197		59.698		21.884		13.299		11.151		11.147
BZ	6.1	Nog onverdeeld (HGIS)		–		3.233		3.601		4.998		3.899		2.550		2.430
BZ	7	Apparaat	366.534	758.816	389.239	728.958	355.999	694.506	347.609	637.219	337.892	616.496	335.228	614.733	334.050	609.034
JenV		**6 TOTAAL JUSTITIE EN VEILIGHEID**	**9.352**	**43.805**	**9.347**	**43.487**	**9.347**	**46.187**	**9.347**	**37.342**	**9.347**	**36.774**	**9.347**	**36.199**	**9.347**	**35.986**
JenV	31.02	Bekostiging politie		20.500												
JenV	31.03	Kwaliteit, arbeidsvoorwaarden en beheer meldkamers	9.147		9.147		9.147		9.147		9.147		9.147		9.147	
JenV	32.02	Adequate toegang tot het rechtsbestel				12		11								
Jenv	32.03	Optimale randvoorwaarden doelmatig en doeltreffend rechtsbestel				750										
JenV	33.01	Apparaat Openbaar Ministerie						3								
JenV	33.03	Opsporing en vervolging	205	898	200	930	200	902	200	883	200	868	200	850	200	844
JenV	36.02	Nationale veiligheid en terrorismebestrijding		1.500		13.100		13.100		13.100		13.100		13.100		13.100
JenV	91.01	Apparaatsuitgaven kerndepartement		20.907		28.095		29.489		20.677		20.124		19.567		19.360
JenV	92.01	Nog onverdeeld		–		600		2.682		2.682		2.682		2.682		2.682
BZK		**7 TOTAAL BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES**		**240**	**–**	**247**	**–**	**1.157**	**–**	**240**	**–**	**241**	**–**	**241**	**–**	**241**
BZK	11.01	Apparaat (excl. AIVD)		240		247		1.157		240		241		241		241

Begr.artikel	Artikel	Omschrijving	2025		2026		2027		2028		2029		2030		2031	
OCW		**8 TOTAAL ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP**	**104.456**	**15.009**	**97.258**	**17.004**	**97.367**	**15.842**	**97.253**	**14.791**	**96.875**	**11.785**	**98.300**	**11.494**	**98.300**	**11.494**
OCW	01.70	Bekostiging	20.480		20.480		20.480		20.480		20.480		20.480		20.480	
OCW	01.75	Bijdrage aan medeoverheden	11.856		11.856		11.856		11.856		11.856		11.856		11.856	
OCW	03.70	Bekostiging	10.416		10.416		10.416		10.416		10.416		10.416		10.416	
OCW	06.70	Bekostiging	2.873		2.478		2.478		2.472		2.472		2.553		2.553	
OCW	06.74	Bijdragen aan ZBO's/RWT's		1.825		1.878		1.838		1.825		1.825		1.825		1.825
OCW	07.70	Bekostiging	57.831	640	51.263	659	51.263	645	51.157	640	51.158	640	52.502	640	52.502	640
OCW	07.71	Subsidies		559		576		563		558		558		265		265
OCW	07.76	Bijdragen aan (inter)nationale organisaties		1.189		1.323		1.280		1.280		1.280		1.280		1.280
OCW	08.71	Subsidies		185		191		62		–		–				
OCW	08.77	Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken		480		494		484		430		442		442		442
OCW	14.71	Subsidies	523	6.264	271	6.492	380	5.696	379	5.656	–	2.636	–	2.636	–	2.636
OCW	16.70	Bekostiging	477		494	867	494	842	493		493		493		493	
OCW	95.01	Personele uitgaven		3.867		4.524		4.432		4.402		4.404		4.406		4.406
FIN		**9B TOTAAL FINANCIËN**	**716.825**	**8.589**	**105.496**	**8.700**	**473.695**	**31.427**	**209.735**	**30.549**	**368.941**	**30.561**	**458.677**	**30.553**	**535.598**	**30.553**
FIN	01.00	Belastingen		3.829		3.530		4.926		4.889		4.889		4.889		4.889
FIN	04.00	Internationale financiële betrekkingen	716.825	1.693	105.496	1.911	473.695	1.691	209.735	1.531	368.941	1.529	458.677	1.529	535.598	1.529
FIN	08.00	Apparaat		1.206		1.585		1.497		1.090		1.093		1.084		1.084
FIN	09.00	Douane		1.861		1.674		23.313		23.039		23.050		23.051		23.051
FIN	10.00	Nog onverdeeld														
DEF		**10. TOTAAL DEFENSIE**		**4.349.039**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**
DEF	01.01	Programmauitgaven		4.314.373												
DEF	08.02	Apparaatsuitgaven		29.927												
DEF	09.01	Programmauitgaven		239												
DEF	11.0	Geheim		4.500												
IenW		**12 TOTAAL INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT**	**39**	**43.983**	**38**	**30.586**	**38**	**25.461**	**38**	**19.709**	**38**	**19.919**	**38**	**20.337**	**38**	**20.530**
IenW	11.01	Algemeen waterbeleid		20.631		15.527		11.919		4.683		4.813		4.663		4.663
IenW	17.01	Luchtvaart		943		1.455		1.455		1.455		1.455		1.455		1.455
IenW	18.01	Scheepvaart en havens		1.071		1.173		1.173		1.173		1.173		1.173		1.173
IenW	19.02	Internationaal beleid, coördinatie en samenwerking		3.401		2.889		2.444		2.901		2.933		3.548		3.548
IenW	23.01	Meteorologie en seismologie	39	4.425	38	4.494	38	4.871	38	5.935	38	6.069	38	6.145	38	6.338
IenW	26.01	Bijdrage Mobiliteitsfonds		1.200		–		–		–		–		–		–

Begr.	Artikel	Omschrijving	2025		2026		2027		2028		2029		2030		2031	
		Algemeen														
IenW	97.01	departement		8.848		1.334										
		Personele														
IenW	98.01	uitgaven		3.021		3.287		3.172		3.135		3.067		2.970		2.970
		Materiële														
IenW	98.02	uitgaven		443		427		427		427		409		383		383
		13 TOTAAL ECONOMISCHE ZAKEN EN														
EZK		**KLIMAAT**	**–**	**28.110**	**–**	**31.448**	**–**	**28.659**	**–**	**27.394**	**–**	**27.228**	**–**	**27.239**	**–**	**27.239**
		Goed functionerende economie en														
EZK	01.00	markten		2.873		4.212		3.270		3.211		3.215		3.217		3.217
		Bedrijvenbeleid: innovatie en ondernemerschap voor duurzame														
EZK	02.00	welvaartsgroei		25.237		26.835		24.988		24.183		24.013		24.022		24.022
EZK	40.00	Apparaat		–		401		401		–		–		–		
		14 TOTAAL LANDBOUW, VISSERIJ, VOEDSELZEKERHEID														
LVVN		**EN NATUUR**	**7.425**	**36.506**	**7.693**	**32.357**	**7.714**	**30.703**	**7.749**	**27.351**	**7.749**	**27.329**	**7.992**	**27.485**	**7.992**	**27.316**
		Land- en														
LVVN	21.00	tuinbouw	7.425	3.201												
LVVN	21.05	Voedselbeleid			7.693	2.523	7.714	4.175	7.749	2.642	7.749	2.686	7.992	2.686	7.992	2.686
		Natuur, visserij en gebiedsgericht														
LVVN	22.00	werken		1.457												
		Natuur en														
LVVN	22.01	Biodiversiteit				2.414		1.854		1.840		1.840		1.840		1.840
		Kennis en														
LVVN	23.00	innovatie		2.917		3.211		2.547		2.008		2.065		2.065		2.065
		Uitvoering en														
LVVN	24.00	toezicht		21.020		21.716		19.686		18.436		18.326		18.494		18.325
LVVN	50.00	Apparaat		7.911		2.493		2.441		2.425		2.412		2.400		2.400
		15 TOTAAL SOCIALE ZAKEN EN														
SZW		**WERKGELEGENHEID**	**–**	**641**	**–**	**980**	**–**	**964**	**–**	**957**	**–**	**958**	**–**	**958**	**–**	**958**
		Bijstand, Participatiewet en														
SZW	02.00	toeslagenwet		9		9		9		9		9		9		9
		Apparaat														
SZW	96.00	Kerndepartement		632		971		955		948		949		949		949
		16 TOTAAL VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN														
VWS		**SPORT**	**1.905**	**5.994**	**6.600**	**6.602**	**4.100**	**6.054**	**4.100**	**5.814**	**4.100**	**5.768**	**2.100**	**5.726**	**–**	**5.488**
VWS	02.60	Zorgverzekeringsstelsel			2.500											
		Internationale														
VWS	09.10	samenwerking	1.905	3.868	4.100	4.068	3.770	4.068	3.770	4.068	3.770	4.068	1.770	4.068	–	3.868
VWS	10.30	Kerndepartement		2.126		2.534	330	1.986	330	1.746	330	1.700	330	1.658	–	1.620

Begroting	Artikel	Omschrijving	2025		2026		2027		2028		2029		2030		2031	
		17 TOTAAL BUITENLANDSE HANDEL EN														
BHOS		**ONTWIKKELINGSSAMENWERKING**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**
		Duurzaam handels- en investeringssysteem,		11.200		14.971		17.491		17.416		17.557		17.760		17.760
BHOS	1.01	inclusief MVO	13.193		17.293		16.545		18.522		20.006		19.644		19.589	
		Versterkte Nederlandse Handels- en		6.297												
BHOS	1.02	Investeringspositie														
		Nederlandse handels- en		108.329		102.696		97.262						93.549		
BHOS	1.02	investeringsbevordering								95.829		94.696				93.120
		Versterkte private sector en arbeidsmarkt in		– 60												
BHOS	1.03	ontwikkelingslanden	107.960													
		Handel en economie voor		2.320		2.320		2.320		2.320		2.320		2.320		2.320
BHOS	1.03	ontwikkeling	404.467		490.337		507.501		524.282		551.136		504.149		493.072	
BHOS	2.01	Voedselzekerheid	360.509		379.134		383.105		424.397		441.881		427.244		409.594	
BHOS	2.02	Water	207.896		251.325		311.173		340.854		361.353		292.733		293.232	
BHOS	2.03	Klimaat	389.826	1.653	246.648	1.583	182.695	4.060	258.343	3.413	300.387	1.913	320.112	1.913	254.802	1.913
		Mondiale gezondheid en seksuele en reproductieve gezondheid		23		2.103		1.909		1.709		1.709		1.709		1.709
BHOS	3.01	en rechten	486.544		419.736		389.437		452.746		483.118		491.221		480.298	
		Vrouwenrechten en														
BHOS	3.02	gendergelijkheid	84.668		27.000		36.000		42.000		35.800		40.600		30.000	
		Maatschappelijk														
BHOS	3.03	middenveld	140.281		141.750		141.082		176.633		169.926		174.182		146.291	
		Onderwijs voor sociale														
BHOS	3.04	ontwikkeling	6.757		1.315		26.330		58.000		54.500		31.500		3.000	
		Humanitaire		–		1.017		1.017		1.017		1.017		1.017		1.017
BHOS	4.01	Hulp	528.300		605.360		470.540		560.985		597.513		552.128		505.356	
		Migratie en														
BHOS	4.02	ontheemding	307.015		436.315		412.080		420.775		480.826		470.214		449.590	
		Opvang en bescherming in de regio en														
BHOS	4.02	migratiesamenwerking	65													
		Veiligheid en		–												
BHOS	4.03	Rechtstaatontwikkeling	10.292													
		Veiligheid en democratische														
BHOS	4.03	rechtsorde	190.288		280.142		294.643		354.507		368.531		337.429		272.461	
		Multilaterale														
BHOS	5.01	samenwerking	195.128		144.697		139.552		150.052		156.052		153.566		153.331	
		Overig		2.318		2.937		3.031		5.691		2.691		2.691		2.691
BHOS	5.02	armoedebeleid	84.806		61.550		103.639		99.914		105.068		102.389		93.870	
		Oekraïne														
BHOS	5.03	(XVII)	210.957		347.600		384.200		399.200		397.250		–			

Begroting	Artikel	Omschrijving	2025		2026		2027		2028		2029		2030		2031	
BHOS	35.04	Nog te verdelen i.v.m.wijzigingen BNI en/of toerekeningen	–		– 131.838		– 287		62.563		61.525		76.984		500	
AenM		**20 TOTAAL ASIEL EN MIGRATIE**	**895.974**	**10.000**	**968.599**	**10.295**	**577.425**	**22.074**	**603.650**	**22.000**	**648.240**	**–**	**625.137**	**–**	**610.839**	**–**
		Toegang, toelating en opvang		10.000		10.295		22.074		22.000						
AenM	37.04	vreemdelingen	895.974		968.599		577.425		603.650		648.240		625.137		610.839	
KGG		**23 TOTAAL KLIMAAT EN GROENE GROEI**	**916**	**2.964**	**750**	**3.617**	**500**	**1.682**	**500**	**4.020**	**500**	**2.630**	**500**	**2.109**	**–**	**2.044**
		Een doelmatige energievoorziening en beperking van de														
KGG	31.00	klimaatverandering	916	2.964	750	3.617	500	1.682	500	4.020	500	2.630	500	2.109		2.044
AP		**86 TOTAAL AANVULLENDE POST**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**1.600**	**–**	**2.500**	**–**	**3.500**	**–**	**48.179**	**–**	**6.200**
		Reserveringen kabinet Rutte														
AP	05.01	**III**												43.379		
		Buitenlandse														
AP	86.05	Zaken					–	1.600	–	2.500	–	3.500	–	4.800	–	6.200
		TOTAAL UITGAVEN	**6.857.966**	**5.964.228**	**6.410.791**	**11.436.844**	**6.417.984**	**1.498.715**	**6.755.811**	**1.389.844**	**7.193.167**	**1.398.933**	**6.656.033**	**1.293.734**	**6.319.752**	**1.248.218**

5.3 Bijlage 2b: De HGIS ontvangsten horizontaal: meerjarencijfers per begroting

Tabel 14 De HGIS ontvangsten horizontaal: meerjarencijfers per begroting (bedragen in duizenden euro's)

			2025		2026		2027		2028		2029	
Begroting	**Artikel**		**ODA**	**non-ODA**	**ODA**	**non-ODA**	**ODA**	**non-ODA**	**ODA**	**non-ODA**	**ODA**	**non-ODA**
		5 BUITENLANDSE ZAKEN	**–**	**175.027**	**–**	**332.935**	**–**	**135.379**	**–**	**131.288**	**–**	**142.463**
BZ	02.40	Restituties programma's		16.899		1.000		1.000		1.000		1.000
BZ	03.30	Restitutie Raad van Europa		398		250		250		250		250
BZ	04.10	Consulaire dienstverlening Nederlanders in het buitenland		22.429		19.500		19.500		19.312		19.303
BZ	04.20	Consulaire dienstverlening aan vreemdelingen		74.661		71.914		67.158		62.855		62.039
BZ	04.41	Ontvangsten verkeersnotificaties		286		200		200		200		200
BZ	07.10	Diverse ontvangsten		60.354		240.071		47.271		47.671		59.671
		9B FINANCIËN	**1.708**	**–**	**1.670**	**–**	**1.587**	**–**	**1.453**	**–**	**1.092**	**–**

			2025		2026		2027		2028		2029	
FIN	04.00	Internationale financiële betrekkingen	1.708		1.670		1.587		1.453		1.092	
		10 DEFENSIE	**–**	**170.450**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**
DEF	01.99	Inzet		170.450								
		12 INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT	**–**	**81**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**
IENW	19.09	Internationaal beleid ontvangsten	–	81	–	–	–	–	–	–	–	–
		17 BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING	**24.490**	**24.490**	**28.933**	**20.099**	**28.780**	**16.374**	**28.278**	**14.671**	**28.176**	**14.706**
BHOS	01.10	Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen		10.211		7.000		7.000		7.000		7.000
BHOS	01.30	Ontvangsten DGGF	19.273		7.000		7.000		7.000		7.000	
BHOS	05.20	Ontvangsten en restituties met betrekking tot leningen	1.117	11.977	657	13.099	503	9.374		7.671		7.706
BHOS	05.21	Ontvangsten OS	21.010		21.276		21.277		21.278		21.176	
BHOS	05.23	Diverse ontvangsten non-ODA		2.302								
		23 KLIMAAT EN GROENE GROEI	**357**	**7**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**
KGG	31.00	Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering	357	7								
		TOTAAL ONTVANGSTEN	**43.465**	**370.055**	**30.603**	**353.034**	**30.367**	**151.753**	**29.731**	**145.959**	**29.268**	**157.169**

5.4 Bijlage 3: De uitgaven naar beleidsthema

Tabel 15 De uitgaven naar beleidsthema (bedragen x EUR 1000)

Begroting	Artikel	Omschrijving	2025		2026		2027	
			ODA	non-ODA	ODA	non-ODA	ODA	non-ODA
Thema 1. Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid								
BZ	1.1	Goed functionerende internationale instellingen met een breed draagvlak	21.785	35.343	22.048	37.565	22.048	37.061
BZ	1.2	Bescherming en bevordering van mensenrechten	29.389	26.534	26.216	25.247	29.585	17.362
BZ	1.3	Gastandbeleid internationale organisaties	–	16.375	–	17.211	–	13.123
JenV	32.02	Adequate toegang tot het rechtsbestel	–	–	–	12	–	11

Begroting	Artikel	Omschrijving	2025		2026		2027	
			ODA	non-ODA	ODA	non-ODA	ODA	non-ODA
Thema 1. Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid								
JenV	32.03	Optimale randvoorwaarden doelmatig en doeltreffend rechtsbestel	–	–	–	750	–	–
JenV	33.03	Opsporing en vervolging	205	898	200	930	200	902
IenW	17.01	Luchtvaart	–	943	–	1.455	–	1.455
IenW	18.01	Scheepvaart en havens	–	1.071	–	1.173	–	1.173
SZW	02.00	Bijstand, Participatiewet en toeslagenwet	–	9	–	9	–	9
		Totaal Thema	**51.379**	**81.173**	**48.464**	**84.352**	**51.833**	**71.096**
Thema 2. Vrede, veiligheid en stabiliteit								
BZ	2.1	Goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid	–	75.295	–	12.782	–	13.520
BZ	2.2	Bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme	–	5.990	–	1.054	–	210
BZ	2.3	Wapenbeheersing	2.996	7.636	3.252	8.447	3.252	8.447
BZ	2.4	Bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband	59.249	76.532	59.482	80.526	58.549	112.470
BZ	2.5	Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	13.083	19.626	15.913	14.196	17.468	7.874
BZ	2.6	Oekraine (V)	–	107.428	10.000	28.550	10.000	55.600
JenV	31.02	Bekostiging politie	–	20.500	–	–	–	–
JenV	31.03	Kwaliteit, arbeidsvoorwaarden en beheer meldkamers	9.147	–	9.147	–	9.147	–
JenV	36.02	Nationale veiligheid en terrorismebestrijding	–	1.500	–	13.100	–	13.100
BHOS	04.01	Humanitaire Hulp	528.300	–	605.360	1.017	470.540	1.017
BHOS	04.02	Migratie en ontheemding	307.015	–	436.315	–	415.080	–
BHOS	04.02	Opvang en bescherming in de regio en migratiesamenwerking	– 65	–	–	–	–	–
BHOS	04.03	Veiligheid en rechtstaatontwikkeling	– 10.292	–	–	–	–	–
BHOS	04.03	Veiligheid en democratische rechtsorde	190.288	–	280.142	–	294.643	–
DEF	01.01	Programmauitgaven	–	4.314.373	–	–	–	–

Begroting	Artikel	Omschrijving	2025		2026		2027	
			ODA	non-ODA	ODA	non-ODA	ODA	non-ODA
Thema 1. Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid								
DEF	09.01	Programmauitgaven	–	239	–	–	–	–
		Totaal Thema	**1.099.721**	**4.629.119**	**1.419.611**	**159.672**	**1.278.679**	**212.238**
Thema 3. Effectieve Europese samenwerking								
BZ	3.1	Afdrachten aan de Europese Unie	924.000	75.733	924.000	75.733	924.000	75.733
BZ	3.2	Europees Ontwikkelingsfonds	38.316	–	33.500	–	21.973	–
BZ	3.3	Een hechtere Europese waardengemeenschap	7.484	15.220	7.996	16.188	6.689	13.334
BZ	3.4	Versterkte Nederlandse positie in de Unie	–	5.915	–	7.213	–	20.226
		Totaal Thema	**969.800**	**96.868**	**965.496**	**99.134**	**952.662**	**109.293**
Thema 4. Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen								
BZ	4.1	Consulaire dienstverlening Nederlanders in het buitenland	–	13.069	–	15.791	–	12.340
BZ	4.2	Samen met (keten)partners het personenverkeer reguleren	–	22.814	–	13.218	–	10.590
BZ	4.3	Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	–	6.177	–	6.785	–	4.120
BZ	4.4	Uitdragen Nederlandse waarden en belangen	–	18.765	5.000	31.197	–	59.698
OCW	08.71	Subsidies	–	185	–	191	–	62
OCW	08.77	Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken	–	480	–	494	–	484
OCW	14.71	Subsidies	–	6.264	–	6.492	–	5.696
		Totaal Thema	**–**	**67.754**	**5.000**	**74.168**	**–**	**92.990**
Thema 5. Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen								
EZK	01.00	Goed functionerende economie en markten	0	2.873	0	4.212	0	3.270
BHOS	01.01	Duurzaam handels- en investeringssysteem, inclusief MVO	13.193	11.200	17.293	14.971	16.545	17.491
BHOS	01.02	Nederlandse handels- en investeringsbevordering	0	108.329	0	102.696	0	0
BHOS	01.02	Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie	0	6.297	0	0	0	97.262
BHOS	01.03	Handel en economie voor ontwikkeling	404.467	2.320	490.337	2.320	0	0
BHOS	01.03	Versterkte private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden	107.960	– 60	0	0	507.501	2.320
		Totaal Thema	**525.620**	**130.959**	**507.630**	**124.199**	**524.046**	**120.343**

Begroting	Artikel	Omschrijving	2025		2026		2027	
			ODA	non-ODA	ODA	non-ODA	ODA	non-ODA
Thema 1. Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid								
Thema 6. Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat								
IenW	11.01	Algemeen waterbeleid	–	20.631	–	15.527	–	11.919
IenW	19.02	Internationaal beleid, coördinatie en samenwerking	–	3.401	–	2.889	–	2.444
IenW	23.01	Meteorologie en seismologie	39	4.425	38	4.494	38	4.871
IenW	26.01	Bijdrage Mobiliteitsfonds	–	1.200	–	–	–	–
IenW	97.01	Algemeen departement	–	8.848	–	1.334	–	–
LVVN	21.00	Land- en tuinbouw	7.425	3.201	–	–	–	–
LVVN	21.05	Voedselbeleid	–	–	7.693	2.523	7.714	4.175
LVVN	22.00	Natuur, visserij en gebiedsgericht werken	–	1.457	–	–	–	–
LVVN	22.00	Natuur en biodiversiteit	–	–	–	2.414	–	1.854
LVVN	23.00	Kennis en innovatie	–	2.917	–	3.211	–	2.547
BHOS	02.01	Voedselzekerheid	360.509	–	379.134	–	383.105	–
BHOS	02.02	Water	207.896	–	251.325	–	311.173	–
BHOS	02.03	Klimaat	389.826	1.653	246.648	1.583	182.695	4.060
KGG	31.00	Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering	916	2.964	750	3.617	500	1.682
		Totaal Thema	**966.611**	**50.697**	**885.588**	**37.592**	**885.225**	**33.552**
Thema 7. Sociale vooruitgang (incl. onderwijs)								
OCW	06.70	Bekostiging	2.873	–	2.478	–	2.478	–
OCW	06.74	Bijdragen aan ZBO's/RWT's	–	1.825	–	1.878	–	1.838
OCW	07.70	Bekostiging	57.831	640	51.263	659	51.263	645
OCW	07.71	Subsidies	–	559	–	576	–	563
OCW	07.76	Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	–	1.189	–	1.323	–	1.280
OCW	14.71	Subsidies	523	–	271	–	380	–
OCW	16.70	Bekostiging	477	–	494	867	494	842
VWS	02.60	Zorgverzekeringsstelsel	–	–	2.500	–	–	–
VWS	09.10	Internationale samenwerking	1.905	3.868	4.100	4.068	3.770	4.068
BHOS	03.01	Mondiale gezondheid en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten	486.544	23	419.736	2.103	389.437	1.909
BHOS	03.02	Vrouwenrechten en gendergelijkheid	34.668	–	27.000	–	36.000	–
BHOS	03.03	Maatschappelijk middenveld	140.281	–	141.750	–	141.082	–

Begroting	Artikel	Omschrijving	2025		2026		2027	
			ODA	non-ODA	ODA	non-ODA	ODA	non-ODA
Thema 1. Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid								
BHOS	03.04	Onderwijs voor sociale ontwikkeling	6.757	–	1.315	–	23.330	–
		Totaal Thema	**731.859**	**8.104**	**650.907**	**11.474**	**648.234**	**11.145**
Thema 8. Versterkte kaders voor ontwikkeling								
OCW	01.70	Bekostiging	20.480	–	20.480	–	20.480	–
OCW	01.75	Bijdrage aan medeoverheden	11.856	–	11.856	–	11.856	–
OCW	03.70	Bekostiging	10.416	–	10.416	–	10.416	–
FIN	04.00	Internationale financiële betrekkingen	716.825	1.693	105.496	1.911	473.695	1.691
BHOS	05.01	Multilaterale samenwerking	195.128	–	144.697	–	139.552	–
BHOS	05.02	Overig armoedebeleid	84.806	2.318	61.550	2.937	103.639	3.031
BHOS	05.03	Oekraïne (XVII)	210.957	–	347.600	–	384.200	–
AenM	37.04	Toegang, toelating en opvang vreemdelingen	895.974	10.000	968.599	10.295	577.425	22.074
		Totaal Thema	**2.146.442**	**14.011**	**1.670.694**	**15.143**	**1.721.263**	**26.796**
Thema 9. Apparaatskosten (incl. postennet) en overige uitgaven								
AP	05.07	Coalitieakkoord Jetten	–	–	–	–	–	1.600
BHOS	05.04	Nog te verdelen i.v.m.wijzigingen BNI en/of toerekeningen	–	–	– 131.838	–	– 287	–
BZ	6.1	Nog onverdeeld (HGIS)	–	–	–	3.233	–	3.601
BZ	7	Apparaat	366.534	758.816	389.239	728.958	355.999	694.506
BZK	11.01	Apparaat (excl. AIVD)	–	240	–	247	–	1.157
DEF	08.02	Apparaatsuitgaven	–	29.927	–	–	–	–
DEF	11.0	Geheim	–	4.500	–	–	–	–
EZK	02.00	Bedrijvenbeleid: innovatie en ondernemerschap voor duurzame welvaartsgroei	–	25.237	–	26.835	–	24.988
EZK	40.00	Apparaat	–	–	–	401	–	401
FIN	01.00	Belastingen	–	3.829	–	3.530	–	4.926
FIN	08.00	Apparaat	–	1.206	–	1.585	–	1.497
FIN	09.00	Douane	–	1.861	–	1.674	–	23.313
IenW	98.01	Personele uitgaven	–	3.021	–	3.287	–	3.172
IenW	98.02	Materiële uitgaven	–	443	–	427	–	427

Begroting	Artikel	Omschrijving	2025		2026		2027	
			ODA	non-ODA	ODA	non-ODA	ODA	non-ODA
Thema 1. Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid								
JenV	33.01	Apparaat Openbaar Ministerie	–	–	–	–	–	3
JenV	91.01	Apparaatsuitgaven kerndepartement	–	20.907	–	28.095	–	29.489
JenV	92.01	Nog onverdeeld	–	–	–	600	–	2.682
LVVN	24.00	Uitvoering en toezicht	–	21.020	–	21.716	–	19.686
LVVN	50.00	Apparaat	–	7.911	–	2.493	–	2.441
OCW	95.01	Personele uitgaven	–	3.867	–	4.524	–	4.432
SZW	96.00	Apparaat Kerndepartement	–	632	–	971	–	955
VWS	10.30	Kerndepartement	–	2.126	–	2.534	330	1.986
		Totaal Thema	**366.534**	**885.543**	**257.401**	**831.110**	**356.042**	**821.262**
		Totaal alle thema's	**6.857.966**	**5.964.228**	**6.410.791**	**1.436.844**	**6.417.984**	**1.498.715**

5.5 Bijlage 4: De geplande ODA-uitgaven binnen de BHOS-begroting per regio in 2027

De HGIS-nota toont de allocatie van het gedelegeerde budget naar landen. Daarbij is de ordening op thema gehandhaafd, in lijn met het thematische karakter van de BHOS-begroting.

Deze HGIS-bijlage geeft jaarlijks een overzicht van de thematische gedelegeerde budgetten per land en van de toegerekende verwachte centrale bestedingen per regio, uitgesplitst naar de beleidsthema's van de BHOS-begroting.

De tabel toont voor elke regio de landen waar sprake is van een naar de ambassade te delegeren thematisch landenbudget (en soms ook een gedelegeerd regionaal budget). Vervolgens worden voor de hele regio per thema de verwachte centrale bestedingen aangegeven. Aangevuld met de categorie «Wereldwijd/niet gespecificeerd» omvat de tabel het totaal van de ODA-uitgaven binnen de BHOS-begroting.

De in de tabel opgenomen toegerekende inzet van centrale middelen in de regio's moet gezien worden als een indicatie. Deze beperking heeft te maken met de aard van de bestedingen. Centrale thematische programma's zijn doorgaans niet op één land of regio gericht (in tegenstelling tot de gedelegeerde middelen) en hebben meestal een meerjarig karakter. Veel programma's werken met een landenlijst waarbij vooraf niet vast staat in welke landen van de lijst deze middelen zullen worden benut. De intensiveringen uit de BHOS-begroting 2027 zijn in onderstaande tabel vooralsnog opgenomen in de centrale programmamiddelen en zijn derhalve nog niet gedelegeerd naar specifieke landen binnen regio's.

De toerekening aan regio's van centrale bestedingen is op basis van de samenstelling van het huidige portfolio van projecten en programma's. Er is geen rekening gehouden met eventuele nieuwe initiatieven die nog in 2026 en 2027 worden gestart. Om in deze situatie toch een realistische inschatting

te maken, is voor elke lopende activiteit van meer dan EUR 1 miljoen de huidige geografische verdeling geëxtrapoleerd, rekening houdend met zowel gerealiseerde en lopende uitgaven als verwachte uitgaven in de pijplijn. Voor activiteiten met budget kleiner dan EUR 1 miljoen is uitgegaan van een evenredige verdeling over de landen waarvoor de activiteit open staat.

Een belangrijk deel van de centrale middelen wordt ingezet voor programma's en organisaties waarbij de geografische focus vanwege de aard van het werk niet (vooraf) is vastgesteld. Deze thematische inzet is in de tabel opgenomen onder de categorie Wereldwijd/niet gespecificeerd. Binnen deze categorie vormt humanitaire hulp de grootste post; besteding hiervan is flexibel en gebeurt in principe waar dit in de loop van het jaar het hardst nodig blijkt te zijn. Andere voorbeelden van bestedingen in deze categorie zijn de bijdragen aan het vaccinatiefonds GAVI, het Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria, de multilaterale klimaatfondsen en bijdragen aan multilaterale organisaties.

Tabel 16 Geplande ODA-uitgaven binnen de BHOS-begroting per regio in 2027

HGIS regio	HGIS indeling	Thema	ODA kasbudget (x1.000) Euro
Nabuurregio's Midden-Oosten & Noord-Afrika	Egypte	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	1.500
		2.2 Water	17.000
		4.2 Migratie en Ontheemding	1.500
		Totaal	20.000
	Jemen	2.2 Water	1.132
		4.3 Veiligheid en democratische rechtsorde	2.500
		Totaal	3.632
	Jordanië	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	5.000
		2.2 Water	11.650
		4.2 Migratie en Ontheemding	2.000
		Totaal	18.650
	Libanon	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	5.000
		2.2 Water	2.000
		4.2 Migratie en Ontheemding	1.000
		Totaal	8.000
	Palestijnse Autoriteit	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	4.000
		2.2 Water	15.000
		4.3 Veiligheid en democratische rechtsorde	7.000
		Totaal	26.000
	Tunesië	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	2.500
		2.1 Voedselzekerheid	7.000
		4.3 Veiligheid en democratische rechtsorde	3.000
		Totaal	12.500

HGIS regio	HGIS indeling	Thema	ODA kasbudget (x1.000) Euro
	Toegerekende inzet vanuit centrale middelen	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	341
		1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	16.092
		2.1 Voedselzekerheid	182
		2.2 Water	5.521
		2.3 Klimaat	3.769
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	3.726
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	2.845
		3.3 Maatschappelijk middenveld	2.074
		4.3 veiligheid en democratische rechtsorde	31.724
		Totaal	66.274
	Totaal Midden-Oosten & Noord-Afrika		155.056
Nabuurregio West-Afrika	Benin	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	1.500
		2.1 Voedselzekerheid	25.000
		2.2 Water	5.000
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	14.500
		Totaal	46.000
	Burkina Faso	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	3.656
		2.1 Voedselzekerheid	2.750
		2.2 Water	3.621
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	1.100
		4.3 veiligheid en democratische rechtsorde	100
		Totaal	11.227
	Ghana	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	2.500
		Totaal	2.500
	Mali	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	2.500
		2.1 Voedselzekerheid	3.150
		2.2 Water	1.586
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	4.050
		4.3 veiligheid en democratische rechtsorde	2.500
		Totaal	13.786
	Niger	2.2 Water	2.400
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	856
		4.3 veiligheid en democratische rechtsorde	3.100
		Totaal	6.356
	Nigeria	2.1 Voedselzekerheid	5.000
		Totaal	5.000
	Toegerekende inzet vanuit centrale middelen	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	2.101

HGIS regio	HGIS indeling	Thema	ODA kasbudget (x1.000) Euro
		1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	25.274
		2.1 Voedselzekerheid	24.485
		2.2 Water	17.649
		2.3 Klimaat	11.438
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	4.665
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	555
		3.3 Maatschappelijk middenveld	2.184
		4.3 veiligheid en democratische rechtsorde	8.843
		Totaal	97.193
	Totaal West-Afrika		182.062
Nabuurregio Hoorn van Afrika	Ethiopië	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	4.000
		2.1 Voedselzekerheid	70.000
		2.2 Water	25.000
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	22.100
		4.2 Migratie en Ontheemding	1.000
		4.3 veiligheid en democratische rechtsorde	1.425
		Totaal	123.525
	Kenia	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	1.000
		2.1 Voedselzekerheid	9.200
		2.2 Water	4.800
		4.2 Migratie en Ontheemding	1.200
		4.3 veiligheid en democratische rechtsorde	1.500
		Totaal	17.700
	Oeganda	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	3.000
		2.1 Voedselzekerheid	32.000
		2.2 Water	2.000
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	12.188
		4.2 Migratie en Ontheemding	2.250
		4.3 veiligheid en democratische rechtsorde	4.900
		Totaal	56.338
	Soedan	2.1 Voedselzekerheid	3.000
		4.3 veiligheid en democratische rechtsorde	285
		Totaal	3.285
	Somalië	4.3 veiligheid en democratische rechtsorde	5.055
		Totaal	5.055
	Zuid-Soedan	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	1.600

HGIS regio	HGIS indeling	Thema	ODA kasbudget (x1.000) Euro
		2.1 Voedselzekerheid	730
		Totaal	2.330
	Regionaal Hoorn van Afrika	4.3 veiligheid en democratische rechtsorde	2.475
		Totaal	2.475
	Toegerekende inzet vanuit centrale middelen	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	1.075
		1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	21.035
		2.1 Voedselzekerheid	16.012
		2.2 Water	25.024
		2.3 Klimaat	8.105
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	6.412
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	3.971
		3.3 Maatschappelijk middenveld	3.107
		4.3 veiligheid en democratische rechtsorde	14.006
		Totaal	98.746
	Totaal Hoorn van Afrika		309.454
Overig Afrika	Burundi	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	100
		2.1 Voedselzekerheid	2.200
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	2.150
		4.3 veiligheid en democratische rechtsorde	550
		Totaal	5.000
	Grote Meren regio	2.1 Voedselzekerheid	1.159
		2.2 Water	1.000
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	1.450
		4.3 veiligheid en democratische rechtsorde	1.326
		Totaal	4.935
	Mozambique	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	2.500
		2.1 Voedselzekerheid	20.000
		2.2 Water	13.441
		Totaal	35.941
	Regionaal Afrika	2.2 Water	2.000
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	4.562
		3.3 Maatschappelijk middenveld	30.311
		Totaal	36.873
	Toegerekende inzet vanuit centrale middelen	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	39.598
		2.1 Voedselzekerheid	54.153
		2.2 Water	14.541
		2.3 Klimaat	7.864
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	15.974

HGIS regio	HGIS indeling	Thema	ODA kasbudget (x1.000) Euro
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	1.836
		3.3 Maatschappelijk middenveld	1.877
		4.3 veiligheid en democratische rechtsorde	3.696
		5.1 Multilaterale samenwerking	95.096
		Totaal	234.636
	Totaal Overig Afrika		317.385
Overig Azië	Bangladesh	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	4.500
		2.2 Water	8.247
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	340
		Totaal	13.087
	Indonesië	3.4 Onderwijs voor sociale ontwikkeling	30
		Totaal	30
	Gedelegeerd naar overige landen in Overig Azië	4.2 Migratie en Ontheemding	4.815
		4.3 veiligheid en democratische rechtsorde	600
		Totaal	5.415
	Toegerekende inzet vanuit centrale middelen	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	681
		1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	36.213
		2.1 Voedselzekerheid	155
		2.2 Water	9.298
		2.3 Klimaat	4.374
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	3.680
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	17.009
		3.3 Maatschappelijk middenveld	1.310
		4.3 veiligheid en democratische rechtsorde	4.841
		5.1 Multilaterale samenwerking	5.038
		Totaal	82.599
	Totaal Overig Azië		101.131
Overige landen	Gedelegeerd naar overige landen	5.2 Overig armoedebeleid	3.720
		Totaal	3.720
	Toegerekende inzet vanuit centrale middelen	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	28.090
		2.1 Voedselzekerheid	47
		2.2 Water	5.426
		2.3 Klimaat	2.732
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	865
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	3.860
		3.3 Maatschappelijk middenveld	132

HGIS regio	HGIS indeling	Thema	ODA kasbudget (x1.000) Euro
		4.3 Veiligheid en democratische rechtsorde	221
		Totaal	41.373
	Totaal Overige landen		45.093
Niet gespecificeerd Wereldwijd	Humanitaire hulp, noodhulp en overig armoedebeleid	4.1 Humanitaire Hulp	470.540
		5.2 Overig armoedebeleid	99.919
		Totaal	570.459
	Toegerekende inzet vanuit centrale middelen	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	12.347
		1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	296.343
		2.1 Voedselzekerheid	106.883
		2.2 Water	77.837
		2.3 Klimaat	184.413
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	291.159
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	5.584
		3.3 Maatschappelijk middenveld	100.086
		3.4 Onderwijs voor sociale ontwikkeling	23.300
		4.2 Migratie en Ontheemding	401.315
		4.3 Veiligheid en democratische rechtsorde	194.996
		5.1 Multilaterale samenwerking	39.417
		5.3 Oekraïne (XVII)	384.200
		5.4 Nog te verdelen BNI en/of toerekeningen	– 287
		Totaal	2.117.595
	Totaal Niet gespecificeerd Wereldwijd		2.688.054
Totaal ODA			**3.798.235**

5.6 Bijlage 5: Berekening ODA-budget 2026-2031, realisatie ODA-prestatie 2025 en raming ODA-prestatie 2026-2031

Tabel 17 Ontwikkeling van het ODA-budget ten opzichte van de internationale streefwaarde

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
HGIS-nota 2027							
Netto ODA / ODA Grant Equivalent bij HGIS-nota 2027 (in miljoenen euro)		6.380	6.388	6.726	7.164	6.627	6.291
Raming BNI (op basis van MEV2027, de meest actuele bni-raming bij HGIS-nota 2027 in miljoenen euro)*		1.214.585	1.270.166	1.324.011	1.373.734	1.424.721	1.470.652
Netto ODA prestatie bij HGIS-nota 2027 in % van het BNI (afgezet t.o.v. MEV2027)*	**0,58%**	**0,53%**	**0,50%**	**0,51%**	**0,52%**	**0,47%**	**0,43%**
Internationale norm in miljoenen euro (0,7% van het bni bij MEV2027)		8.502	8.891	9.268	9.616	9.973	10.295
Verschil t.o.v. de internationale norm als gevolg van beleidskeuzes (0,7% van het bni bij MEV2027)*		– 2.122	– 2.503	– 2.542	– 2.452	– 3.346	– 4.004

Conform het verzoek van de Rapporteurs tijdens het WGO suppletoire begroting BHO d.d. 18 juni 2026, wordt in deze bijlage het ODA-budget ten opzichte van de internationale OESO-norm getoond voor de HGIS-nota 2027. Een toelichting op de maatregelen die leiden tot deze stand is opgenomen in eerdere HGIS-nota's. Verdere toelichting op de bijstelling van het ODA-budget en de koppeling aan het BNI is opgenomen in de beantwoording van de feitelijke vragen voor de BHO-begroting 2026 (Kamerstuk 36 915 XVII, nr. 3 en Kamerstuk 36 800 XVII, F). In onderstaande tabel worden de budgettaire effecten van besluitvorming ten opzichte van de HGIS-nota 2026 toegelicht.

In onderstaande tabel wordt een overzicht gepresenteerd van de opbouw van het ODA-budget en de hieraan gekoppelde ODA-prestatie.

Tabel 18 Berekening ODA-budget 2026-2031, realisatie ODA-prestatie 2025 en raming ODA-prestatie 2026-2031

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
ODA-stand HGIS-nota 2026	**6.766**	**6.746**	**6.118**	**5.784**	**6.123**	**6.343**	**0**
Totaal effect tussen HGIS-nota 2026 en HGIS-nota 2027 (som van A t/m J)		**– 335**	**300**	**972**	**1.070**	**313**	**6.320**
Waarvan							
A: extrapolatie							6.429
B: bijstelling ODA-budget CEP2025 - CEP2026		– 80	– 100	– 88	– 87	– 87	– 115
C: mutaties gerelateerd aan de steun aan Oekraïne (waaronder o.m. CA Jetten)		0	224	402	407	0	0
D: ODA-overschrijding 2025		– 47					
E: Effecten coalitieakkoord (exc. additioneel Oekraïnebudget)			– 179	239	234	227	227
F: Effecten nota van wijziging		329	9	– 70	– 79	8	– 197
G: Kasschuiven voorjaarsnota		– 545		135	225	185	
H: Intensivering ontwikkelingssamenwerking MJN2027			367	384	391		
I: overig		8	– 21	– 31	– 21	– 20	– 25
ODA-budget HGIS-nota 2027, 2026-2031		**6.411**	**6.418**	**6.756**	**7.193**	**6.656**	**6.320**
af: geraamde ontvangsten		– 31	– 30	– 30	– 29	– 29	– 29
Netto ODA / ODA Grant Equivalent (in miljoenen euro)		**6.380**	**6.388**	**6.726**	**7.164**	**6.627**	**6.291**
Raming BNI (op basis van MEV2027, de meest actuele bni-raming bij HGIS-nota 2027 in miljoenen euro)*		1.214.585	1.270.166	1.324.011	1.373.734	1.424.721	1.470.652
Netto ODA prestatie bij HGIS-nota 2027 in % van het BNI (afgezet t.o.v. MEV2027)*	**0,58%**	**0,53%**	**0,50%**	**0,51%**	**0,52%**	**0,47%**	**0,43%**

Hieronder volgt een toelichting op de onderdelen, die gezamenlijk de omvang van het totale ODA-budget bepalen, waarbij de stand HGIS-nota 2026 als startpunt wordt genomen:

– A: Begrotingsjaar 2031 is toegevoegd aan de meerjarenperiode.
– B: In het voorjaar 2026 is het ODA-budget geactualiseerd aan de hand van de koppeling aan de ontwikkeling van het bni. Hiervoor is het ODA-budget aangepast op basis van de bni-ontwikkelingen tussen CEP2025 en CEP2026. Omdat de bni-verwachtingen neerwaarts werden bijgesteld, werd ook het ODA budget meerjarig neerwaarts bijgesteld.

– C: Dit is het saldo van de diverse mutaties in het kader van de steun aan Oekraïne. Het betreft onder andere de mutaties volgend uit het Coalitieakkoord, waarin tussen 2027 en 2029 EUR 419 miljoen per jaar beschikbaar is gesteld voor niet-militaire steun aan Oekraïne, en de mutaties volgend uit de nota van wijziging op de Eerste Suppletoire Begroting 2026 van BHO.
– D: De overschrijding van het ODA-budget in 2025 is in het voorjaar van 2026 in mindering gebracht op het totale ODA-budget.
– E: In deze reeks zijn de per saldo effecten van het coalitieakkoord weergegeven (exclusief de mutaties voor de steun aan Oekraïne, welke meelopen in regel C). Er is meerjarig budget in het coalitieakkoord beschikbaar gesteld. In 2027 wordt het ODA budget verlaagd met EUR 419 miljoen t.b.v. de dekking voor de steun aan Oekraïne zoals is vastgelegd in het coalitieakkoord.
– F: Dit zijn de budgettaire effecten van de nota van wijziging op de Eerste Suppletoire Begroting 2026 van BHO (exclusief de mutaties voor de steun aan Oekraïne, welke meelopen in regel C).
– G: In deze reeks zijn de per saldo effecten van de twee ODA-kasschuiven zoals verwerkt in de Eerste Suppletoire Begroting 2026 weergegeven.
– H: In de begroting 2027 is aanvullend ODA-budget beschikbaar gesteld voor de periode 2027 t/m 2029 waardoor de ODA-prestatie stijgt.
– I: Dit is het saldo van diverse overige kleine mutaties, waaronder de taakstelling op de prijsbijstelling zoals verwerkt in de voorjaarsbesluitvorming 2026. Hierdoor is er minder ruimte om de Rijksbrede ODA-budgetten te indexeren.

Bovenstaande resulteert in de raming van het ODA-budget 2026 – 2031. Voor de raming van het BNI in 2025 wordt de BNI-raming die gebruikt is in het HGIS-jaarverslag aangehouden. Op basis daarvan is de ODA prestatie gerapporteerd aan de OESO.

* Het kabinet actualiseert het ODA-budget één keer per jaar op basis van de laatste bni-raming in het voorjaar. Voor de raming van het BNI in 2026 en verder hanteert het kabinet de MEV2027 (gepubliceerd door het CPB in de zomer van 2026). Het BNI in deze raming is opwaarts bijgesteld ten opzichte van de laatst verwerkte raming in het ODA-budget (CEP2026 in de Voorjaarsnota 2026). Het eerstvolgende moment waarop het ODA-budget meerjarig wordt geactualiseerd is in het voorjaar van 2027. In deze actualisatie zal ook de meerjarige BNI-ontwikkeling tussen CEP2026 en MEV2027 worden meegenomen. Deze actualisatie heeft een effect op het ODA-budget in de jaren vanaf 2027. Omdat de HGIS-nota de ODA-prestatie rapporteert op basis van de meest actuele raming (de MEV2027) en het kabinet het ODA-budget bijstelt in het voorjaar op basis van de CEP-ramingen, is de bni-ontwikkeling CEP2026-MEV2027 nog niet in het ODA-budget verwerkt. Dat heeft ook een effect op de huidige geraamde ODA-prestatie.

5.7 Bijlage 6: Internationale klimaatfinanciering voor ontwikkelingslanden 2027

Inleiding
In het VN-klimaatverdrag (UNFCCC) en het Akkoord van Parijs zijn ontwikkelde landen de verplichting aangegaan om gezamenlijk ontwikkelingslanden te ondersteunen bij het tegengaan van klimaatverandering en de gevolgen daarvan. In diverse klimaattoppen (COP's) is dit nader uitgewerkt. De vooruitblik op de Nederlandse bijdrage voor 2027 is gebaseerd op de afspraken die zijn vastgelegd tijdens COP29 in 2024 in het zogeheten nieuwe collectieve klimaatfinancieringsdoel (*New Collective*

Quantified Goal, NCQG). Naast een brede oproep aan alle actoren om bij te dragen, bevat dit doel een oproep aan ontwikkelde landen om het voortouw te nemen bij het per 2035 beschikbaar maken van USD 300 miljard per jaar voor klimaatactie in ontwikkelingslanden. Deze vooruitblik gaat in op de Nederlandse bijdrage aan die oproep en laat zien hoe verschillende financiële stromen dit mogelijk maken.

Nederlandse bijdrage aan internationale klimaatfinanciering in 2027
De Nederlandse bijdrage aan internationale klimaatfinanciering is opgebouwd uit drie componenten:
- Publieke klimaatfinanciering: klimaatuitgaven binnen de BHOS-begroting en het Nederlandse aandeel in de door de Europese Commissie gerapporteerde klimaatuitgaven;
- Klimaatuitgaven (leningen, giften en investeringen) via multilaterale ontwikkelingsbanken (MDBs): het Nederlandse aandeel in de door de MDBs gerapporteerde klimaatuitgaven;
- Private klimaatfinanciering: met publieke middelen gemobiliseerde private klimaatinvesteringen.

De drie componenten zullen naar verwachting in 2027 optellen tot de volgende indicatieve bedragen:

Tabel 19 Schatting Nederlandse bijdrage aan internationale klimaatfinanciering in 2027 (bedragen x EUR miljoen)

Publieke klimaatfinanciering	1.046
– BHOS	864
– NL aandeel in EU-klimaatfinanciering	182
NL aandeel in klimaatuitgaven MDBs	1.408
Gemobiliseerde private klimaatfinanciering	1.650
Totaal	**4.104**

In de toelichting hieronder wordt aangegeven hoe de schattingen zijn gemaakt. In het voorjaar van 2028 zal het HGIS-jaarverslag over 2027 een overzicht geven van de daadwerkelijk gerealiseerde bijdrage aan de internationale klimaatfinanciering.

Publieke klimaatfinanciering
Klimaat en ontwikkeling zijn nauw met elkaar verweven. De Nederlandse publieke klimaatfinanciering bestaat dan ook, naast middelen uit het begrotingsartikel voor klimaat, uit klimaatrelevante inzet van de BHOS-begroting, bijvoorbeeld op de beleidsthema's water, voedselzekerheid, private sectorontwikkeling, humanitaire hulp en gezondheid. Onderstaande tabel geeft een indicatie van de publieke klimaatfinanciering in 2027, op basis van verwachte uitgaven en het verwachte percentage klimaatrelevantie per beleidsartikel.

De tabel bevat daarnaast een schatting van het Nederlandse aandeel in de internationale klimaatfinanciering vanuit publieke middelen die worden ingezet via de Europese Commissie. De Europese Commissie rapporteert deze cijfers zelf aan het klimaatverdrag. Door het Nederlandse aandeel in de publieke klimaatfinanciering uit de EU-begroting zichtbaar te maken in de HGIS-bijlage geeft het kabinet een vollediger overzicht van de bijdrage die Nederland levert aan de internationale klimaatfinanciering. Om dubbeltelling te voorkomen neemt Nederland dit bedrag zelf niet op in de officiële rapportage over klimaatfinanciering aan de VN.

Tabel 20 Prognose publieke klimaatfinanciering (bedragen in EUR miljoen)		
Begrotingsartikel	Indicatie klimaat-financiering 2027	Indicatie klimaat-relevantie van begrotingsartikel
1. Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen	124	20%
2. Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat		
2.1 Voedselzekerheid	207	54%
2.2 Water	146	54%
2.3 Klimaat	215	95%
3. Sociale vooruitgang	33	6%
4. Vrede, veiligheid en duurzame ontwikkeling	121	10%
5. Multilaterale samenwerking en overige inzet[1]	18	7%
Subtotaal voor BHOS	864	24%
Geschat Nederlands aandeel in EU-klimaatfinanciering[2]	182	
Totaal	ca. 1.046	

1 De geschatte toerekening vanuit artikel 5 is exclusief de klimaatrelevante delen van de algemene bijdragen aan multilaterale ontwikkelingsbanken als de Afrikaanse ontwikkelingsbank (AfDB).
2 Dit is een schatting gebaseerd op de door de Europese Commissie gerapporteerde publieke klimaatfinanciering in 2024 (EUR 4.560 miljoen) vermenigvuldigd met het Nederlandse aandeel in het totaal aan nationale bijdragen aan de EU(4,0%).

De BHOS-begroting laat zien hoe de kabinetsinzet op klimaat verbonden is met de thematiek en doelstellingen van de verschillende beleidsartikelen. Zo steunt Nederland vanuit het budget voor voedselzekerheid programma's die (kleine) boeren weerbaarder maken tegen de gevolgen van klimaatverandering en die helpen om de productiviteit van de landbouw, in een wereld waar klimaatverandering de realiteit is, te verhogen. Vanuit het budget voor water is de inzet erop gericht om de mensen in delta's beter te beschermen tegen overstromingen, het schaarsere water beter te beheren en toegang tot water en sanitaire voorzieningen te verbeteren op een wijze die bestand is tegen de gevolgen van klimaatverandering. Een ander voorbeeld is artikel 4, waar klimaat nauw verbonden is met de inzet op *Disaster Risk Reduction* (DRR) en binnen humanitaire hulp aandacht is voor klimaatadaptatie.

In aanvulling op klimaatuitgaven die onderdeel zijn van de verschillende thema's in de BHOS-begroting, bevat het begrotingsartikel voor klimaat (2.3) directe bijdragen aan multilaterale klimaatfondsen zoals de Global Environment Facility (GEF) en het Green Climate Fund (GCF) en specifieke klimaatprogramma's die bijdragen aan het versnellen van de energietransitie, het behoud van bossen en biodiversiteit en het bevorderen van private investeringen in klimaat.

Nederland maakt gebruik van de OESO-systematiek van zogenoemde Rio-markers voor het bepalen van de mate van klimaatrelevantie van programma's. Indien klimaat een (van de) hoofddoelstelling(en) is wordt de Rio-marker principal toegekend en is het toe te passen percentage 100%. Bij klimaat als nevendoelstelling wordt de Rio-marker significant toegekend en is het toe te passen percentage 40%. In uitzonderingsgevallen worden afwijkende percentages gebruikt, bijvoorbeeld in het geval van VN-organisaties. Een voorbeeld van een programma met een afwijkend percentage

is onze bijdrage aan het International Fund for Agricultural Development (IFAD) dat volgens OESO[2] voor 55% meetelt als klimaatfinanciering doordat de interventies van IFAD ook de weerbaarheid tegen de gevolgen van klimaatverandering bevorderen.

Nederlandse aandeel in door multilaterale ontwikkelingsbanken gerapporteerde publieke klimaatfinanciering
In lijn met de tijdens COP29 gemaakte afspraken, wordt alle klimaatgerelateerde financiering vanuit MDBs meegerekend voor de USD 300 mln doelstelling van de NCQG. Een deel van deze financiering is aan Nederland toe te rekenen, op basis van het Nederlandse aandeelhouderschap per MDB en de jaarlijks door MDBs gerapporteerde klimaatfinanciering.

MDBs rapporteren over hun gerealiseerde klimaatfinanciering met een vertraging van twee jaar. De schatting voor de in 2027 aan Nederland toe te rekenen publieke klimaatfinanciering van de MDBs is gebaseerd op de financieringscijfers van de verschillende MDBs uit 2024[3]. Aangezien het volume aan klimaatfinanciering van MDBs (nog) een stijgende lijn laat zien betreft het hier waarschijnlijk een onderschatting. De schatting van de aan Nederland toe te rekenen publieke klimaatfinanciering vanuit MDBs in 2027 is EUR 1,4 mld. De private mobilisatie vanuit de MDBs die aan Nederland valt toe te rekenen, is meegenomen onder de totale private mobilisatie.

Nederland neemt, om dubbeltelling te voorkomen, de klimaatgerelateerde financiering vanuit MDBs niet op in de officiële rapportage over de Nederlandse klimaatfinanciering. Net als de Europese Commissie rapporteren de MDBs deze cijfers zelf. Door het Nederlandse aandeel in de publieke klimaatfinanciering vanuit de MDBs wel zichtbaar te maken in de HGIS geeft het kabinet een vollediger overzicht van de bijdrage die Nederland levert aan de internationale klimaatfinanciering.

Tabel 21 Prognose Nederlands aandeel publieke klimaatfinanciering MDBs (EUR x miljoen)

Multilaterale ontwikkelingsbanken	**Indicatie aandeel Nederlandse klimaatfinanciering 2027**
Afrikaanse ontwikkelingsbank (AfDB)	45
Aziatische ontwikkelingsbank (ADB)	126
Aziatische Infrastructuursinvesteringsbank (AIIB)	51
Bank van de Raad van Europa (CEB)	1
Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBRD)	186
Europese Investeringsbank (EIB)	211
Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbankgroep: Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) en IDB-Invest	21
Wereldbankgroep: Internationale Ontwikkelingsassociatie (IDA), Internationale Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (IBRD), Internationale Financieringsmaatschappij (IFC) en Multilaterale Investeringsgarantie-agentschap (MIGA)	766
Totaal aandeel uit MDBs	**ca. 1.408**

[2] Imputed multilateral shares for climate - OECD
[3] Joint Report on Multilateral Development Banks Climate Finance (2024) en MDB Climate Finance Dashboard. De prognose in de HGIS-nota volgt de indeling van dit rapport en dashboard.

Met publieke bijdragen gemobiliseerde private klimaatfinanciering
Nederland werkt met de private sector samen aan slimme financiering voor klimaat door met publieke middelen klimaatfinanciering te mobiliseren vanuit private bronnen. Voor 2027 is de schatting dat dit om EUR 1,65 miljard zal gaan.

Tabel 22 Prognose gemobiliseerde private klimaatfinanciering (EUR x miljoen)

Gemobiliseerde private klimaatfinanciering	ca. 1.650

Verschillende instrumenten en organisaties die met publieke financiering uit artikel 1 en 2 van de BHOS–begroting worden ondersteund, dragen hieraan bij. Denk hierbij aan bilaterale programma's, multidonorfondsen, FMO en het Nederlandse aandeel in de mobilisatie door multilaterale ontwikkelingsbanken. Uit de jaarlijkse inventarisatie van private mobilisatie blijkt dat deze vooral plaatsvindt via FMO en multilaterale ontwikkelingsbanken. Het *Dutch Fund for Climate and Development* (DFCD), *Climate Investor One* en *FINISH Mondial* zijn voorbeelden van programma's die private klimaatfinanciering mobiliseren met investeringen in duurzaam landgebruik, hernieuwbare energie en water.

De gerealiseerde gemobiliseerde private klimaatfinanciering laat een stijgende trend zien maar fluctueert, onder andere door wijzigende marktomstandigheden en doordat er sprake is van een vertraging tussen de allocatie van publieke financiering vanuit het ministerie en de gerealiseerde mobilisatie van private financiering. Het effect van de beleidsinzet van het ministerie op verdere verhoging van de mobilisatie van private klimaatfinanciering kan daardoor alleen over meerdere jaren worden beschouwd. Met het oog hierop wordt de gemobiliseerde private klimaatfinanciering ingeschat op basis van een gewogen gemiddelde over de laatste drie jaar. Naar verwachting valt de werkelijke mobilisatie, gezien de stijgende trend, hoger uit.

Verdere Nederlandse inzet op financiering van klimaatactie in ontwikkelingslanden
Het in 2024 overeengekomen doel voor klimaatfinanciering bevat ook een brede oproep aan alle landen om tegemoet te komen aan de financieringsbehoefte van ontwikkelingslanden, die wordt geschat wordt op ruim USD 1300 miljard per jaar. Nederland zet zich daarom ook in voor het verbreden van de donorbasis en draagt via verschillende initiatieven bij aan het versnellen van de energietransitie, het behoud van tropische bossen en de ondersteuning van ontwikkelingslanden bij het aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering. Deze initiatieven lopen via verschillende ministeries en andere publieke actoren, maar ook via de private sector en filantropische instellingen.

Zo draagt het Nederlandse handels- en financieringsinstrumentarium bij aan het stimuleren van klimaatprojecten in ontwikkelingslanden. **Atradius Dutch State Business** (ADSB) ondersteunt met de exportkredietverzekering bedrijven die internationaal actief zijn, onder meer bij duurzame energieprojecten en kustbescherming. Daarnaast investeren ook **Invest International** en de Nederlandse ontwikkelingsbank **FMO** in projecten die bijdragen aan bijvoorbeeld de energietransitie en duurzaam landgebruik in opkomende economieën en ontwikkelingslanden.

Ook de financiële sector, zoals impactinvesteerders en institutionele beleggers, kan in deze landen een rol spelen bij klimaatactie. Zo zijn Nederlandse institutionele investeerders betrokken bij de ontwikkeling van de *Tropical Forest Forever Facility*, die wordt opgezet als vermogensfonds met als doel tropische landen langdurig te belonen voor het in stand houden van tropische bossen. Met de huidige intensivering worden middelen gereserveerd voor de beoogde kapitalisatie van dit prominente initiatief in het klimaatfinancieringslandschap. **ILX** maakt het voor Nederlandse pensioenfondsen mogelijk mee te investeren in (klimaat)investeringen van multilaterale ontwikkelingsbanken. Daarnaast steunt Nederland, met behulp van partners, financiële innovaties die structurele belemmeringen binnen de internationale financiële architectuur helpen wegnemen en kapitaalstromen effectiever mobiliseren voor duurzame en klimaatgerelateerde investeringen.

Hiermee draagt Nederland bij aan het realiseren van artikel 2.1(c) van het Klimaatakkoord van Parijs, dat beoogt financiële stromen in overeenstemming te brengen met een pad naar lage broeikasgasemissies en klimaatbestendige ontwikkeling.

Tot slot
Het in de VN overeengekomen doel voor internationale klimaatfinanciering is een collectieve verplichting die niet is vertaald naar individuele landen en actoren. Door de internationale druk op ontwikkelingsbudgetten loopt de publieke klimaatfinanciering naar verwachting in 2027 terug. Dankzij de hernieuwde inzet van het kabinet weet Nederland deze daling te beperken. Tegelijkertijd zet Nederland in op het vergroten van de andere componenten van internationale klimaatfinanciering. Nederland is daarbij maximaal transparant over de inzet voor klimaat. Zo is gedetailleerde informatie over de publieke klimaatfinanciering op projectniveau toegankelijk via het publieke klimaatdashboard.

De cijfers in deze bijlage geven een schatting van de klimaatfinanciering in 2027 weer. Het HGIS-verslag 2027, dat in het voorjaar van 2028 wordt gepubliceerd, zal een overzicht bevatten van de daadwerkelijk gerealiseerde klimaatfinanciering in het jaar 2027.

5.8 Bijlage 7: Internationale inspanningen voor migratie en humanitaire actie in 2027

Deze bijlage licht de HGIS-uitgaven in 2027 toe op het gebied van migratie, van asiel en opvang van vluchtelingen en van humanitaire actie en diplomatie. Het eerste deel betreft per begrotingsartikel een overzicht van financiële inspanningen die gericht zijn op de eerste twee onderwerpen. Vervolgens wordt stilgestaan bij instrumenten en programma's die geheel of gedeeltelijk aan vluchtelingen of migratiesamenwerking gerelateerd zijn.

Tabel 23 Begrotingsartikelen die volledig gericht zijn op eerstejaaropvang van asielzoekers uit DAC-landen, (irreguliere) migratie en opvang in de regio (bedragen x EUR mln.)

Begroting, artikel en artikelon-derdeel	Budget	2027	
		Totaal ODA	Totaal non-ODA
20.37.04	AenM-begroting: toerekening eerstejaars-opvangkosten asiel en migratiepartnerschappen	577	22
8.01.70, 8.01.75 en 8.03.70	OCW-toerekening: eerstejaarsopvangkosten asiel (primair en secundair onderwijs)	43	0
17.04.02	Migratie	415	0

Asieltoerekening: eerstejaarsopvang van asielzoekers uit DAC-landen in Nederland.
De eerstejaarsopvang van asielzoekers in Nederland wordt conform richtlijnen van de OESO Development Assistance Committee (DAC) deels uit ODA-middelen gefinancierd. Deze uitgaven op de A&M- en de OCW-begroting worden aan ODA toegerekend. Wijzigingen van de hoogte van de toerekening lopen via het verdeelartikel 5.4 op begroting van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (BHOS). Het betreft uitgaven voor asielzoekers die afkomstig zijn uit landen die volgens de OESO-DAC gelden als ontwikkelingslanden (de zogenaamde DAC-landen). De asieltoerekening is gesplitst in een A&M-deel en een OCW-deel.

A&M-begroting:
- Per 2025 zijn de uitgaven voor de opvang van asielzoekers overgegaan van de J&V-begroting naar de begroting van het ministerie van Asiel en Migratie.
- In de begroting van Asiel en Migratie staan de uitgaven voor opvang van asielzoekers en alleenstaande minderjarige vreemdelingen door het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) en Stichting Nidos. Daarnaast worden ook kosten voor tolken bij de IND, voorlichting van Vluchtelingenwerk Nederland en rechtsbijstandskosten deels toegerekend. In de A&M-begroting is aangegeven welk deel wordt toegerekend aan ODA.
- Naar verwachting zal de bezetting van het COA oplopen tot een bezetting van ca. 82.260 personen op 1 januari 2027, met een gemiddelde bezetting van ca. 83.170 over 2027. In 2027 komt de verwachte ODA-toerekening daarmee op EUR 620 miljoen.
- De aan ODA toegerekende kosten worden onder andere berekend op basis van de kostprijzen van het COA en Nidos, het verwachte aantal asielzoekers uit DAC-landen en de verwachte verblijfsduur.
- Vanaf 2027 wordt een maximum gehanteerd voor de asieltoerekening uit ODA van 10% van het ODA-budget.

OCW-begroting:
- Op de begroting van het ministerie van OCW staan de geschatte uitgaven voor (primair en voortgezet) onderwijs voor in Nederland leerplichtige asielzoekers afkomstig uit DAC-landen tijdens de eerstejaarsopvang.
- Vanaf 2027 wordt een maximum gehanteerd voor de asieltoerekening uit ODA van 10% van het ODA-budget.

BHOS-begroting:
- De beleidsinzet op artikel 4.2 van de BHOS-begroting wordt nader toegelicht in het begrotingsstuk.

Opvang en bescherming in de regio
Het aantal vluchtelingen en intern ontheemden blijft wereldwijd zeer hoog, halverwege 2026 gaat het om meer dan 117 miljoen mensen. Dit ondanks het feit dat in 2025 14,7 miljoen ontheemden terugkeerden naar hun regio's of landen van herkomst (4,4 miljoen vluchtelingen en 10,3 miljoen binnenlandse ontheemden), waarbij het aantal terugkeerders in Afghanistan, Soedan en Syrië sterk toenam. Door opvang in de regio activiteiten wordt ingezet op duurzame opvang van vluchtelingen die langdurig gedwongen ontheemd zijn. Middelen zijn vrijgemaakt voor versterkte inzet op sociaal-economische integratie van ontheemden en steun aan kwetsbare gastgemeenschappen ter bevordering van hun perspectief en zelfredzaamheid. Daarnaast zijn opvangmiddelen besteed aan ondersteuning van terugkeer en re-integratie vanuit de regio bijv. aan onderdak en basisvoorzieningen in met name Syrië, naast bredere wederopbouwsteun.

De geografische focus van opvang in de regio inzet ligt hierbij op landen met grote aantallen langdurige vluchtelingen zoals in de Syrië-regio, Egypte, de Hoorn van Afrika en de Afghanistan-regio, naast een kleinere inzet in Moldavië en Armenië. Laatstgenoemde twee landen hebben toegang tot de Global Concessional Financing Facility, waarmee midden-inkomenlanden toegang hebben krijgen tot zachte leningen voor hun opvangbeleid.

Het Prospects partnerschap met UNHCR, ILO, UNICEF, IFC, en de Wereldbank blijft financieel het belangrijkste opvang in de regio programma van Nederland. Mede op basis van tussentijdse evaluatie is in 2023 een vervolg op de eerste fase van dit partnerschap vormgegeven dat loopt van 2024 tot en met 2027.

De IOB evaluatie van de eerste fase van PROSPECTS is in juli 2026 aan het parlement gezonden, vergezeld van de kabinetsreactie. Het kabinet herkende zich grotendeels in de IOB–bevindingen, waarin wordt gesteld dat Prospects, in een moeilijke en snel veranderende context, een aanzienlijk aantal vluchtelingen en gastgemeenschappen heeft bereikt. Tegelijkertijd stelt IOB vast dat de geboekte verbeteringen in zelfredzaamheid en veerkracht slechts gedeeltelijk en kwetsbaar zijn. Dit komt vooral door de zeer fragiele politieke en economische context in de betrokken regio's en wereldwijd. Gezien deze kwetsbare context en de grote veranderingen in het ODA–landschap door de kleinere budgetten wereldwijd, werkt Nederland in 2027 aan een aanpassing van zijn opvang in de regio aanpak voor de financieringsperiode 2028–2032. De Nederlandse financieringsinstrumenten inclusief Prospects worden herzien zodat zij in te toekomst beter inspelen op de nieuwe realiteit en inclusie gericht beleid.

Nederland heeft in december 2025 actief bijgedragen aan de Progress Review Meeting van het Global Refugee Forum om de implementatie van het VN Global Compact on Refugees (2018) kracht bij te zetten en de beloftes voor steun aan vluchtelingen en opvanglanden te monitoren. Eind 2027 zal Nederland het Global Refugee Forum samen met UNCHR en enkele andere landen inhoudelijk voorbereiden en co-organiseren (PB).

In mei 2026 droeg Nederland eveneens actief bij aan het *International Migration Review Forum* (IMRF) in New York, dat de voortgang besprak op de uitvoering van het in 2018 overeengekomen *Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration*. In 2027 werkt Nederland verder aan de voor Nederland belangrijke onderdelen, zoals identificatie van onderdanen in het buitenland, de verplichting om mee te werken aan terugkeer en het belang van nieuwe (innovatieve) vormen van migratiesamenwerking.

Sinds 2024 loopt een meerjarig subsidiekader waarmee capaciteitsopbouw van lokale organisaties in de focuslanden wordt ondersteund voor opvang in de regio met actieve deelname van vluchtelingen.

Migratiesamenwerking
Nederland investeert in brede, gelijkwaardige partnerschappen met herkomst- en doorreislanden om irreguliere migratie te beperken, migrantenrechten te beschermen en terugkeer te bevorderen. In 2027 zullen bestaande relaties verder worden verdiept en aanvullende, innovatieve partnerschappen op basis van wederzijdse belangen worden ontwikkeld, onder coördinatie van de Taskforce Internationale Migratie. Zo zet Nederland middels een *whole-of-government* aanpak breed in op het behartigen van de Nederlandse migratiebelangen, door inzet van ODA-middelen uit de BHO-begroting, maar ook door samenwerking met het Nederlands bedrijfsleven en kennisinstellingen, en middels non-ODA programmering via het Ministerie van Justitie en Veiligheid en via ketenpartners. Nederland trekt ook in 2027 nauw op met gelijkgezinde EU-lidstaten, onder andere binnen de kopgroep die zich inzet voor het ontwikkelen van innovatieve oplossingen, zoals terugkeerhubs.

Programmering Opvang in de Regio en Migratiesamenwerking
Het kabinet investeert via programma's en projecten concreet in asiel- en migratiemanagement in partnerlanden, waaronder grensmanagement; de aanpak van mensensmokkel en mensenhandel op de migratieroutes; het opbouwen van succesvolle terugkeerrelaties met partnerlanden; het bieden van bescherming aan en opvang van kwetsbare migranten in bestemmingslanden en langs migratieroutes; en het onderzoeken van de mogelijkheden en implementeren van nieuwe concepten zoals terugkeerhubs.

Uit de middelen voor opvang in de regio en migratiesamenwerking worden onder meer de volgende programma's en projecten gefinancierd:
- Nederland financiert het Prospects partnerschap met Wereldbank/IFC/ILO/UNICEF/UNHCR. In dit strategisch samenwerkingskader zijn landenspecifieke programma's uitgewerkt, met de focus op bescherming, onderwijs en werk, en waar nodig onderdak en basisvoorzieningen zoals water, sanitatie en hygiëne voor vluchtelingen en kwetsbare lokale bevolking. Het partnerschap voorziet eveneens in een strategische beleidsdialoog met de partnerorganisaties die een voortrekkersrol spelen bij de transformatie van een humanitaire naar een ontwikkelingsaanpak in landen die veel vluchtelingen opvangen.
- Het COMPASS partnerschap tussen Nederland en IOM is gericht op het beschermen van migranten, het tegengaan van mensenhandel en -smokkel, het ondersteunen van vrijwillige terugkeer vanuit de regio en duurzame herintegratie in het land van herkomst. De huidige fase van COMPASS loopt eind 2027 af; Nederland zal in 2027 werken aan de vormgeving van een volgende fase van dit partnerschap, waarin uitkomsten van evaluaties en geleerde lessen worden meegenomen.
- Nederland steunt via subsidies (internationale en lokale) ngo's die zich richten op een ontwikkelingsgerichte aanpak van langdurige ontheemding in de focusregio's. De in 2024 gestarte activiteiten - voortgekomen uit een subsidiebeleidskader gepubliceerd eind 2023 - worden de komende jaren voortgezet. Zij versterken de capaciteiten van lokale actoren zodat zij een grotere en onafhankelijke rol kunnen spelen bij migratiesamenwerking of opvang in de regio.
- Ook steunt Nederland het REAN programma, waaronder IOM herintegratiesteun biedt aan migranten die vrijwillig terugkeren vanuit Nederland naar landen van herkomst.

– Nederland investeert in grensmanagement in partner- en herkomstlanden, waaronder in Syrië en Jordanië via het BRIDGE-programma, dat erop is gericht om ontwikkeling van regionale kennis en expertise te stimuleren. Hierin werkt Nederland samen met internationale organisaties, andere EU-lidstaten en Nederlandse ketenpartners.

Via deze ODA- en non-ODA inzet werkt Nederland samen met internationale organisaties en partners, zoals IOM, UNODC, UNHCR, UNICEF en ICMPD, alsmede via operationele inzet van de migratieketenpartners.

Tabel 24 Begrotingsartikelen die deels aan vluchtelingen of migratie gerelateerd zijn (bedragen x EUR mln.)

Begroting, artikel en artikelonderdeel	Budget	2027	
		Totaal ODA	Totaal non-ODA
17.04.01	Humanitaire actie en diplomatie, inclusief bijdragen aan UNHCR, UNWRA, WFP, en UNICEF	471	1

Humanitaire actie en diplomatie
De wereldwijde humanitaire noden, bijvoorbeeld door natuurrampen, oorlog en geweld, blijven hoog. Ook ongelijkheid, fragiliteit en voedselonzekerheid spelen een rol. In 2026 gaat het om meer dan 239 miljoen mensen.

Nederland blijft op dit terrein zijn internationale verantwoordelijkheid nemen en spant zich er samen met andere landen voor in dat mensenlevens worden gered en menselijk leed wordt verlicht.

Nederland doet dat door internationale noodhulpverlening mogelijk te maken. Allereerst door voorspelbare en flexibel in te zetten financiering van VN-organisaties als het Wereldvoedselprogramma, UNHCR en UNICEF, het Rode Kruis en Nederlandse humanitaire organisaties. Via de Europese Unie draagt Nederland ook bij aan internationale humanitaire actie.

Internationale noodhulpverlening kent aanzienlijke uitdagingen. Conflicten nemen in aantal toe en duren langer. De vraag naar hulp stijgt al lang sneller dan de beschikbare middelen en sinds 2024 daalt de internationaal beschikbare financiering. Verder laat de naleving van het humanitair oorlogsrecht sterk te wensen over. De veiligheid van hulpverleners komt daarmee steeds meer in het gedrang.

Met diplomatieke en politieke initiatieven bevordert Nederland daarom dat hulpverlening zo effectief en efficiënt mogelijk gebeurt. Door onder meer te pleiten voor versterking en naleving van het humanitair oorlogsrecht en voor de bescherming van burgers. Door te werken aan optimalisering van het internationale systeem voor humanitaire actie. En door bij te dragen aan de positie en capaciteit van lokale (hulp-)organisaties, aan het anticiperen op rampen en aan veilige werkomstandigheden van hulpverleners.[4]

[4] Zie in dit kader de Kamerbrief over Humanitaire Hulp en Diplomatie - Doen wat nodig blijft dd. 1 maart 2025